

Ja lekilni' yab'al ja Dyos ja yalani' ja San Juani'

1

Ja ma' yala' jastalni ay ja Dyosi' paxni' winikila'

¹ Ja b'a sb'ajtanil ja meto xk'ulaxi' ja satk'inali tixa ay ja yab'ali', ja yab'al jawi tixani ay sok ja Dyosi', ja yab'al jawi ye'nani Dyosa'.

² Ja ye'ni tixani' ay sok ja Dyosi' ja man b'a sb'ajtanil k'ulaxi' ja satk'inali'.

³ Spetsanil ja jastik ayi ye'n ch'ak sk'uluk, mok xta ye'nuk mini jas ay ja b'a jas k'ulub'ali, k'ulaxi'.

⁴ B'a ye'na tini ay ja sak'aniltiki, ja sak'aniltik jawi jani yijlab'e' b'a spetsanil ja winike'i.

⁵ Ja lijpum ja b'a k'ik'inal wa x-ijlab'ani, ja k'ik'inali mi jb'ob' stupe'.

⁶ Ajyi jun winiki jekji' jan yuj ja Dyosi', ja sb'i'il Juan i'a.

⁷ Ja ye'ni jak slo'ilta' ja b'a lijpumi', nab'al b'a spetsanil ja jastik oj ch'ak yal ja Juani, ja winike'i oj sk'u'uke' ja b'a lijpum jawi.

⁸ Ja Juani' mi ye'nuk ja lijpumi jawi, ja ye'ni jak slo'ilta' ja lijpum jawi'.

⁹ Ja meran lijpum jawi, ke wa xyayi' yijlab' spetsanil winike', tini jakum ja b'a lu'umk'inal ita'.

¹⁰ Tini ajyi ja b'a lu'umi iti sok ye'nani sk'ulan ja lu'um ita', pe ja swinkil ja lu'umi mini sna'awe' machunk'iluka'.

¹¹ Jak ja b'a lu'um sk'uluneji', jaxa winike' b'a lu'umi mi sk'anawe'.

¹² Spetsanil ja ma' k'ok'xiye'i sok ja ma' wa sk'u'an ja b'a sb'i'il ja ye'ni, ya'yi yip b'a oj yuninuk Dyos.

¹³ Ja ye'nle'i, mini jach manxeluke' b'a chik', mini b'a b'ak'et, mini jastal wa sk'ana jun winik, jani ja jastal wa sk'ana ja Dyosi'.

¹⁴ Ja lo'il jawi sk'ulan sb'aj jastal winik sok ti ajyi' jmoktika' (ja ke'ntiki kilatik ja sgloria, ja sgloria'il b'a jastalni b'a kechan jun uninal b'a Tatal) sok b'ut'el sb'aj ja syal sk'ujolali sok ja smeranili.

¹⁵ Ja Juani yala' ja b'a ye'ni sok ti a'wani' yala'a: —«Ja'a iti ja ma' wa xkala' ja ma' wa xjak tsa'an ja b'a ke'ni: —“Ja ye'ni mas jel t'ilan yuj ja ke'ni, tixani ay manb'a sb'ajtanil yuj ja ke'ni.”»

¹⁶ Ja b'a jas jel a'ay yi oji' ti ch'ak kitik jpetsaniltika', ja syajal sk'ujol b'a syajal k'ujolal.

¹⁷ Yuj ja Moyses, ja Dyos ya'kitik ja smandari, yuj ja Jesucristo jna'atiklek jastal ja yajtaneli' sok ja smeranili ja b'a ye'ni.

¹⁸ Ja Dyosi' mini ma' yiluneja', kechani ja jun Uninal jawi, ja ma' tey sok ja ye'ni, ye'n sje'kitik jastal ja Dyosi'.

Ja Juan i' wa xcholo' ja jas sk'ulan ja Jesusi'

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ Ja iti ja jas yala' ja Juan i, ja yajni sje'kawe' ja judiyos jumasa' manb'a Jerusalem ja

pagre jumasa' sok ja je'uman b'a leyi b'a oj sjob'-eyi': —¿Machunk'iluka ja we'n b'a?

²⁰ Ja ye'ni yala' ja smeranili. Ti yalyab'ye':

—Ja ke'ni, mi ke'nukon ja Cristo'i.

²¹ Sok ti sjob'owe'yi yajk'achil ek'ele'a:

—¿We'nani ma' ja Eliyasi?

Ja Juan i ti yala'a:

—Miyuk, mi ke'nukon.

Ti cho sjob'oweyi'a:

—¿We'nani ma' ja aluman Dyos ma' oj jakuki'?

Ti sjak'a'a:

—Miyuk.

²² Ti cho yalwe'yab'a:

—¿Machunk'iluka b'a? Nab'al oj kaltikonyab'ye' ja ma' sjekone'jotikon jani.

¿Machunk'iluka' ja waxa wala' b'aj b'a?

²³ Ti yala'a ja Juani:

—Ke'non ja jun k'umal ja ma' wa x-a'wani ja b'a takin lu'umi,
tojawik ja sb'ej ja Kajwaltiki. Ja jastal yala' ja aluman Dyos Isa'iyasi.

²⁴ Ja manaka jekub'ale'i och oj lolanuke' sok ja Juan i, parise'o'eni'a.

²⁵ Ti sjob'oweyi'a sok ti yalwe'yab'a:

—¿Jas yujb'a, jas lom waxa wa'a ja'i ta mik'a we'nuka ja Kristo sok mini ja Eliyasi sok mini
ja aluman Dyosi'?

²⁶ Ja Juan i ti sjak'ayile'a ti yala'a: —Ja ke'ni wa xka'awilex ja' sok ja', pe ja b'a wa
nalane'xi tey june'a, ja ma' mitoxa na'awex sb'aji'.

²⁷ Ja ye'ni ye'nani ja ma' jakum tsa'an yuj ja ke'ni, ja mani b'ajtan yuj ja ke'ni, ka ke'ni mi
jb'ob' jtukyi ja yak'il xanab'i, yuj ja ye'ni ye'n jel t'ilan yuj ja ke'ni.

²⁸ Ja jastik iti ja jastik ch'ak ek'uk ja b'a Betábara, ja b'a pilan sts'e'el ja b'a yokja' b'a
Jordani, ja b'a it wan ya'jel ja' ja Juani.

Ja yal chej b'a Dyosi'

²⁹ Ja b'a pilan k'ak'uji ja Juan i yila' ja Jesusi' ti jakum ja b'a b'ay ja ye'ni sok ti yala'a: —
K'elawik, ja Xchej ja Dyosi', ja ma' wa xya' eluk ja smul ja winike'i ja b'a lu'umk'inal iti'.

³⁰ Ye'nani ja jaw ja ma' kala'i: —Ja b'a jpatiki' ti jakum jun winika', jel t'ilan yuj ja ke'ni,
yuj ja ye'ni b'ajtanxani aya', yuj ja ke'ni.

³¹ Ja ke'ni mini xna'a sb'aj ajyi'a, ja yuj ja ke'ni jak ka ja' sok ja', nab'al ja swinikil b'a
Isra'eli oj sna' sb'aje' ja ye'ni.

³² Ja Juan i slo'ilta'an, ti yala'a: —Ja ke'ni kila' kojan ja Espíritu b'a satk'inal jastal yal
pumus, ti ko' tek'an b'a yolom.

³³ Ja ke'ni mini xna'a sb'aj ajyi'a, ja ma' sjekawonjan jak ka ja' sok ja'i, ja ye'ni yalkab'i: —
Ja ma' waxa wila' xko'kon sb'aj ja Espíritu sok ti wa x-ajyi' sok ja ye'ni, ja jawi ye'nani ja
ma' wa xya'a ja' sok Espíritu Santo'a.

³⁴ Ja ke'ni kilata' sok kalonej xani'a ja ye'ni jani ja yunin Dyosa'.

Ja b'ajtan sneb'uman jumasa'

³⁵ Ja pilan k'ak'uji ti ajyi pilan ek'ele' ja Juan i sok xchab'il ja sneb'umani.

³⁶ Ja yajni yila' ti wan ek'el tiwi ja Jesús, ti yala'a:

—K'elawik, ja ye'ni ye'nani ja Xchej ja Dyosi'.

³⁷ Ja yajni yab'ye' ja chab' sneb'uman jawi, ja yajni yala' jachuk ja Juan i, ti snochowe' ja Jesusi'.

³⁸ Ja Jesusi' ti sutu' ja sati sok ti yila' wan nochje'la', ti yalyab'ye'a:

—¿Jasunk'iluka waxa le'a we'xi?

Ja ye'nle'i ti yalwe'yab'a:

—Rabí (Ja sb'ej ja Rabí, Je'uman), ¿B'a wala' ajyi'a?

³⁹ Ja Jesusi' ti yalyab'ye'a:

—La'yik, b'a oj ja wil-ex.

Ti wajye'a sok ti yilawe' ja b'a wa x-ajyi'i, sok ti kanye' soka ja ye'ni ja b'a k'ak'uj jawi, yuj xchanilxani' ora ja b'a och k'ak'uji jawi'.

⁴⁰ Ja Andresi, smoj alijel ja Simón Pedro, ye'n junuk ja chawane' ma' yab'ye' ja jas yala' ja Juan i, sok snochowe'ta ja Jesusi'.

⁴¹ Ja ye'ni sta'a b'ajtan ja smoj alijel Simóni sok ti yalyab'a:

—Jta'atikonta ja Mesiyasi (ja ma' wa x-alxi' ja'a Cristo).

⁴² Ti yi aj och ja Simon ja b'a b'ay ja Jesusi'. Ja yajni yila' ja Jesús, ti yalyab'a:

—Ja we'ni, we'nani ja Simon yunin Jonas, ja wego oj ja b'i'iluk Sepas (wa x-alxi, Pedro).

Ja Jesusi' wa spaya' ja Felipe sok ja Natana'li'

⁴³ Jaxa Jesusi' ja b'a pilan k'ak'uji wa sk'ana oj jwaj b'a xchonab'il b'a Galile'a, sok ti sta'a ja Felipe sok ti yalyab'a:

—Nochowon.

⁴⁴ Ja Felipe ti sb'aj b'a Betsayda, ja b'a xchonab'ile' ja b'a jakele' ja Andres sok ja Pedro.

⁴⁵ Ja Felipe, ti sta'a ja Natana'eli sok ti yalyab'a:

—Jta'atikonta ja Jesús yunin José ja it ti sb'aj b'a Nasareti, ja iti ma' wa xyala' ja Moyses ja b'a sju'unil ja mandari, ja iti wa xcho xyalawe' ja aluman Dyos jumasa'.

⁴⁶ Ti sjak'a ja Natana'eli:

—¿Ay ma' jasni' lek ja b'a Nasareti?

Ja Felipe ti yala'a:

—La', la'ka k'ela'.

⁴⁷ Ja yajni yila' ja Jesús wan mojxejan ja Natana'eli, ti yala' ja b'a ye'ni:

—K'elawik, it xjak jun smeranil Isra'elita, ja b'a machunk'iluk mey lolane'li.

⁴⁸ Sok ti sjob'o ja Natana'eli:

—¿B'a'a na'a jb'aja'?

Ti sjak'ajana' ja Jesusi' sok ti yalyab'a:

—B'ajtanto me sk'umana' ja Felipe, ja yajni tito aya ja b'a yib'el ja iguera, kilawa'ta.

⁴⁹ Ti sjak'ajan ja Natana'eli sok ti yalyab'a:

—Rabí (je'uman), we'nani ja yunin ja Dyosi', we'nani ja Rey b'a Isra'eli'.

⁵⁰ Ti sjak'a ja Jesusi' sok ti yalyab'a:

—Waxa k'u'an yuj kalawab'i: —Kilawa' ja b'a yib'el ja iguera, mastoni jel niwan jastik oj ja wil, ke yuj jastik iti'.

⁵¹ Ti yalyab'a:

—Smeranilni' wa xkalawab'yexa', manb'a ya'ni ja we'nlexi oj ja wil-ex jaman ek' ja satk'inali, ja angel jumasa' b'a Dyosi' oj k'e'uk sok oj kojan sb'aj ja Yunin ja winiki'.

2

Ja nupanel b'a Kana'an b'a Galile'a

¹ Ja b'a yo'xil k'ak'uji ayji' jun nupanel ja b'a yal xchonab'il b'a Kana'an b'a Galile'a sok tini ay tiw ja snan ja Jesusi'.

² Sok ti cho lokjiye' ja Jesús sok ja sneb'uman jumasa' ja b'a nupanel jawi.

³ Ja yajni ch'ak ja yalel ts'ub'i, ja snan ja Jesusi' ti yala'a:

—Meyxa ay yi'oje' yalel ts'usub'.

⁴ Jaxa Jesusi' ti yala'a:

—Jasunk'iluka' aya wi'oj mok ixuk, mito k'ote'luk ja kora'i.

⁵ Jaxa snani ti yalyab'ye' ja manaka wane' sjeb'je'li:

—K'ulanik spetsanil ja jas oj yalayab'yexi'.

⁶ Sok tini ay ja tiwi wake' b'el b'a ja', ja b'a jun b'eli wa x-och chab'e' ma' oxe' ch'ub' ja', jani wa xmakuniyujile' ja jastal wa sk'ulane' ja sak'jele' ja judiyo jumasa',.

⁷ Ja Jesús ti yalyab'ye'a:

—B'ut'uwik ja' ja b'a b'el jumasa' iti. Sok ti sb'ut'uwe' leka'.

⁸ Tixa yalyab'ye'a:

—A'a elukex t'usan ja we'go sok i'ajik ochyi' ja ma' wa xyilaj ja k'ini iti sok ti yi'aje' och yi'a'.

⁹ Ja ma' wa xyila' ja k'ini ti yab' yab'al ja yalel ts'usub' b'ob'el sok ja'i, ja ye'ni mi sna'a b'a jakela', jaxa ma'tik wane' sb'isje'li wani sna'awe'a', yuj ye'n ya eluke' jan ja ja'i, ja ma' wa xyila' ja k'ini ti spaya' ja tatamali', ¹⁰ sok ti yalyab'a:

—Spetsanil winike' ja wa xya' eluke' b'ajtan ja yalel ts'usub' b'a mas leki, ja yajni yu'aje'ta a'ay leki', jaxa wa xya' eluke' ja b'a mas mixa lekuki', jaxa we'ni ja nolonejxa' ja lekil yalel ts'usub' man b'a we'go.

¹¹ Ja iti ja b'a sb'ajtanil milagro sk'ulan ja Jesús ja b'a Kana'an b'a Galile'a sok sje'a ke jel juntiro ja yipi, jaxa sneb'uman jumasa' sk'u'ane' ja b'a ye'ni.

¹² Ja yajni ek' ja iti ti koko' b'a Kaperna'um, ja wa mojtajuk yuj ja snani sok ja smoj aljel jumasa' sok ja sneb'uman jumasa', mi a'ayuk k'ak'uj ajiye' ja tiwi.

Ja Jesusi' ch'akya' eluk ja jastik sta'a ja b'a Templo

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Yuj xmojxixa' ja sk'ine' ja Judiyos jumasa' ja b'a paskwa, ja Jesusi' ti k'ek'e' b'a Jerusalem.

¹⁴ Sok ti sta'a ja b'a yoj templo ja ma wa xchono', swaw wakaxi sok chej sok pumus sok ti sta'a kulan tiwi ja wa stukb'e'se' tak'ini'.

¹⁵ Ti sk'ulan jun ts'u'um jastal tajab'al, ti snutsu'el spetsanil ja manaka tey b'a yoj templo sok ja xcheje'i sok ja swakaxe'i sok ch'ak swechuk ele' ja slechante'i sok ja stak'ine'i' ja ma wane' stukb'eseli'.

¹⁶ Sok ti yalyab'ye' ja manaka wane' xchonjel pumusi:

—A'a elukex ja iti ja ili, mixa k'ulanex ja snaj ja jTati' snajtsil b'a wa xchonxi jasunk'iluk.

¹⁷ Jaxa tiwi ti jak sk'ujule' ja sneb'uman jumasa', jasni ts'ijb'unub'ali: —Wa xyajb'i ja kaltsili sok ja jas wa sk'ulane' ja b'a wa naji'.

¹⁸ Ja judiyos jumasa' ti sjak'awe'a sok ti yalawe'a:

—¿Jasunk'a oj ja jekitikoni' ke we'nani oj ja k'uluk ja iti'?

¹⁹ Ti sjak'a ja Jesusi' sok ti yalyab'ye'a:

—Jemawik ja templo iti, b'a yoxil k'ak'uj oj ka' k'e'uk.

²⁰ Jaxa ja judiyo jumasa' ti yalawe'a:

—Ja templo iti yi'aj chab' winike' sok wake' jab'il ja ya' k'e'uke'i, ¿Jaxa we'ni b'a yoxil k'ak'uj oj wa k'e'uk?

²¹ Ja ye'ni ja wan yaljel sok ja b'a sku'erpo, ja yajni wa sta'a ti' ja b'a templo.

²² Ja yuj, ja yajni sak'b'uji' ja b'a chamwinik jumasa', ja sneb'uman jumasa' jak sk'ujule', yuj yalonejkan ja iti sok sk'u'ane' ja jas ts'ijb'unub'al ja b'a sju'unil ja Dyosi' sok ja jastik yalonejkan ja Jesusi'.

Ja Jesusi' wa sna'a jasunk'iluk ja ay ja b'a k'ujultiki'

²³ Ja yajni ti ajyi ja Jesusi' ja b'a Jerusalem ja b'a sk'inil ja paskwa, jitsan winike' jumasa' sk'u'an ja b'a ye'ni, ja yajni yilawe' ja milagro jumasa' wa sk'ulani'.

²⁴ Pe ja Jesusi' mi sk'u'an ja yab'ale' ja jenle'i, yuj ja ye'ni wa xch'ak sna' sb'aje',

²⁵ Yuj mi t'ilanuk ma' oj alunuk yab'i ja jastik ay ja b'a sk'ujule' ja winike'i, yuj wa sna'a ja jasunk'iluk ay ja b'a yenle'i.

3

Ja syajk'achil manxeli'

¹ 1. Ajyi jun winik ja b'a Parise'osi, ke sb'i'ilan Nikodemo, ja jun niwan ajwalal yujile' ja judiyos jumasa'.

² Ja ye'ni a'kwal jak ja b'a b'ay ja Jesusi' ti yalyab'a: —Je'uman wa xna'atikon ke ja Dyosi' sje'kone'ja koni b'a oj ja je'kitikon ja yab'ali', yuj mini june' ma' wa sk'ulan ja milagro jastal waxa k'ulan ja we'ni, ta mik'a ja tey sok ja Dyosi'.

³ Ja Jesusi' ti sjak'a'a sok ti yalyab'a:

—Smeranilni' wa xkalawab'yexa', ja ma' mi xmanxi' yajk'achil ek'ele'i, mi oj b'ob' yil-e' ja b'a wa sk'ulan mandar ja Dyosi'.

⁴ Ja Nikodemo ti yalyab'a:

—Jastal oj b'ob' manxuk jun winik ta ayxak'a sk'ujoli', oj ma' b'ob' jom yajk'achil ek'ele' ja snani sok oj cho manxuk pilan ek'ele'a.

⁵ Ti sjak'a'a ja Jesusi': —Smeranilni' wa xkalawab'a', ja ma' mi xyi'a ja' b'a ja'i sok b'a Espiritu'i, mi oj b'ob' ochuk ja b'a wa sk'ulan mandar ja Dyosi'.

⁶ Ja ma' manxel b'a b'ak'eti, b'ak'etni'a, ja ma' manxel b'a Espiritu jani b'a espiritu'a.

⁷ Mok kanan jakan, yuj jas kalawab'i: —Yuj jel st'ilan oj manxanik yajk'achil ek'ele'.

⁸ Chikan b'a la' wa xjuwani ja ik'i, waxa wab' ja xju'uli', pe minixa' na'a b'a wa xjaka' sok mini ja b'a wa xwaji', jach spetsanil ja ma' xmanxi' b'a Espiritu.

⁹ Ti sjak'a'a ja Nikodemo sok ti yalyab'a: —¿Jastal oj b'ob' sk'ulaxuk ja iti'?

¹⁰ Ti sjak'a ja Jesusi' sok ti yalyab'a: —Ja we'ni we'nani ja je'umana ja b'a Isra'eli. ¿Mixa na'a ja jastik iti'?

¹¹ Ja smeranili oj kalawab'i, ja jas wa xna'atikon ja wa xkalatikon sok ja jas kilonejtikon wa xlo'iltatikon, pe ja we'nlexi mixa k'u'anex ja jas wa xkalatikoni.

¹² Ta mik'axa k'u'anex ja jasni wa xkala' ja jastik ay ja b'a lu'umk'inal iti', ¿Jastal oj b'ob' ja k'u'ukex ja yajni wa xkala' wab'yex ja jastik ay ja b'a satk'inali'?

¹³ Mini june' ma' k'e'eluk ja b'a satk'inali, kechani ja ma' kojan ja b'a satk'inali, jani ja Yunin ja winiki' ma' teyni b'a satk'inali'.

¹⁴ Ja jastal ya' k'e'uk ja Moyses ja chan ja b'a takin lu'umi, cho jachni jel st'ilanil oj cho k'e'uk ja Yunin ja winiki',

¹⁵ Nab'al spetsanile' ja ma' wa sk'u'an ja b'a ye'ni mi oj ch'ayuk, yuj ojni sta'a sak'anil b'a mey xch'akelali'.

Ja Dyosi' jel syajta juntiro ja swinkil ja lu'umk'inali'

¹⁶ Ja Dyosi' jel syajta' juntiro ja swinkil ja lu'umk'inali', ke ya'ani ja kechan jun Yunin jawi, nab'al spetsanile' ja ma' wa sk'u'an ja b'a ye'ni, mini oj ch'ayuke'a, yuj ojni sta'e' ja sak'anile' b'a mey xch'ake'lali'.

¹⁷ Yuj ja Dyosi' mi sjekakon ja Yunini ja b'a lu'umik'inali', b'a oj jak ya'yi wokol ja swinkil lu'umk'inali', nab'al ja swinkil ja lu'umk'inali' oj sta'e' skoltalajele' yuj ye'na.

¹⁸ Ja ma' wa sk'u'an ja b'a ye'ni, mi x-aji' wokol, pe jaxa ma' mi sk'u'an ja b'a ye'ni, wa x-ajiyi' wokol, yuj mi sk'u'an ja b'a sb'i'il ja b'a kechan jun Uninal jaw b'a Dyosi'.

¹⁹ Ja iti ja'a wokoli: ja lijpumi' jak ja b'a lu'umk'inali', ja winike'i mas syajtaye' ja k'ik'inali ke yuj ja lijpumi', yuj ja jas sk'ulane'i mi lekuk.

²⁰ Spetsanil ja ma' wa sk'ulane' ja b'a mi lekuki yuj mini sk'anawe' ja lijpuma' sok mini xjakye' ja b'a lijpuma', b'a mini ma' oj ajukyule' yochele' ja jas wane' sk'ulajeli'.

²¹ Ja ma'wa sk'ulan ja smeranili', wa xjak ja b'a lijpumi, b'a oj chiknajuk spetsanil ja jas wane' sk'ulajel ja jastal wa sk'ana' ja Dyosi'.

Ja Jesús sok ja Juan Bawtista'

²² Ja yajni ek' ja iti, ti waj ja Jesusi' sok ja sneb'uman jumasa' b'a slujmal b'a Jude'a sok ti ajyi' soke'a sok wa xya'a ja'.

²³ Sok jachni ja Juan wa xcho xya'a ja' ja b'a Enoni, b'a stse'el ja Salimi, yuj ja tiwi jel a'ay ja ja'i, wa xjakye' sok xyi'aje' ja'.

²⁴ Ja jastik iti ja ek' ja yora mito x-och ja b'a yoj snajtsil lutjel ja Juan bawtista'i.

²⁵ Jaxa tiwi ochye' k'umal b'a ye'nle'ta ja sneb'uman ja Juan i sok judiyos jumasa' sok ja jastal wa sk'ulane' ja sak'jele'i.

²⁶ Sok ti jakye' ja b'a b'ay ja Juan i sok ti yalweyab'a': —Je'uman, ja iti ma' teyamok ja b'a pilan sts'e'el b'a yokja' b'a Jordani, ja it ma'a lo'ilta'i, wa xya'a ja', spetsanile' wa xjakye' sok ja ye'ni.

²⁷ Ti sjak'a ja Juan i ti yala'a: —Mini jas oj b'ob' ajukyi' ja winiki, ta mik'a ti wa x-ajiyi' b'a satk'inali'.

²⁸ Ja we'nlexi we'nani mero ch'aka wab'yex ke kala': —Ja ke'ni mi ke'nukon ja Cristo'i, ja ke'ni jekub'alonjan b'ajtan yuj ja ye'ni.

²⁹ Ja ma' yi oj ja che'umali, jani ja tatamala, jaxa yamigo ja tatamali, ja ma' tey b'a sts'e'eli wa smakla, wa xgusto axi' lek sok ja sk'umal ja tatamali, jachni'a ja jgusto'il iti ts'ikb'itani'a.

³⁰ St'ilanilni'a oj k'i'uk ja ye'ni, jaxa ke'ni oj ch'inb'ikon.

Ja ma'ti ko'eljan b'a satk'inali'

³¹ Ja ma' jakel b'a nalan cha'ani, tey ay b'a sat b'a spetsanil, jaxa ma' ti sb'aj b'a lu'umk'inal, b'a lu'umni'a, sok ja wa xyala' ja jastik ay ja b'a lu'umi, ja ma' jakel b'a satk'inali tey ay b'a sat b'a spetsanil.

³² Ja wa xyala' ja jas yilune'ji sok ja jas yab'uneji', mini ma' wa sk'u'an ja jas wa xyala'a'.

³³ Ja ma' wa sk'u'an ja jas wa xyala', wa slo'ilta' ke ja Dyosi' smeranilni'a.

³⁴ Ja ma' sjekonejkon ja Dyosi', yuj jani wa xyala' ja yab'al ja Dyosa', yuj ja Dyosi' mi sb'isulukta' wa xya'a ja Espiritu.

³⁵ Ja Tatali wa syajta ja Uninali' sok spetsanil ja jastik ayi' ch'ak ya' oj nejyi' b'a sk'ab'.

³⁶ Ja ma' wa sk'u'an ja b'a Uninali', ay yi oj ja sak'anil b'a mey xch'ake'lali', jaxa ma' mi sk'ana' oj k'u'uk ja Uninali' mini oj sta'a' ja sak'anil jawa', yuj ojni ajukyi' ja wokol oj ya'a ja Dyosa'.

4

Ja Jesús sok ja Samaritana

¹ Ja Kajwaltik yab'tani yab'alil, ke ja Parise'osi jach wa xyalawe': —Ja Jesusi' wa sle'a mas sneb'uman sok wa xyayi' ja' jitsan winike' ke yuj ja Juani'.

² A'ma ja Jesusi' mi xya'a ja', jani ja sneb'uman jumasa',

³ Sok ti el ja b'a Jude'a sok ti cho waj pilan ek'ele' ja b'a Galile'a.

⁴ Sok jel st'ilanil oj ek'uk ja b'a Samariya.

⁵ Sok ti k'ot b'a jun yal chonab' b'a Samariya sb'i'ilan Sikar, b'a sts'e'el ja slujmal ja Jakobi ja it sk'eb'ayikanyi' ja yunin Joseji.

⁶ Sok tey tiw ja sjok'om b'a Jakob, jaxa Jesusi' jelxa yajtik ay sok ja b'ejyeli' sok ti och kulan ja b'a sti' ja jok'om jawi, mojanxa ma' kulan k'ak'uj.

⁷ Ti jak jun ixuk b'a Samariya jakya' el ja', ja Jesusi' ti yalyab'a:

—Tan t'una' wa'al b'a oj ku'e'.

⁸ Yuj ja sneb'uman jumasa' wajele' b'a chonab' b'a oj sman-e' swa'ele'.

⁹ Ja Judiyo jumasa' milek wa xyila' sb'aje' sok ja swinkil b'a Samariya, jaxa ixuki ti yala'a: —Samaritana'on, jas lom waxa k'anaki' ja'i, yuj ja we'ni judiyo'ani.

¹⁰ Ti sjak'a ja Jesusi' sok ti yalyab'a: —Ja lek waxa na'a ja jas oj ya' ja Dyosi', ja lek waxa na'a machunk'iluk ja wa xyalawab'i:

—Aki' t'un ja' b'a oj ku'e', ja we'ni oj ja k'anyi', ja ye'ni oj yawi ja ja' b'a ay sak'anil.

¹¹ Ja ixuki ti yala'a: —Kajwal, mey jasa wi oj b'a oj wa el sok ta, ja jok'omi jel cha'an ay, ¿B'a oj ja wijana' ja ja' wa xya'a sak'anil b'a?

¹² We'na ma' mas t'ilana' sok ja jnutikon Jakob ja b'a najate'i, ye'n ya'kankitikon ja jok'om iti, ja yu'a ye'n sok ja yuntikili sok ja xchante' jumasa' ja ja' iti.

¹³ Ti sjak'a ja Jesusi' ti yala'a:

—Chikan ma' oj yu' ja ja' iti oj cho a'jukyi' takin ti' yajk'achil ek'ele'.

¹⁴ Jaxa ma' oj yu' ja ja' oj ka'a ke'ni, mixa ojto a'jukyi' takin ti'il, yuj ja ja' it oj ka'a ke'ni, ojni sk'ul sb'aj ja b'a yojol ja ye'ni jastal jun satja', ke wa xb'ojti' b'a oj ya'a sak'anilex b'a mey xch'akelal.

¹⁵ Jaxa ixuki ti yala'a:

—Kajwal, a'ki ja ja' jawi, b'a mixani ojto a'jukyi' takin ti'ila' sok mixani ojto jaka' eluk ja ila'.

¹⁶ Jaxa Jesusi' ti yala'a:

—Kax payajan ja wa tatami, ti la' jaka'.

¹⁷ Ti sjak'ajan ja ixuki jawi, ti yala'a:

—Mey jtatam. Ti yalyab' ja Jesusi':

—Lekni ja jas walata'a: —Mey jtatam.

¹⁸ Yuj jo'e' ja tatam ek' yatasok, ja ma'a wi oj ja wego mini ja tatamuka', smeranil lek ja

jasa wala'a.

¹⁹ Ti yala'a ja ixuki: —Kajwal, jakta jk'ujol nata mi jun aluman Dyosa'.

²⁰ Ja jnutikon ja najate'i ti stoyowe' ja Dyos ja b'a wits iti, jaxa we'nlexi waxa walawex, ti b'a Jerusalem ja luwar b'a oj jtoyxuk ja Dyosi'.

²¹ Ti yala' ja Jesusi': —K'u'anke ixuk ja k'ak'uji jakum, ja yajni mixani ja b'a wits iti, mini b'a Jerusalem oj ja toy-ex ja Dyosi'.

²² Ja we'nlexi waxa toyowexi' jas mixa na'a wexi', ja ke'ntikoni wa xtoyotikoni ja jas wa xna'atikoni', yuj ja ma' oj koltanuki' ti jakum b'a Judiyos.

²³ Ja ora jakum sok jaxani ja wego'a, ja yajni ja meran toyoman jumasa', oj stoy-e' ja Tatal b'a Espiritu sok b'a smeranil, yuj jachni ja Tatali jani wa sle'an ja toyoman jumasa' b'a jachni oj stoy-e'a.

²⁴ Ja Dyosi' Espirituni'a, ja ma' wa stoyowe'i, jelni st'ilani sk'uluke' meran b'a jachni b'a Espirtua.

²⁵ Ti yala' ja ixuk jawi': —Wa xna'a ke oj jakuk ja Mesiyasi ja iti sb'i'il Kristo, ja yajni xjak ja ye'ni ojni ch'ak yalkab'tik spetsanila'.

²⁶ Ti yalyab' ja Jesusi': —Ke'non ja Kristo jawi ja ma' wan k'umala moki'.

²⁷ Jaxa tiwi ti k'otye' ja sneb'uman jumasa' sok kanyeto jakan, yajni yilawe' ke wan lo'il sok jun ixuki', mini june' ma' sjob'o'a': —«¿Jasunk'iluka wan sjob'jeli?» ma' ¿Jasunk'iluka ja wa lo'ile'xi?

²⁸ Jaxa ixuki jawi ti yakana ja xch'ub'i sok ti waja ja b'a xchonab'ili', ti yalyab' ja winike' jumasa':

²⁹ —La'yik, laka k'elawik jun winik, ch'ak yalkab' spetsanil ja jastik jk'uloneji'. ¿Mi ma' ye'nuk ja Kristo'i?

³⁰ Jaxa tiwi ti elye' ja b'a xchonab'ile' jawi sok ti wajye' ja b'a b'ay ja ye'ni.

³¹ Jaxa sneb'uman jumasa' ti spatata sk'ujulane'a, tixa yalwe'yab'a: —Je'uman, wa'an.

³² Jaxa Jesusi' ti yalyab'ye'a: —Ja ke'ni ay ki oj jun jwa'el jas oj kab'i, ja we'nlexi mixa na'awex.

³³ Jaxa sneb'uman jumasa' ti wa xyala' sb'aje' ye'nle'ta'a: —¿Ay ma', ma' yi'a tajan swa'el?

³⁴ Sok ti yalyab'ye'a: —Ja jwa'eli ja oj k'uluk ja jas wa sk'ana ja ma' sjekonejonkoni' sok oj ch'ak jk'ul spetsanil ja jas yalonej kab' oj k'uluki'.

³⁵ Ja we'nle'xi waxa walawex ayto sk'ana chane' ixaw ja b'a oj jach'xuki', pe wa xkala' wab'yex: —Jacha' ja wa satexi', k'elawik ja alaji sok yijxani ja b'a oj jach'xuka'.

³⁶ Ja ma' wa sjach'a'i ojni ajukyi' ja sts'akola', ja sat ja jas wa sjach'a' jani b'a sak'anili ja b'a mini oj ch'akuki', jaxa ma' wa sts'unu'i ojni gusto axuka sok jachni ja ma' wa xjach'ulani'i.

³⁷ Ja yuj ja iti smeranilni ja jas wa x-alxi'a: —June'ni ja wa sts'unu'a sok pilanxa ja ma' wa xjach'a'i'.

³⁸ Ja ke'ni jekawexta oj waj ja jach'-ex ja b'a jas mi we'n ja wa'teltayexi' sok pilan ma' ya'teltaye', ja we'nlexi och yextani ja b'a ya'tele'i.

³⁹ Sok jitsan ja samaritanosi ja b'a xchonab'il jawi sk'u'ane' ja b'a ye'ni, yuj ja jas yala' ja ixuki jawi, ke wa slo'ilta'an ek'e' ti wa xyala'a: —Yalkab' spetsanil ja jas jk'ulanta'i.

⁴⁰ Jaxa tiwa tijakye' ja Samaritanosi ja b'a b'ay ja Jesusi' sok ti spatawe' sk'ujola' ke ti xkansoke' ja ye'nle'i sok ti kan chab' k'ak'uj ja tiwi.

⁴¹ Sok jitsan lek sk'u'ane' ja yajni yab'ye' ja jas wa xyala' ja ye'ni.

⁴² Ti yalwe'yab' ja ixuki jawi: —Mixa kechan xk'u'antikoni yuj ja jasa' walkab'tinokon, yuj ja

ke'ntikoni jmaklatikonta', wa xna'atikon smeranilek, ja ye'ni ye'nani ja Kristo ja ma' jak skolta' ja swinkil ja lu'umk'inal iti'.

Ja Jesusi' wa xya' tojb'uk ja yunin opisyali'

⁴³ Ja yajni ek' ja chab' k'ak'uji ti el ja tiwi sok ti waj b'a Galile'a.

⁴⁴ Ja Jesusi' ye'ntani yala'a: —Mini jun aluman Dyos wa xkits'ji' ja b'a slujmalili'.

⁴⁵ Ja yajni k'ot ja b'a Galile'a, ja swinkil b'a Galile'a ya' ochuke' lek, yuj yiloneje' spetsanil ja jastik ch'ak sk'uluk ja b'a Jerusalemi ja b'a k'in, cho jachuk ja ye'nle'i waj yeni' ja b'a k'in jawi'.

⁴⁶ Sok ti kumxi ja Jesús ja b'a Kana' b'a Galile'a, ja b'a stukb'es ja'i ya' pax yalel ts'usub'i. Ja b'a xchonab'il b'a Kaperna'umi aji jun ya'tijum ja rey b'a jel t'ilan, ja yunin ja atijum jawi ay yi oj chamel.

⁴⁷ Ja ye'ni ja yajni yab' ke k'ota ja Jesús b'a Galile'a, ja yajni kumxi ja b'a Jude'a, ti waj ja b'a b'ay ja ye'ni sok ti spata la'anyi sk'ujola', ke a'a kokoni b'a oj wajya' tojb'uk ja yunin ma' oxa chamuki'.

⁴⁸ Jaxa Jesusi' ti yalyab'ye'a:

—Ja lek mixa wilawex ja jas wa xje'xi'i sok ja milagro'i, mi oj ja k'u'ukex.

⁴⁹ Jaxa a'tijum jaw b'a reyi b'a jel t'ilani' ti yala'a:

—Kajwal, ko'anjan ch'ay b'ajtan, lom oj chamuk ja kunini.

⁵⁰ Jaxa Jesusi' ti yalyab'a:

—Kaxa', ja wa wunini sak'an ay, jaxa winik jawi sk'u'an ja jas aljiyab' yuj ja Jesusi' sok ti waja'.

⁵¹ Ja yajni ko'umxa ko'i', ja ya'tujum jumasa' ti elye' jan jak sta'e'a sok ti yalwe'yab'a:

—Ja wa wunini sak'an.

⁵² Jaxa ye'ni ti sjob'yile'a jas ora k'e' tojb'uk lek ja yunini, sok ti yalwe'yab'a:

—Eke b'a lawuna toj b'i sok ja k'ak'i.

⁵³ Jaxa tatali ti sna'a ja b'a ora jawi ja it aljiyab' yuj ja Jesusi': —Jawa wunini sak'an. Ja ye'ni sk'u'an sok spetsanil ja smoj alijel jumasa'.

⁵⁴ Ja iti ja xchab'il milagro sk'ulan ja Jesusi' ja b'a Galile'a ja yajni kumxi ja b'a Jude'a.

5

Ja Jesusi' wa xya'tojb'uk ja ma' mi xb'eji' ja b'a Betesda

¹ Ja yajni ch'ak ek' spetsanil ja iti, ja judiyo jumasa' wa sk'ulan jun sk'ine', ja Jesusi' ti k'ek'e' b'a Jerusalem.

² Ja b'a Jerusalem b'a sts'e'el b'a slutulab'il snajtsil yal cheji, ay jun tanke niwan ja tiwi, ja sb'i'il ja b'a Hebre'o Betesda, ja tanke jawi ay jo'e' b'a wa x-ajyi' ochel.

³ Ja b'a yoj ten jumasa' jawi ay jitsan chamum, ay ma' mi xyila', ay ma' renko ay, ay ma' mi xb'ob' k'e' tek'an, ja wane' smajlajel oj nijkuk ja ja' jaw b'a tanke'i.

⁴ Yuj yi oj xta sb'aj styempo'il wa xkojan jun ángel b'a ja tanke'i b'a oj ya' nijkuk ja ja' jawi, ja ma' wa x-och b'ajtan ja b'a yoj ja' jawi ja yajni ch'akta nijkuki', wa xtojb'ikan sok chikan jas chamel.

⁵ Teyni ay jun winik ja tiwi ke ayxa' juntajab'e' sok lajune' waxake' jab'il ke mini lek'a'.

⁶ Ja yajni yila' ja Jesús ti b'a'an ek'i' sok ti sna'a ke jitsanxa jab'il jachni aya', ti yalyab'a:

—¿Wan maxa k'ana oj tojb'an?

⁷ Ja chamumi ti sjak'a'a:

—Kajwal, mey ki oj ma' oj ya' ochkon ja b'a yoj tanke'i, ja yajni wan snikjel sb'aj ja ja'i, ja yajni wajumonto' ochi', pilanxa ma' ochta' b'ajtan.

⁸ Ja Jesusi' ti yalyab'a:

—K'e'an, tulu ja wa waynub'i, ka'ax.

⁹ B'a juts'ina' ja winik jawi tojb'i, ti stulu' ja swaynub'i, ti b'ejyi' ek'a' sok sk'ak'ujil jijlel ja sk'ak'ujil jawi.

¹⁰ Jaxa judiyos jumasa' ti yalwe'yab' ja winik jaw ma' tojb'ita':

—Ja ya'ni sk'ak'ujil jijlel, mi lekuk oj ja tul ja wa waynub'i.

¹¹ Ti sjak'a ochyile' ja ye'ni:

—Ja ma' ya' tojb'ukoni, ye'n yalkab'i: —Tulu ja wa waynub'i, ka'ax.

¹² Tixa sjob'owe'yi'a: —¿Machunk'iluka ja yala' wab'i: —Tulu ja wa waynub'i, ka'ax?

¹³ Ja ma' tojb'i' mi sna'a machunk'iluka ja waji', yuj ja Jesusi' spilata sb'aj ja b'a b'ay ja winike' jumasa' ja b'a luwar jawi.

¹⁴ Jaxa tsa'ani' ti sta'a ja Jesusi' ja b'a niwan templo b'a Jerusalemi sok ti yalyab'a:

—K'ela', tojb'iyatani'a, mokxa' ja le'amul, nab'al mi jas oj ek'uka' b'aj b'a mas xiwela' sb'aja'.

¹⁵ Ja winik jawi ti waja' sok ti xcholab' ja judiyo jumasa', ke ja'a Jesusi' ja ma' aji' tojb'ujuk yuji'.

¹⁶ Yuj skaje'il ja iti ja judiyo jumasa' wa stsajlaye' ja Jesusi', wa sk'anawe' oj smil-e', yuj wa sk'ulan ja jastik iti ja b'a sk'ak'ujil jijleli.

¹⁷ Ja Jesusi' ti sjak'a'a:

—Ja jTati' mini xk'ot tek'an oj a'tijuka', cho jachuk ja ke'ni wala' a'tijiyon.

¹⁸ Yuj ja jawi, ja judiyosi mastoni wa sk'anawe' oj smil-e', yuj mi kechanuk wa sk'oko' ja sk'ak'ujil jijleli', yuj wa xcho yala' ke ja'a sTat ja Dyosi', wa sk'ulan sb'aj jun xtalajan jastal Dyos.

Ja jastal ye'n wa sk'ulan mandar ja Yunin ja Dyosi'

¹⁹ Tixa sjak'a ocha ja Jesusi' ti yalyab'ye'a: —Smeranilni' wa xkalawab'yexa', mini jas jb'ob' oj sk'ul b'a ye'nta ja uninala', yuj jani jas wa xyila' ja jas wa sk'ulan ja Tatali, yuj spetsanil ja jas wa xch'ak sk'uluk ja Tatali sok jachni junxta wa sk'ulan ja Uninali.

²⁰ Yuj ja Tatali' wa syajta' ja Uninali sok ye'n wa xch'ak sje'yi' spetsanil ja jas wa xch'ak k'ulukil', mastoni jel niwan jas oj xch'ak sje'yi', ojtoni ya'exkan jakana'.

²¹ Yuj ja jastal ja Tatal wa xya' k'e'uk ja cham winike' jumasa' sok wa xya'yi sak'anil, cho jachuk ja Uninal wa xyayi' sak'anil ja ma'tik wa sk'ana' oj ya'yi sak'anili'.

²² Ja yuj ja Tatali mi ma' wa xya'a yochel, ja ma' jya' kocheltiki jani ja uninala', yuj ja tatali ya'onejyi ba sk'ab'.

²³ Nab'al spetsanile' oj stoy-e' ja Uninali, ja jastal wa stoyowe' ja Tatali, ja ma' mi stoyo' ja Uninali, mi xcho stoyo' ja Tatali ma' jekwanikoni'.

²⁴ Smeranilni' wa xkalawab'yexa', ja ma' wa smaklan ja kab'ali sok wa sk'u'an ja ma' sjekonejon koni, ayxani' sak'anil b'a mey xch'akelal sok mixa ojto ek'uk ja b'a oj ajukyi' wokoli yuj ja Dyosi', yuj mixani chamwinikuk aya' yuj ayxani sak'anila'.

²⁵ Jakumxani ja ora'i sok ja wego jaxani'a. Ja chamwinike' jumasa', oj yab'ye' ja sk'umal ja Yunin ja Dyosi', ja ma' oj yab'ye'i ojni sak'b'ujuke'a'.

²⁶ Jachni jastalni ja Tatal ay yi oj ja sak'anili ja b'a ye'ntani'i, cho jach ya' oj nejyi' ja

Yunini, ay yi oj sak'anil ja b'a ye'ni, ²⁷ cho ya'yi yip b'a oj b'ob' akwanuk ochel, jani yuj jalom Yunini Dyosi'.

²⁸ Mok ochuka pensarex yuj jas wanon yaljeli, yuj k'otuk a yora'ili' ke spetsanil ja ma'tik tey b'a sk'ejnali oj yab'ye' ja sk'umali', ²⁹ sok jaxa ma' sk'ulane' ja slekilali, ojni b'a sak'b'ujuke'a oj ajoyuk sak'anile'a, pe ja ma' mi sk'ulunejuk ja slekilalil, ojni sak'b'ujuke' b'a oj ajukyile' wokola'.

Wa x-ilji' b'a man tik'an ja ay chol ja Jesusi'

³⁰ Ja ke'ni mi jas wa xk'ulan b'a ke'ntani'a', ja jas wa xmakla', jani wa xka'a kochela', ja jas wa xka'a kocheli' sb'ejlani'a, yuj mi ja wa xk'ulan ja jas wa xk'ana ja ke'ni, yuj jani wa xk'ulan ja jas wa sk'ana ja Tatal ma' sjekone'jonkoni'.

³¹ Ta ke'nta wa xlo'iltan jb'aja', ja jas oj lo'ilta'i mini meranuka'.

³² Yuj Pilan ja ma' was lo'iltayon ja ke'ni, ja ke'ni wa xna'a lek ja jas wa slo'ita', smeranilni'a'.

³³ Ja we'nlexi ayni ma'a jekawex waj sjob'yi' ja Juani', ja ye'ni slo'iltan ja smeranila'.

³⁴ Pe ja ke'ni mini xk'ana' ma' slo'iltayona', wa xkala' wab'yex ja iti', nab'al ja we'nlexi oj ja ta'a koltalajelex.

³⁵ Ja Juani jach jastal jun lijpum ke wa x-ajli' sok wa xlijpi', ja we'nlexi' ja k'anawexni' oj gusto ayanik ja b'a slijpum b'a t'usantani' tyempo'a'.

³⁶ Masni ay jlo'iltajel ja ke'n ke yuj ja jwani', ja jas wanon sk'ulajeli' ja jas yalunej kab' ja Tatal oj jk'uluki', ja jas wa xk'ulani', jani wa slo'ilta'an ke ye'nani sjekonejonkon ja Tatala'.

³⁷ Ja Tatal ja ma' sjekone'jonkoni, ja Ye'ni slo'iltayonta ek'e'. Mini b'a ja wab'unejex ja sk'umala' sok mini b'a ja wilonejexa'.

³⁸ Mini xchoxa' k'anawex oj ajoyuk ja yab'al ja b'a we'nlexi', yuj ja we'nlexi mixa k'u'anex ja ma' sjekonejkon ja ye'ni.

³⁹ K'umanilek ja jas ts'ijb'unub'al ja b'a sju'unil ja Dyosi', yuj waxa walawex ke jachni' oj ja ta'a'ex ja wa sak'anilex b'a mey xch'akelali', ja sju'unil ja Dyos jani wa slo'iltayona'.

⁴⁰ Ja we'nlexi mixa k'anawex oj jakanikmok, b'a oj ja ta'a ja wa sk'anilexi' b'a mey xch'akelali'.

⁴¹ Ja ke'ni mi xk'ana' ke ja oj stoy-one' ja winike'i.

⁴² Ja ke'ni wa xna'a b'ajex, ke meyuka' mi oxel ja syajtanel ja Dyos ja b'a we'nlexi'.

⁴³ Ja ke'ni jake'lon ja b'a sb'i'il ja jTati' sok minixa k'anawonexa, ta ayk'a jun winik pilan wa xjak b'a ye'ntani, ja ye'ni waxa k'anawex lek.

⁴⁴ Jastal oj b'ob'a k'u'ukex ja b'a ke'ni? Ja we'nlexi ja waxa k'anawex oj stoy-ex ja tuki, mini ja waxa k'anawex oj stoy-ex ja Dyosi'.

⁴⁵ Moka k'ulukex pensar ta ke'n oj le'a mulex ja b'a sti' sat ja Tatali', ayni' ma' oj jyal ja mule'xi, jani ja Moyses', ja it ma' waxa majlajex b'a oj skoltayexi.

⁴⁶ Yuj ja lek wanixa' k'u'anexyi' ja jas yala' ja Moyses', oj cho ja k'u'ukonex ja ke'ni, yuj ye'n sts'ijb'an ja b'a ke'ni.

⁴⁷ Ta mik'axa k'u'anex ja jas sts'ijb'unej kani', jastal oj b'ob' ja k'u'ukex ja jas wa xkalawab'yexi'?

6

Ja Jesusi' wa xya' wa'uk lajchawxa'ane' lajunwinike'

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

¹ Ja yajni ek' ja iti, ja Jesusi' ti waj b'a pilan sts'e'el b'a niwan pampaja' b'a Galile'a ja it wa xcho xyalawe' Tiberiyasi.

² Jel jitsan ja ma' nochji yuji, yuj wa xyilawe' jastik milagro wa xch'ak sk'uluki', ke wa xya' tojb'uk ja manaka' ay yi oj chameli'.

³ Jaxa Jesusi' ti k'e' b'a jun wits. Ti och kulan ja tiwi sok ja sneb'uman jumasa'.

⁴ Sok mojanxa ja sk'ine' b'a paskwa ja judiyos jumasa'.

⁵ Ja yajni sjacha' ja sat ja Jesusi', ti yila' ke jel jitsan ja ma'tik tey ja b'a b'ay ja ye'ni, ti yalyab' ja Felipe:

—¿B'a oj mantikiyi' ja jas oj yab'ye' ja winike' jumasa' iti'?

⁶ Jaxa ye'ni kechani jach yalyab'a, b'a oj yil jasunk'iluka oj ya'li. Yuj ja ye'ni sna'atani ja jas oj sk'uluka.

⁷ Ti sjak'a ja Felipe:

—Mini sok lajunwinike' denaryo pan oj ya'e' b'a oj slo'e' xe'ntiyaman ja jujune'i.

⁸ Junuk ja sneb'uman sb'i'il Andres smoj alijel ja Simon Pedro, ti yalyab'a:

⁹ —It b'ajul jun yal kerem ke ay yi jo'e' pan b'a sebada sok chab' yal chay, ¿Janek'tani ja it b'a spetsanale'i?

¹⁰ Jaxa Jesusi' ti yala'a:

—Alyab'ye' a ochuke' kulan spetsanile'. Ja luwar jawi jel ja aki' sok ti ochye' kulan tiwi, ja ye'nle'i aye'ma' jastal slajunil winike' oxlajun xa'ane' ja winike'i.

¹¹ Sok ti syama' ja pani jaw ja Jesusi', ja yajni ch'akta sk'anyi' ts'akatal ja Dyosi', ti ya'yi ja sneb'uman jumasa'a, b'a oj spilyile' spetsanile' ja winike' manaka tey kulan ek' tiwi sok jachni sk'ulan sok ja chayi, ya'yile' ja janek'ni wa sk'anawe'i.

¹² Ja yajni ch'ak b'ut'uke'i, ti yalyab'a ja sneb'uman jumasa':

—Tuluwik ja xe'ntik yaman ja janek' kaneli', b'a mini jas oj ch'ayuka'.

¹³ Sok ti stuluwe'a sok sb'ut'uwe' lajchawe' mo'och ja xe'ntik yaman ja janek' kanel ja b'a jo'e' pan jaw b'a sebada slo'owe'i'.

¹⁴ Ja yajni yilawe' ja winike' jumasa' jaw ja milagro jas sk'ulan ja Jesusi' ti yalawe'a:

—Ja iti jani meran aluman Dyos ja ojni jakuk ja b'a lu'umk'inal iti'.

¹⁵ Jaxa Jesusi' sna'atani ke sk'anawe' oj ijuk och man t'ilan b'a oj ya' ochuke' reya', ja yuj ti waj b'a wits, b'a stuch'il oj ajyuk.

Ja Jesusi' wa xb'ejyi' b'a sat ja'

(Mt 14.22-27; Mc 6.45-52)

¹⁶ Ja yajni och ja a'kwali', ja sneb'uman jumasa' ti koye' ko' b'a niwan pampa ja'.

¹⁷ Sok ti ochye' b'a jun ch'in b'ejyum b'a sat ja', ti och sk'uts-e' och ja niwan pampaja'i ja b'a oj k'otuke' ja b'a Kaperna'umi. Sok k'ik' xanileka', jaxa Jesusi' metoni xkumxi jana ja b'a b'ay ja ye'nle'i.

¹⁸ Ti jak jun tsatsal ik'a, ti k'e' spujsuk sb'aj tsatslek ja ja'i.

¹⁹ Yajni wajye'ta och jastal jo'e' ma' wake' kilometro, ti yilawe' ja Jesusi' ti wan b'ejyel ja b'a sat niwan pampaja'i. Sok ti wan mojoyex och ja b'a xch'in sb'ejyume' b'a sat ja'i sok jel xiwyex'.

²⁰ Jaxa Jesusi' ti yalyab'ye'a:

—Mi la' xiwyex, ke'non.

²¹ Jaxa ye'nle'i gustoxta' ya' ochuke' ja b'a yoj ch'in b'ejum b'a sat ja'i, wajto yil-e'

elyetak'ot ja b'a luwar wajume'i.

Ja winike' jumasa' wa sle'e ek' ja Jesusi'

²² Ja pilan k'ak'uji ja winike'i ja ma' kan b'a pilan sts'e'el ja b'a niwan pampaja'i, sna'awe' tani ke kechan jun ch'in b'e'jyum b'a sat ja' ja ay ja tiwi sok ti jak sk'ule'a ke ja b'a ch'in b'e'jyum b'a sat ja' jawi ti wajyeta' ja sneb'uman ja Jesusi', ja ye'ni mi ti waje'luk sok ja ye'nle'i'.

²³ Jaxa tiwa' ti k'ot chab' oxe' ch'in b'e'jyum b'a sat ja' jakele' b'a Tiberyas, ti k'otye' mojan b'a luwar ja b'a it slo'owe' ja pani, yajni sk'ana' ts'akatal ja Kajwaltiki'.

²⁴ Ja yajni yilawe' ja winike' jumasa' jawi ke mixa tey ay tiw ja Jesusi' sok mini ja sneb'uman jumasa' ti ochye' ja b'a ch'in b'e'jyum jumasa' jaw b'a sat ja', ti wajye' b'a Kaperna'um ja waj sle'awe' ja Jesusi'.

Ja Jesusi' ye'n ja ma' wa x-a'a sak'aniltik

²⁵ Ja yajni k'otye' ja b'a pilan sts'e'el ja niwan pampa ja'i ti sta'awe' ja Jesusi' sok ti sjob'owe'yi'a:

—Je'uman ¿Jas k'ak'ujil julya' ja ili'?

²⁶ Ti sjak'ajana Jesusi', ti yala'a: —Wa xna'alek ke ja we'nlexi waxa le'awonex mi ja'uk yuj lom ja wilawex ja milagro jastik ch'ak jk'uluki, ja yuj ja lom ja lo'owex ja pani sok mani b'ut'yex leka'.

²⁷ Mok a'tijanani yuj ja wa'elal wa xch'aki', yujni ja la' a'tijiyex sok ja b'a wa'elal b'a mini xch'aki sok ojni ya'a sk'anilex b'a nimi oj ch'akuka'. Jani oj ya'awilex ja yunin ja winiki', yuj ja Tatal Dyosi' stsa'a ja ye'ni.

²⁸ Sok ti sjob'owe'yi'a ja ye'ni:

—¿Jasunk'iluka oj jk'ultikon b'a oj b'ob' jk'ultikon ya'tel jas wa sk'ana ja Dyosi'?

²⁹ Ja Jesusi' ti sjak'a'a, ti yalyab'ye'a: —Ja jas wa sk'ana oj ja k'ulukex ja Dyosi' jani oj ja k'u'ukex ja ma' sjekakon ja ye'ni.

³⁰ Tixa yalwe'yab'a ja ye'ni: —¿Jas milagro'iluk ja oj ja k'uluki', b'a oj kiltikon ja b'a oj jk'u'atikoni'? ¿Sok jas milagro'iluka waxa k'ulani?

³¹ Ja jmoj alijeltik ja najete'i ja ye'nle'i slo'owe' ja manaj ja b'a takin lu'umi, ja jastalni ts'ijb'unub'ali, jani'a slo'e' ja pan b'a satk'inali'.

³² Ja Jesusi' ti yalyab'ye'a': —Oj kala' wab'yex ja we'nlexi ke mi ye'nuk ja Moysés ja ma' ya'a ja pani b'a satk'inali, yuj jani ja jTati', ye'nani ja ma' wa xya'a ja meran pan ja it wa xkojan b'a satk'inali'.

³³ Yuj ja pan it wa xya'a ja Dyosi' jani ja it ma' kojan b'a satk'inali sok wani xya'yi sak'anil ja winike' ja b'a lu'umk'inal iti.

³⁴ Ti yalwe'yab'ye'a:

—Kajwal, a'akitikon tolabida ja pan jawi.

³⁵ Jaxa Jesusi' ti yalyab'ye'a': —Ke'non ja pan jawi ke wa xya'a sak'anili', ja ma' wa xjakmok ja ke'ni mixani ojto ajukyi' wa'ina', ja ma' wa sk'u'an ja b'a ke'ni mixani ojto ajukyi' takin ti'a'.

³⁶ Pe ja jastalni kalata wab'yexi, a'nima wila' wonexta sok minixa k'u'anonexa'.

³⁷ Spetsanil ja ma' oj xch'ak yaki' ja jTati', ojni jakmoka, ja ma' wa xjak jmok ja ke'ni, mini oj nuts-e' ela'.

³⁸ Yuj ja ke'ni tini jakyon b'a satk'inala', mi ja b'a oj jk'uluk ja jas wa xk'ana ja ke'ni, yuj

jani oj k'uluk ja jas wa sk'ana ja jTat ma' sjekawonkoni.

³⁹ Ja jas wa sk'ana ja jTat ma' sjekonejon koni, ke spetsanil ja ma' oj ch'ak yaki'i sok mini june' oj jch'aya', yuj ke'nani oj ka' sak'b'ujuk ja b'a stsa'anil k'ak'uji'.

⁴⁰ Ja jas wa sk'ana ja jTat ma' sjekonejon koni, spetsanil ja ma' xyila' Uninal sok wa sk'u'an ja b'a ye'ni, ojni ajyuk sak'anil sok ja ye'n b'a juntiro'a, ke'nani oj ka' sak'b'ujuk ja b'a stsa'anil k'ak'uji'.

⁴¹ Jaxa Judiyos jumasa' ti k'e' b'ulb'unuke' sok ja ye'ni, yuj ja jas yala': —Ke'non ja pan it kojan b'a satk'inali'.

⁴² Sok ti yalawe'a:

—¿Mi ma' ja'uk ja ta Jesús it ja yunin ta Josej b'aj, ja ke'ntiki wa xna'atik sb'aj ja snan stati? ¿Jas lom wa xyala' b'a'? ti ko'elon jan b'a satk'inal.

⁴³ Sok ti sjak'a ja Jesusi', ti yalyab'ye'a: —Ch'ab'ananikxa t'usan.

⁴⁴ Mini june' ma' jak jmok ja ke'ni, ta mik'a xyi'ajan ja jTat ma' sjekone'jonjani. Ke'nani oj ka' sak'b'ujuk ja b'a stsa'anil k'ak'uji'.

⁴⁵ Tini sts'ijb'unub'al ja b'a aluman Dyos jumasa': —Ja Dyosi' ye'n oj sjeyile' spetsanile' ja jas oj sk'uluk'e'i'. Ja yuj spetsanil ja ma' wa smaklan ja Tatali sok wa sneb'awe' ja jas wa sje'a' ja ye'ni, wani xjaky'e' jmoka'.

⁴⁶ Mini june' ja ma' yilonej ja Tatali', kechani ja ma' sjekonejkon ja b'a lu'umk'inal iti' yilonej ja Tatali'.

⁴⁷ Ja smeranili oj kala' wab'yex: ja ma' wa sk'u'an ja b'a ke'ni, ayni sak'anil b'a mey xch'akelal.

⁴⁸ Ke'non ja pan wa xya'a sak'anil.

⁴⁹ Ja jmoj alijeltik jumasa' ma' ek'ta ja najate'i slo'owe' ja manaj ja b'a takin lu'umi sok chamye'ni'a'.

⁵⁰ Ja ke'ni ja wa xkalawab'ex, ja pan ke ti kojan b'a satk'inali', ja mani oj slo'i mixani oj chamuka'.

⁵¹ Ke'non ja pan jaw it sak'an ko'el jan b'a satk'inali, ta ayk'a chab' oxe' ma' oj slo' ja pan iti ojni ajyukyile' sak'anil b'a juntiro, ja pan oj ka' ja ke'ni jani ja jb'ak'tela', oj jka'e' ja b'a sta' sak'anile' ja swinkil ja lu'umi'.

⁵² Jaxa Judiyosi ye'nle'tani ochye' k'umala', ti wa xyalawe'a:

—¿Jastal oj b'ob' ya'kitik ja sb'ak'teli' b'a oj jk'uxtik?

⁵³ Ja Jesusi' ti yalyab'ye'a: —Oj kala' wab'yex ja smeranili', ta minik'a ja k'ux-ex ja sb'ak'tel ja Yunin ja Winiki', ta minik'a xa wu'ajex ja xch'ik'el ja ye'ni, ja we'nlexi mini oj ajyuka sak'anilexa'.

⁵⁴ Ja ma' wa sk'uxu ja jb'ak'te'li wa xcho xyu'a ja jchik'eli', ojni ajyuk ja sak'anil b'a mini oj ch'akuki sok ke'n oj ka' sak'b'ujuk ja b'a stsa'anil k'ak'uji'.

⁵⁵ Ja jb'ak'te'li smeranil wa'elni'a, cho jachuk ja jchik'eli smeranil b'a oj uxuka'.

⁵⁶ Ja ma' wa sk'uxu' ja jb'ak'te'li sok ja ma' wa xyu'aj ja jchik'e'li, ti wa x-ajyi jmoka' sok ti cho wala' ajyiyon soka'.

⁵⁷ Ja Tatal ma' sjekawonkoni sak'ani'a, yuj ye'na sak'anon, jachni' ja ma' oj cho' sk'uxu ja jb'ak'teli' ojni ajyuk sak'anil yuj ja ke'ni.

⁵⁸ Ja'a pan it kojan b'a satk'inali', mi oj slaja' jastal manaj it ja it slo'owe' ja ma' ek'ta paxta' wujilexi', slo'oweni'a, pe chamye'ni'a, ja ma' oj slo' ja pan iti, ojni ajyuk sak'anil b'a juntiro'a.

⁵⁹ Janaka jastal iti ja sje'a' ja Jesús ja b'a yiglesya ja judiyo jumasa' ja b'a Kaperna'umi.

Ja lo'il b'a wa xya'a sak'anili b'a mey xch'ake'lali'

⁶⁰ Ja yajni yab'ye' ja jas wa sje'a', jitsan ma' wanxa xnochji' yuj ja Jesusi' ti yalawe'a':
—Jel tsats yab'jel ja lo'il iti. ¿Mach'un'k'iluk ja oj smakla'?

⁶¹ Ja yajni sna'a ja Jesús cho wanexta b'ulb'unuk ja snob'uman jumasa' yuj ja iti, ti yalyab'ye'a: —¿Ja iti, ay ma' jas wa sk'ulana wilex?

⁶² ¿Jas ma' jchi'anik ja lek wani choxa wilawex cho xk'e' ja Yunin ja Winiki' ja b'ayni ay b'ajtani'?

⁶³ Ja Espiritu ja wa xya'a sak'anilitik, ja b'a jasni wa sk'ana ja b'ak'etiki' mini xmakuni'a', ja lo'il jas kalonej ja wab'yexi Espirituni'a' sok ayni sak'anila'.

⁶⁴ Pe aytoni chab' oxo' ja we'nlex ja ma' mitoni sk'u'ani'. Ja Jesusi' wanxani sna'a man b'a sb'ajtanil machunk'iluk mini sk'u'ane'i sok wani cho sna'a machunk'iluka' oj jlola' jukyuj'i'.

⁶⁵ Sok ti cho' yala'a:

—Ja yuj kalta wab'yex sok mini june' ma' jb'ob' jak jmok ja ke'ni, ta mini k'a ja wa x-ijijan yuj ja Tatali'.

⁶⁶ Ja yuj ja tiwi jitsan ja snob'uman jumasa' yawe' kan ja ye'ni sok mixani ti smojtaye'a.

⁶⁷ Tixa cho' yalyab' ja lajchawe' snob'uman ja Jesusi': —¿Wan ma' choxa k'ana oj wajanik ja we'nle'xi?

⁶⁸ Ja Simon Pedro ti sjak'a'a: —Kajwal ¿Machunk'iluka oj wajkotikon soki? Ja we'ni aya' wi oj lo'il b'a wa xya'a sak'anil b'a mini oj ch'akuka'.

⁶⁹ Ja ke'ntikoni jk'u'اناتikonta, wa xcho xna'atikon ke we'nani ja Cristo Yunin b'a Dyos ma' sak'ani'.

⁷⁰ Ja Jesusi' ti yalyab'ye'a:

—¿Mini ma' ke'n jtsa'onejex ja lajchawilex? Yuj junuk ja we'nle'xi pukujni'a'.

⁷¹ Ja wan yaljel sok ja b'a Judas Iskaryote yunin Simoni, yuj ye'nani ja ma' oj sk'ul entregari sok jani junuk ja b'a lajchawe'i'.

7

Ja smoj aljel jumasa ja Jesusi' mini sk'u'ane' ja b'a ye'ni

¹ Ja yajni ch'ak ek'uk ja jastik iti, jaxa Jesusi' tini ay ek' b'a Galile'a sok mini sk'ana ti oj ayyuk b'a Jude'a, yuj ja judiyos jumasa' wane' sle'jel b'a oj smil-e'.

² Pe mojanxani ja sk'ine' ja Judiyos jumasa', ja k'in wa xya' sb'i'iluke' jakali'.

³ Sok ti yalawe' ja smoj alijel jumasa': —Elana ja ili, ka'ax b'a Jude'a, nab'al cho majkil oj yil-e' ja wa neb'uman jumasa', ja milagro jastik wa xch'aka k'uluki.

⁴ Yuj mini junuk ja ma' wa sk'ana' oj najuk sb'aji', ay jas wa sk'ulan nak'ul. Ta wank'a xch'aka k'uluk ja jastik iti, je'a b'aj b'a spetsanil ja swinkil ja lu'umi'.

⁵ Yuj mini ja smoj alijel jumasa' wa xcho sk'u'ane' ja b'a ye'ni.

⁶ Jaxa Jesusi' ti yalyab'ye'a: —Mito k'ote'luk ja kora'ili, pe ja b'a we'nlexi chikan jas ora ja b'a leki'.

⁷ Ja we'nlexi oj ni sk'an-ex ja ma' tey b'a lu'umk'linal iti', pe ja ke'ni mi sk'awone', yuj wa xkalyab'ye' ke mi lekuk ja jas wa sk'ulane'i'.

⁸ Ja we'nlexi kaxikxa k'e' ja b'a k'in jawi', yuj ja ke'ni mito jwajkon, yuj mito k'ote'luk ja kora'i.

⁹ Ja yajni ja iti', ti kan b'a Galile'a.

Ja Jesusi' ja b'a sk'inil ja jakali'

¹⁰ Ja yajni ch'akta k'e'uke' k'e' ja smoj alijel jumasa'i ja b'a k'in jawi, ja Jesusi' cho wajni ja b'a k'in jawi. Nab'al cho mini ma' oj sna' ke cho waj ja ye'ni.

¹¹ Jaxa judiyos jumasa' ti wane' sle'jel ja b'a k'in jawi sok ti wa xyalawe'a': —¿B'a ma' ay ja winik jawi'?

¹² Ja ye'nle' ja b'a spetsanile' ja winike' jawi xb'ulb'uniyexta yuj ja b'a Jesús, chab' oxe' ja ma' wa xyala': —Jel lek, jaxa tuki wa xyalawe': —Mi lekuk, yuj wani slolajel ja winike' jumasa'.

¹³ Pe mini satalajel ab'aluk wa x-ochye' lo'ila' ja b'a ye'ni, yuj wa xiwyujele' ja judiyos jumasa'.

¹⁴ Ja yajni nalanxa semana ja k'in jaw ja Jesusi' ti och ja b'a templo sok ti och sje'yi ja winike' jumasa' ja yab'al ja Dyosi'.

¹⁵ Jaxa judiyos jumasa' kanye'to jakan sok ti yalawe'a':

—¿Jastal jel lek wa sna'a ja ye'n ja jastik iti, mini sneb'unejuka?

¹⁶ Ti sjak'ajanyile' ja Jesusi' ti yala'a': —Ja jas wa xje'a'i mi jb'ajuk ke'na, jani sb'aj ja ma' sjekonejon koni'.

¹⁷ Ja ma' wa sk'ana oj sk'uluk ja jas wa sk'ana ja Dyosi', oj sna' ja jas wan je'xeli ta ti jakel b'a Dyos, ma' ke'nta wa xkala'.

¹⁸ Ja ma' ye'nta wa slo'iltan sb'aji', ye'ntani wa sle'a stoyje' la', jaxa ma' wa sle'a stoyjel ja Dyos ma' jekonikon yuji', wa xyala' ja smeranili sok mini ajyuk ja b'a ye'n ja jas mi tojuki'.

¹⁹ ¿Mini ma' yakanawilex ja ley ja Moyses b'a? Yuj mini june' ja we'nlex ja ma' sk'ulani. ¿Jaslom waxa k'anawex oj ja mil-one'xi'?

²⁰ Ti sjak'awe' ja winike' jumasa' ti yalawe'a':

—Ja we'ni ochelab'a' pukuj, ¿Machunk'iluka wa sk'ana oj smil-a'?

²¹ Ti sjak'a' ja Jesusi', ti yalyab'ye'a': —Jk'ulan jun milagro, ja petsanilex kanyex jakan.

²² Ja Moyses yalani' ja wab'yex ojni ja k'ulukex sircunsidar spetsanil winik, (a'ma mi ye'nuk ja Moysés wa xyala', yuj jani wa sk'ulane' ma' ek'ta paxtawujilexi'), ja we'nlexi a'ma sk'ak'ujil jijlel waxa k'ulanex sirkunsidar ja winiki'.

²³ Ja ya'ni b'a mi k'okxuk ja sley ja Moyses, a'nima b'a sk'ak'uji jijlel ja we'nlexi waxa k'ulanex sirkunsidar ja winike'i', ¿Jas lom wala' tajkiyex jmoki, yuj ja lom ka' tojb'uk jun winik b'a ja sk'ak'ujil jijleli'?

²⁴ Moka' wa'a wochel sok ja b'a jas waxa wila', ja ta ayk'a ma' ja wa'a wochelexi, ke jachni b'a smeranila'.

¿Ja ma' it ja Cristo?

²⁵ Ti wa xyalawe' chab' oxe' ja ma'tik ti sb'aj b'a Jerusalemi: ¿Mi ma' ye'nuk ja it ja ma' wa sle'awe' b'a oj smil-e' b'a?

²⁶ K'elawik satijel ab'al wan k'umalta' sok mini jas wa xyalwe'yab'a, ¿Mi ma' sk'u'ane'ta ja ma' ay xcholi ke ja ye'ni ye'nani ja Cristo?

²⁷ Pe ja ye'ni wa xna'atik b'a jakela', ja yajni xjak ja Cristo mini ma' oj sna' b'a jakela'.

²⁸ Ja Jesús tini wan sje'jel ja yab'al ja Dyosi' b'a Templo, ja ye'ni ti k'umani tsatsa' sok ti yala'a': —Waxa na'awex jb'aj, wa xchoxa' na'awex b'a jb'aja', mi ke'nta kala oj jakon, ja ma' sjekawonkoni smeranilni'a', ja we'nlexi mixa na'awex sb'aj.

²⁹ Ja ke'ni wa xna'a sb'aj, yuj ye'n sb'ajon sok ye'n sjekonejon koni'.

³⁰ Jaxa tiwi wa sk'ana oj syam-e' yuj mini june' ma' syama'a, yuj mitoni k'ote'luk ja yora'il.

³¹ Sok jitsan lek ja manaka tey ay tiwi sk'u'ane' ja b'a ye'ni sok ti wa xyalawe'a:
—Ja yajni xjak ja Cristo, ¿Jitsan ja milagro oj sk'uluk, ke yuj ja winik iti'?

Ja Parise'o jumasa' wa sk'anawe' syam-e' ja Jesusi'

³² Ti yab'ye' ja pariseos ke xb'ulb'uni yexta ja winike' jumasa' sok ja b'a Jesusi' yuj jastik jawi', jaxa ja ajwalal jumasa' b'a saserdote sok ja parise'osi ti sjekawe' ja ma' wa stalnaye' ja templo b'a oj syam-e' ja Jesusi'.

³³ Jaxa Jesusi' ti yala'a: —Mixani jitsan k'ak'uj ti oj ajyukona mokexa', oxani kumxikon ja b'a b'ay ja ma' sjekonejon koni'.

³⁴ Oj ja le'onex sok mini oj ja ta'onexa', yuj ja b'a ajyikon ja ke'ni, ja we'nlexi mi jb'ob' jakanik.

³⁵ Jaxa judiyos jumasa' ti wa xyala' sb'aje' ye'nleta'a': —¿B'a oj wajuk ja ye'ni, yuj ja lom mi oj jtatiki'? ¿Ti ma' oj wajuk ja b'a b'ay ja judiyo jumasa' lajan ay sok ja Griego jumasa', b'a oj sjeyi' ja ma' Griego jumasa'?

³⁶ ¿Jas sb'ej ja it ja lom yala': —Oj ja le'onex sok mini oj ja ta'one'xa', ja b'a ajyikon ja ke'ni, ja we'nlexi mi jb'ob' jakanik?

Ja yok ja' b'a ay sak'anili'

³⁷ Ja b'a tsa'anil k'ak'uj ja b'a k'in jawi jani ja b'a sk'ak'ujil mas niwani'. Ja Jesusi' ti k'etek'ana' ti k'umani tsatsa' sok ti yala'a': —Ta ayk'a ma' takin sti' a'a jak jmok ja ke'ni ajak yu'e'.

³⁸ Ja ma' wa sk'u'an ja b'a ke'ni, ja jastal wa xyala' ja jas ts'ijb'unub'al ja b'a sju'unil ja Dyosi', ja b'a yojoli oj b'ojtuk'en ja' b'a wa xya'a sak'anil.

³⁹ Ja iti yala' yuj ja Espiritu ojni ya'yi ja ma' oj sk'u'uk ja b'a ye'ni, yuj mitoni jake' luk ja Espiritu Santo, ja yuj ja Jesusi' mitoni xtoyji'a'.

Wa xch'ak spil sb'aj ja winike'i

⁴⁰ Jaxa tiwi chab' oxé' ja winike' jumasa' ja yajni yab'ye' ja jawi, ti yalawe'a:
—Smeranilek, ja ye'ni ye'nani ja aluman Dyosa'.

⁴¹ Ja tuki wa xyalawe':

—Ja iti ja'a Cristo. Ja tuki wa xcho' xyalawe':

—Miyuk, ja Cristo mi ti oj jak b'a Galile'a.

⁴² ¿Mi ma' wa xyala' ja jas ts'ijb'unub'al ja b'a sju'unil ja Dyosi' ke ja b'a yintil ja Dabili sok b'a yal xch'in xchonab'il ja b'a Beleni, jani b'a ajyi ja Dabili ti oj jakuk ja Cristo'i'?

⁴³ Sok ti k'eye' k'umal ja winike'i yuj skaje'il ye'na.

⁴⁴ Chab' oxé' ja ye'nle'i wa sk'ana oj syam-e', pe mini june' ma' syama'a'.

Mini june' ma' lolanel ja jastal wa xlolani ja ye'ni.

⁴⁵ Jaxa ja manaka wa stalna ja templo'i ti jakye' ja b'a b'aye' ja ajwalal jumasa' b'a saserdote sok ja b'a b'aye' Parise'osi, ja ye'nle'i, ti yalawe'a:

—¿Jas lom mi'a wi'ajex jani'?

⁴⁶ Jaxa ma' wa stalnaye' ja templo ti sjak'awe'a:

—Mini jun winik k'umanel ja jastal wa xk'umani ja winik iti'.

⁴⁷ Jaxa Parise'osi ti sjak'awe'a: —¿Cho' jachni ma' ja we'nlexi, ja wa'ata ma' b'ajex lolajel?

⁴⁸ ¿Ay ma' junuk ja ajwalal jumasa' ma' ja Parise'os jumasa' sk'u'unej ja b'a ye'ni?

⁴⁹ Pe ja winike' iti mis na'awe' ja ley sok k'ulub'alexani' maldisyara'.

⁵⁰ Ja parise'osb'i'il Nikodemo, ja it ma' wa sk'um b'a a'kwal ja Jesusi' ti yalyab'ye'a':

⁵¹ Ja b'a jleytiki' wa xyala' ke mi jb'ob jkaltikon jasunk'iluka oj k'ulajukyi' jun winik, ta mek'a xkab'tikon b'ajtan ja jas oj yali' b'a oj jna'tikon jasunk'iluka sk'ulani'.

⁵² Ti sjak'awe'a sok ti yalawe'a':

—¿Cho tini ma'a b'aj b'a Galile'a ja we'ni? K'uman lek ja yab'al ja Dyosi' nab'al oj ja na'e' ke mini jun aluman Dyos jakelni ja b'a Galile'a.

Ja ixuk ma' wa sle'a yajmuli'

⁵³ Sok ti ch'ak wajuke' jujune' ja b'a snaje'a'.

8

¹ Ja' Jesusi' ti waj b'a switsil ja Olibosi'.

² Ja yajni sakb'i ti cho' kumxi' ja b'a templo sok spetsanile' ja winike'i ti sta'a sb'aje' ja b'a b'ay ja ye'ni, ti och kulana' sok ti och sje'yile'a'.

³ Jaxa ja je'uman jumasa' b'a leyi' sok ja parise'osi ti yi'aje' janyi' jun ixuk sta'awe' ch'ay k'ujol sok yajmul sok ti ya' ochuke' b'a snalan ja winike' jumasa' jawi.

⁴ Ti yalwe'yab'a: —Je'uman, ja ixuk iti, ti jta'a tikon ch'ay k'ujol b'a'an ek' sok ja yajmuli'.

⁵ Ja b'a sley ja Moyses wa xyalkab'tikon ja jastal ixuk iti oj milxuk sok ton, Ja we'ni ¿jas la' chi'?

⁶ Ja ye'nle'i yalwe'yab' jachuk b'a oj yil-e' jasunk'i luka oj jyali', nab'al oj b'ob' sta'e' modo jastal oj sle'eyi' smul, pe ja Jesusi' tiko nujan b'a lu'um sok ti och tsijb'anuk b'a lu'um sok ja yal sk'ab'i.

⁷ Ja jastal mi xk'otye' tekan ja sjob'jeli' sok ti sjacha sb'aja' sok ti yala'a':

—Ja ma' mey smul ja b'a we'nlexi', a'a yajanyi' b'ajtan ja ton ja ixuk iti'.

⁸ Sok ti cho ko nujan yajk'achil ek'ele' ja b'a lu'umi sok ti cho och ts'ijb'anuk ja b'a lu'umi.

⁹ Ja yajni yab'ye' ja jas yala' ja ye'ni sok mixani lek xyab' aye'a tik'e' wajuke' jujune'a', ja ch'ak wajuke' b'ajtan ja ma'tik ayxa sk'ujol mani ch'ak wajuke'a'. Ti yawe' kan ja ixuk jawi sok ja Jesusi' ja it ma' tey ay ajyi' b'a snalane'i'.

¹⁰ Ti k'e' jachana ja Jesusi', mixani ma' yila'a' yuj kechtani ja ixuki' jawi', ti yalyab'a:

—Ixuk, ¿B'anaka aye' ja manaka wa sle'a muli'? ¿Mini june' ma' jas sk'ulana wi'a'?

¹¹ Ja ye'ni ti yala'a':

—Mini june' Kajwal.

Ja Jesusi' ti yalyab'a':

—Cho mini jas oj k'ulukawi ja ke'ni, ka'ax, cho' mokxa' le'a mul.

Ja Jesusi' ja ijlab'anum ja b'a lu'umk'inal iti'

¹² Ti cho sk'uman pilan ek'ele' ja Jesusi' ja winike' jumasa', ti yalyab'ye'a':

—Ke'non ja yijlab'anum ja b'a lu'umk'inal iti', ja ma' wa snochowoni' mixa ti oj b'ejyuka k'ik'inal, yuj ojni sta'a ja ijlab'anum b'a wa x-ya'a' sak'anili'.

¹³ Jaxa Parise'osi ti yalyab'ye'a':

—We'ntani waxa lo'il ta'a b'aja', ja jas waxa wala' mi meranuk.

¹⁴ Ti sjak'a ja Jesusi' ti yalyab'ye'a': —A'ma ke'nnta wa xlo'ilta'an b'aj, ja jas wa xkala' merani'a', yuj wa xna'a b'a jake'lona', wa xcho' xna'a b'a jwajkona'. Pe ja we'nlexi mixa na'awex b'a jake'lona' sok mini ja b'a oj jwajkoni'.

¹⁵ Ja we'nle'xi waxa wa'a wochelex ja jastalni waxa wilawexi', pe ja ke'ni mini ma' wa

xka'a kochela'.

¹⁶ Ta ke'ni k'a wa xka'a kochel ja jas oj kali' smeranilni'a', yuj mi jtuch'ilta wa xka'a kochel, yuj ke'n sok ja Tatal ma' sjekonejon koni lajan wa xka'atikon kocheltikon.

¹⁷ Ja b'a wa leyexi tini ts'ijb'unub'ala', ja yajni chab' testigo junxta ja jas wa xyalawe'i merani'a'.

¹⁸ Ja ke'ni ke'ntani wa xlo'il ta'an jb'aja' sok ja ma' pilan wa slo'iltayoni, jani ja Tatal ma' sjekone'jon koni'.

¹⁹ Ja ye'nle'i ti yalawe'yab'a:

—¿B'ay ja wa Tati'?

Ti sjak'a' ja Jesusi':

—Ja we'nlexi mixa na'awex jb'aj cho' mini ja jTati', yuj ja lek wani choxa na'awex jb'aji, oj cho' ja na'ex sb'aj ja jTati'.

²⁰ Janaka jastik it ch'ak yal ja Jesusi' ja yajni wanto sjejel ja b'a templo ja b'a it wa xyawe' kan ja limosna, pe mini june' ma' syama'a yuj meto xk'ot ja yora'ili'.

Ja b'a oj wajkon ja ke'ni, ja we'nlexi mi xb'ob' wajanik

²¹ Ja Jesusi' ti cho yalyab'ye' pilan ek'ele'a':

—Ja ke'ni ojni wajkona', ja we'nlexi oj ja le'onex, pe ojni chamanik sok ja wa mulexi', yuj ja b'a oj wajkon ja ke'ni, ja we'nlexi mi oj jb'ob' jakanik.

²² Jaxa judiyos jumasa' ti wa xyalawe'a: —¿Oj ma' smil sb'aj ye'nta? Ja yuj wa xyala':

—Ja b'a jwajkon ja ke'ni, ja we'nlexi mi oj b'ob' jakanik.

²³ Ja Jesusi' ti yalyab'ye'a: —Ja we'nlexi tini ja b'ajex b'a ib'elal ila', ja ke'ni ti ko'elonkon b'a nalan cha'an, ja we'nlexi tini ja b'ajex b'a lu'um ita', pe ja ke'ni mini ti jb'ajuk b'a lu'um ila'.

²⁴ Ja yuj kala wab'yex ke oj chamanik sok ja wa mulexi'. Ta mik'axa k'u'anex ta ke'noni'a, oj chamanik sok ja wa mulexi'.

²⁵ Jaxa ye'nle'i ti yalyab'ye'a:

—¿Machunk'iluka b'a? Jaxa Jesusi' ti yalyab'ye'a:

—Ke'noni ja ma' kaloneja wab'yex manb'a sb'ajtanili'.

²⁶ Jitsan lek ja jas oj je'i sok ja jas oj ka' kochel ja b'a we'nlexi'. Ja ma' sjekonejon koni merani'a, ja jas jmaklunej ja b'a ye'ni, jani wa xkalyab'ye' ja swinikil ja lu'um ita'.

²⁷ Pe ja ye'nle'i mi sna'awe' ta ja wan yaljel sok ja b'a Tatal Dyosi'.

²⁸ Ja yuj ja Jesusi' ti yalyab'ye'a: —Ja yajni wata k'e'ukex lokante' ja winik ma' sjekakon ja Dyosi', tixani oj ja na'ex ke ke'nona', ja ke'ni mini jas wa xk'ulan b'a ke'nta'a, ja jas sje'onejki ja Tatili ja wa xkala'.

²⁹ Yuj ja ma' sjekonejon koni tey jmoka', me xya' wonkan jtuch'il ja Tatali', yuj ja ke'ni jani wa xk'ulan ja jas wa sk'ana' ja ye'ni.

³⁰ Ja yajni yala' ja Jesús ja jastik iti', jel jitsan ja ma' sk'u'an ja b'a ye'ni.

Ja smeranili' oj ya' elanik libre

³¹ Jaxa Jesusi' ti yalyab'ye' ja judiyos ma' sk'u'ane'ta ja b'a ye'ni: —Ja we'nlex ta wank'axa k'u'anex ja jas wa xkala', we'nlexni ja smeranil jneb'umana'.

³² Sok oj ja na'ex sb'aj ja smeranili, ja smeranili' oj ya' elanik libre.

³³ Ja ye'nle'i ti sjak'awe'a: —Jani yintil lotikon ja Abrahami, mini ochtikon moso'ila' ¿Jas lom waxa wala' we'ni, libreni oj ajyanika'?

³⁴ Ja Jesusi' ti sk'ayi'le'a: —Ja smeranili' oj kala wab'yex, spetsanil ja ma' wa sle'a smuli', jani yajwal ja mulali'.

³⁵ Ja moso mini ti wa xkan juntiro ja b'a snaj ja yajwali', pe jaxa uninali tini wa xkan juntiro'a'.

³⁶ Ja lek wani xya' elanik libre ja Uninali', smeranilni' libre oj ayanika'.

³⁷ Wani xna'a ke yintilexni Abrahama, pe ja we'nlexi waxa k'ana oj ja mil-onex, yuj mixa k'anawex ja kab'ali'.

³⁸ Ja ke'ni jani wa xkala' jas kilonej ja b'a Tatali', pe ja we'nlexi ja waxa k'ulanex ja jas wa xyala' ja wa tatexi'.

³⁹ Ti sjak'awe'a sok ti cho yalawe'a':

—Ja jtatikon ja'a Abrahami. Ja Jesusi' ti yalyab'ye'a:

—Ja lek yuntikilexni ja Abra'ami, ja oj ja k'ulukex ja jas sk'ulan ja ye'ni.

⁴⁰ Pe a'nima kalta wab'yex ja smeranil jastal kab'unej b'a Dyosi', ja we'nlexi waxa k'ana oj ja mil-onexa', ja Abrahami mini jach sk'ulana'.

⁴¹ Ja we'nlexi ja waxa k'ulanex ja jastal wa sk'ulan ja watate'xi.

Ja ye'nle'i ti yalawe'a':

—Mini ma' yuntiki lokotikon masa'. Kechani june' ja jtatikona', jani ja Dyosi'.

⁴² Ja Jesusi' ti yalyab'ye'a: —Ja lek ja wa Tatex ja Dyosi', ojni ja yajtayonexa', yuj ja ke'ni tini elelon kon ja b'a b'ay ja ye'ni. Mi ke'nta jakelukon b'a jastal wa xk'ana', yuj ye'ni sjekonekonkona'.

⁴³ ¿Jas yuj mixa' wab'yex jas sb'ej ja jas wanon yaljeli'? Yuj mixa k'ana oj ja maklayex ja kab'ali'.

⁴⁴ Ja we'nlexi jani ja tatex ja pukuji sok jani waxa k'ulanex ja jas wa sk'ana ja ye'ni oj ja k'ulukexi'. Mani k'ejan ja lu'um k'inali' jachni' jun milwanum ja ye'na, mini wa sk'ulan ja smeranila', yuj meyuk ja smernil ja b'a ye'ni. Ja yajni wa sle'a ab'ali, jani wa xyala' ja jasunk'iluk ja ye'ni, yuj ja ye'ni ab'alanumni'a sok tatal b'a ab'al.

⁴⁵ Ja ke'ni wa xkala' ja smeranili, minixa k'u'anexki'a'.

⁴⁶ ¿Machunk'iluk ja we'nlex o j yal ke ay jmuli'? Ta wan k'a xkala' ja smeranili', ¿jaslom mixa k'u'anonexi'?

⁴⁷ Ja ma' jaxani' b'a Dyosi', wa smaklaye' ja yab'al ja Dyosi', ja yuj mixa maklayex ja we'nlexi', yuj mini sb'ajukex ja Dyosa'.

B'ajtanto oj jakuk ja Abra'ami tixani ay ja Jesusi'

⁴⁸ Ti sjak'awe' ja judiyos sok ti yalwe'yab'a:

—¿Mini ma' lek jas wa xkalatikona', ke ja we'ni Samaritano'ani'a sok ochelni'a b'aj pukuja'?

⁴⁹ Ti sjak'a ja Jesusi': —Ja ke'ni mini ocheluk jb'aj pukuja', yuj jani wanon stoyjel ja jTati', pe ja we'nlexi mixa toyowonex.

...

⁵⁰ Ja ke'n mi ke'n wa xle'a jtoyjel, pe ayni ma' wa sle'a'a sok ye'nani ja ma' wa xya'a yocheli'.

⁵¹ Ja smeranili oj kala wab'yex, ja ma' wa snolo' ja kab'ali, mixani oj chamuka'.

⁵² Jaxa judiyosi ti yalwe'yab'a': —Ja we'go wa xna'atikon lek ke ochelni'a b'aj pukuja'. Ja Abrahami sok aluman Dyos jumasa' Chamye', ja we'ni waxa wala': —Ja ma' wa snolo' ja kab'ali, mixani oj chamuka'.

⁵³ ¿We'n ma' mas st'ilanila' yuj ja jmoj alijeltik Abraham ja ma' ek'ta paxkujtikoni'? Ja ye'ni chami, cho' jachni ja aluman Dyos jumasa'. ¿Ja we'ni, mach'unk'iluka waxa k'ulana' b'aj b'a?

⁵⁴ Ti sjak'a ja Jesusi': —Ta ke'n tak'a wa xtoyo jb'aj, mini xmakuni'a', pe ja ma' wa stoyowoni jani ja Tatala', ja it mani waxa walawex ja we'nlex ke ja'a wa Dyosexi'.

⁵⁵ Pe ja we'nlexi mixa na'awex sb'aj, ja ke'ni wa xna'a sb'aj. Ta wank'a xkala' mi xna'a sb'aj, ojni jle' ab'al jastal we'nlexa', pe ja ke'ni wa xna'a sb'aj, wa xk'ulan ja jas wa xyala'.

⁵⁶ Ja wa moj alijelex Abraham ma' ek'ta paxta wujilexi, gusto'axi yuj ja lom oj yil ja sk'ak'ujil oj jakoni, yilani'a' sok gustoni'axi'a'.

⁵⁷ Jaxa judiyosi ti cho' yalwe'yab'a:

—Mitoni chab'winike' lajune' jab'il ja wi oj, ¿ja wilata' ja Abrahami'?

⁵⁸ Ja Jesusi' ti yalyab'ye'a:

—Smeranil lek oj kala wab'ex, b'ajtanto oj ajkuk ja Abra'ami, ja ke'ni tixani ayona'.

⁵⁹ Jaxa ye'nle'i ti stuluwe' ton b'a oj snoch-eyi'a', pe ja Jesusi' ti snak'a' sb'aja' sok ti ek' b'a snalane', tini ela' ja b'a templo sok tini waja'.

9

Ja Jesusi' wa xya' tojb'uk jun winik ma' mi xyila' k'inal man manxi'.

¹ Ja yajni ek'um ja Jesús b'a jun luwar, ti yila' jun winik mi xyila' k'inal man manxi'.

² Ti sjob'owe' ja sneb'uman jumasa' ti yalawe'a':

—Je'uman, ¿mach'unk'iluka ko' mulali, ye'na ma', ma' ja snan stati, ja lom manxel mi xyila' k'inali'?

³ Ti sjak'a ja Jesusi': —Mi ye'n ko' mulal sok mini ja snan stati, nab'al yuj b'a ye'na oj b'ob' ilxuk ja jas oj b'ob' sk'uluk ja Dyosi'.

⁴ Jel st'ilanil oj jk'uluk ja ya'tel ja ma' sjekonejon koni', lekni ja sat k'ak'uj to aytiki', yuj oxa' ochuk ja a'kwali', yajni mixa ma' oj b'ob' a'tijuki'.

⁵ Ja titoni ayon ja b'a lu'umk'inal iti', ke'non ja ijlab'anum ja b'a lu'umk'inal iti'.

⁶ Ja yajni ch'ak yal ja jawi, ti tsujb'ani b'a lu'um sok ja ya'lel sti'i sk'ulan lokok sok ti sjaxayi' b'a sat ja ma' mi xyila' k'inali'.

⁷ Sok ti yalyab'a:

—Kax sak'a' ja wa sat b'a tanke b'a Silo'eji, (Ja iti wa xb'ob' alxuk ja ma' Jekji'i). Ja ma' mi xyila' k'inali ti waj sak' ja sati', ja yajni kumxi jani', wanxani xyila' k'inala'.

⁸ Jaxa sbesino'e'i sok ja mani yilonej aji mi xyila' k'inali, tixa yalawe'a':

—¿Mi ma' ja'uk ja winik iti ja ma' wa x-och kulan wa sk'ana limosna b'aj?

⁹ Chab' oxe' wa xyalawe':

—Ye'nani'a.

Cho' pilan ja ma' wa xyalawe'i:

—Mi ye'nuk, kechani oj slaje'.

Jaxa ye'ni ti wa xyala'a':

—Ke'non.

¹⁰ Ti sjob'owe'yi'a:

—¿Jastal lek wanxa xa wila' k'inal b'a?

¹¹ Ja ye'ni ti sjak'a'a' sok ti yala'a':

—Jun winik sb'i'il Jesús sk'ulan lokok ti sjaxayi' ja sati sok ti yalkab'a: —Kax sak'a' ja wa sat b'a tanke b'a Silo'ej, ti waj sak'a' ja sati sok jachni kila' k'inala'.

¹² Tixa yalwe'yab'a:
—¿B'aya ja ye'n b'a?
Ja ye'ni ti sjak'a'a:
—Nab'en.

Ja parise'os jumasa' wa spatala'ane' sk'ujol ja winik ma' tojb'i'

¹³ Ti yi'aje' och b'a sti' sat parise'os ja ma' mi xyila' k'inali ajyi'.

¹⁴ Yuj sk'ak'ujilni jijlela' ja yora sk'ulan ja lokok ja Jesusi', ja yajni ya' yil k'inal ja winik jawi'.

¹⁵ Ti cho sjob'owe' ja parise'osi jastal lek wanxa xyila k'inal. Ja ye'ni ti yalyab'ye'a':
—Ja winik jawi sjaxaki lokok ja sati', ti sak'a ja sati' sok jachni kila' k'inala'.

¹⁶ Jaxa tiwi chab' oxe' ja parise'osi ti yalawe'a:

—Ja winik jawi' mi ti jakeluk b'a Dyos, yuj mi stalna ja sk'ak'ujil jijleli.

Ja tuki ti yalawe'a:

—¿Jastal oj b'ob' yuj jun winik mulanum oj sk'uluk ja milagros jastal iti? Tuktukil ja jas yalawe'i'.

¹⁷ Ti cho sjob'oweyi' pilan ek'ele' ja ma' mi xyila k'inal ajyi':

—¿Machunk'iluk waxa wala' ja ma' ya' wil k'inali?

Ja ye'ni ti yala'a':

—Aluman Dyosni'a'.

¹⁸ Pe ja judiyos jumasa' mi sk'u'ane' ke ja ye'ni mini xyila' k'inal ajyi'a, ja we'go cho wanxa xyila' k'inal, mani sjekawe' spayawe' ja snan stati'.

¹⁹ Sok ti sjob'owe'yi'a sok ti yalwe'yab'a:

—¿Ja ma' wa keremex ja it waxa walawex manxi mi xyila' k'inali? ¿Jastal lek ja we'go wanxa xyila' k'inal b'aj?

²⁰ Jaxa snan stati ti sjak'awe'a sok ti yalyab'ye'a: —Wa xna'atikon ke ja iti ye'nani ja jkeremtikona', manxini mi xyila' k'inala'.

²¹ Pe mi xna'atikon jastal lek wanxa xyila' ja we'go, mi xna'atikon machunk'iluka aji' yil yuj k'inali'. Ayxa sjab'il job'owiky'i' ye'na, ye'nani oj yala'.

²² Ja snan stati yalawe' jachuk, yuj wa xiw yujele' ja judiyo jumasa', yuj yalone'jexa ja judiyos jumasa' ta ayk'a jun ma' wa xyala' ke ja Jesusi' ye'nani ja Mesiyasi, oj snuts-e' ja b'a yiglesya ja judiyo.

²³ Ja yuj yalawe' ja snan stati', ayxa sjab'il job'uwiky'i' ye'na.

²⁴ Ticho spayawe' pilan ek'ele' ja winik ma' mi xyila' k'inal ajyi', ti yalwe'yab'a':

—Toyo' ja Dyosi', yuj ja ke'ntikoni wa xna'atikon ke ja ma' ya' tojb'ani mulanumni'a'.

²⁵ Ja ye'ni ti sjak'a'a sok ti yala'a:

—Ta mulanumk'a', mi xna'a', kechani june' jas wa xna'a', ja ke'n ja ajyi' mi xkila' ja we'go wanxani xkila'a'.

²⁶ Ti cho sjob'oweyi' pilan ek'ele'a':

—¿Jasunk'iluka' ja sk'ulanawi'i'? ¿Jastal ya' wil k'inal?

²⁷ Ja ye'ni ti sjak'ayile'a:

—Kaltani'a wab'ye'xa sok minixa k'ana oj ja k'u'ukexa, ¿Jas lom waxa k'anawex oj ja maklajex yajk'achil ek'ele'i? ¿wan ma' xchoxa k'anawex ja we'nlex oj ochanik sneb'uman?

²⁸ Sok ti sk'ak'laye'a' sok ti yalwe'yab'a': —Ja we'ni we'nani ja sneb'umana'a', pe ja ke'ntikoni ja jneb'umantikon ja Moyses'i'.

²⁹ Ja ke'ntikoni wa xna'atikon ke ja Dyosi' sk'umunejni' ja Moyses'i, pe ja ye'ni mi xna'a tikon b'ani jakela'.

³⁰ Ti sjak'a ja winiki, sok ti yalyab'ye'a: —Ja iti wa xya' och jpensar, ja we'nlexi mixa na'awex b'a jakela', pe ja ke'ni ya' kilk'inal.

³¹ Sok wa xna'atik ja ke'ntiki', ja Dyosi' mi smaklan ja mulanum jumasa', ja wa smaklan ja ma' wa xiw yuji' sok ja ma' wa sk'ulan jas wa sk'ana ja ye'ni.

³² Mani b'a kujlaji' ja lu'umk'inali', mini b'a wa x-ab'xi ta ayk'a june' ma' oj ya' yil k'inal jun winik ta manxik'a mi xyila' k'inal.

³³ Ja ye'ni, ta mini ti jake'luk b'a Dyos mini jas oj b'ob' sk'uluka'.

³⁴ Ti sjak'awe'a sok ti yalyab'ye'a':

—Ja we'ni manxe'lani b'a mulala' ¿We'n ma' oj ja je'kitikon?

Ti snutsuwe'a'.

Ja manaka tey b'a k'ik'inali'.

³⁵ Ja yajni yab' ja Jesús ke snutsuwe'ta eli', ja yajni sta'a ti yalyab'a':

—¿Wan ma'xa k'u'an ja yunin ja Dyosi'?

³⁶ Ja ye'ni ti sjak'a'a' sok ti yala'a':

—¿Kajwal, machunk'iluka, ja b'a oj k'u'uk ja b'a ye'ni?

³⁷ Ja Jesusi' ti yalyab'a':

—Ja ye'ni ja wilatani'a', ja ma' wan lo'il la' moki', ye'nani'a'.

³⁸ Ja ye'ni ti yalyab'a':

—Kajwal, wa xk'u'an sok ti stoyo'a'.

³⁹ Ja Jesusi' ti yala'a':

—Jake'lon ja b'a lu'umk'inal iti' b'a oj jak ka' kochel, nab'al ja ma' mi xyilawe' k'inali oj yil-e' k'inal, jaxa ma' wa xyila' k'inali mi oj yil k'inal.

⁴⁰ Chab' ox'e' ja parise'os ja ma' tey sok ja ye'ni, ja yajni yab'ye' ja iti ti yalawe'a':

—¿Yuj ma' mi cho xkilatikon k'inal ja ke'ntikoni'?

⁴¹ Ja Jesusi' ti sjak'ayile'a':

—Ja lek minixa wilawex k'inali', meyuka mulexa', pe ja waxa walawex wa xkilatikon, ja yuj ayni' ja mulexa'.

10

Ja talnuman sok ja yal cheji'

¹ Ja smeranil oj kala wab'yex, ja ma' mi x-och ja b'a yoj slutulab'il b'a yal skorral yal cheji' sok ti wa och b'a pilan sts'e'el, ja jawi elk'anumni'a' sok japwanumni'a'.

² Pe ja ma' ti wa x-och b'a yoj slutulab'il, talnumani'a'.

³ Ja ma' wa stalna ja slutulab'il ja korralli wa sjama', ja talnumani ti wa spaya' sok sb'i'il ja yal chej jumasa', ti wa xya' eluk ja b'a korralli.

⁴ Ja yajni ch'akta ya' el spetsanil ja yal xcheji', ti wa x-ek' b'ajtan b'a sti' sat te'a, ja yal chej jumasa' wa snochowe', yuj wa sna'a sb'aj ja sk'umali'.

⁵ Jaxa ma' mi sna'awe' sb'aji' mi snochowe', yuj wani spakawe' ajnela', yuj mini k'ajyeluk sok ja sk'umali'.

⁶ Ja yajni alyiyab'ye' ja slajel lo'it yuj ja Jesusi', ja ye'nle'i mi sna'awe' jasunk'iluka ja jas yala'.

Ja Jesusi' ye'n ja lekil talnumani'

⁷ Ti och yalyab'ye' ja Jesusi': —Ja smeranili oj kala wab'yex, jachukon jastal slutulab'il snaj ja yal chej jumasa'.

⁸ Spetsanil ja ma' b'ajtan jakye' yuj ja ke'ni, jachuke' jastal elk'anum sok jastal japwanum, pe ja yal chej jumasa' mi skits'awe'.

⁹ Ke'non ja slutulab'il na'itsi', ja ma' wa xjak jmok ja ke'ni, ojni sta'a skoltalajela', ojni ochuka' sok ojni eluk jastal jun yal chej sok ojni sta'a yaka'.

¹⁰ Ja elk'anumi wani xjak b'a kechan oj elk'anuk sok b'a oj jmilwanuk sok b'a oj ch'akwanuk. Pe ja ke'ni jake'lon b'a oj ja ta'a ja wa sak'anilexi', b'a oj ta'ex a'ay lek.

¹¹ Ke'non ja lekil talnumani', ja lekil talnumani wa xya'a ja sak'anil sok ja b'a yal xchej jumasa'.

¹² Jaxa ganaranum ja yajni wa xyila' wa xjak ja ok'eli wa spaka' ajnel ti wa xyakan ja yal chej jumasa', yuj mi ye'nuk ja talnumani sok mini ye'n sb'ajuk ja yal chej jumasa'. Ja ta ok'eli wa syama' ja yal chej jumasa' sok wa xch'ak spitala'uk.

¹³ Ja ganaranumi wa spaka' ajnel, yuj kechani wa sk'ana' ja sts'akola' sok mini skits'a ja yal chej jumasa'.

¹⁴ Ke'non ja lekil talnumani', wa xna'a sb'aj ja yal jchej jumasa', ja jb'aj ke'ni wa xcho sna'a' jb'aj.

¹⁵ Ja jastal wa sna'a' jb'aj ja Tatali', ja ke'ni wa xna'a sb'aj ja Tatali' sok wa xka'a ja sak'anil sok ja b'a yal jchej jumasa'.

¹⁶ Cho ay ki oj pilan yal chej jumasa' ke mi teyuke' ja b'a korral iti sok jel st'ilanil oj ki'e' jani, oj k'ok'xuke' jmok sok kechani jun nole' ajoyuke'a sok kechani jun talnumana' ajoyuka'.

¹⁷ Ja yuj ja Tatali' wa syajtayon, yuj wa xka'a ja sak'anili' sok b'a oj sak'b'ujikon pilan ek'ele'.

¹⁸ Mini ma'oj smil-ona', ke'ni wa xka'a jb'aja'. Ja ke'ni ay ki oj kip b'a oj jka' jb'aj sok ja b'a oj cho sak'b'ujikon pilan ek'ele', ja iti ja jas yalonej ja jTati' oj jk'uluki'.

¹⁹ Ti ochye' k'umal ja judiyo jumasa' yuj jas yala' ja Jesusi'.

²⁰ Jitsan lek ja ye'nle' ja wa xyalawe'i':

—¿Jaslom waxa kits'awexi'? Ay ochel sb'aj pukuj sok mini lek'ayuka'.

²¹ Ja tuki' wa xyalawe':

—Mini june' ja ma' ochel sb'aj pukuj oj k'umanuk jachuk. ¿Oj ma' b'ob' yuj ja pukuj oj sjamyi' ja sat ja ma' mi xyila' k'inali?

Ja judiyos jumasa' mi sk'anawe' ja Jesusi'.

²² Ja b'a sk'ak'ujil jawi wa sk'ulane' jun k'in ja b'a Jerusalemi, ja tyempo jawi ja styempo'il ja che'ejil'.

²³ Ja Jesusi' b'a templo, ti wan b'ajyel ek' ja b'a Sten ja Salomoni'.

²⁴ Sok ti lot'ji yuj ja judiyos jumasa' ti yalwe'yab'a:

—¿B'a janek'to tyempo oj wa oj cham jk'ujoltikon? Alkab'tikon ja smeranil ta we'nak'a ja Cristo.

²⁵ Ti sjak'ayile' ja Jesusi': —Kalatani ja wab'yexa' sok mixa k'u'anex ja jastik wa xch'ak jk'uluk ja b'a sb'i'il ja jTati', yuj ja jawi wa sje'a machunk'ilukona'.

²⁶ Pe ja we'nlexi mixa k'u'anex, yuj mi we'nukex ja yal jchejexi, ja jastalni' kaltawab'yexi'.

²⁷ Ja yal jchej jumasa' wa sna'a' sb'aje' ja jk'umali', ja ke'ni wa xna'a sb'aje' sok wa snochowone'.

²⁸ Ja ke'ni wa xkayile' sak'anile' b'a mi oj ch'akuk sok mixani oj ch'ayuke'a' sok mini ma' j'ob' yelk'u'elki' ja b'a jk'ab'i'.

²⁹ Ja jTat ma' ch'ak yaki' ja yal chej, ja Ye'n masni jel niwan ke yuj spetsanaltika' sok mini june' ma' oj eluk ja b'a sk'ab' ja jTati'.

³⁰ Ja ke'n sok ja Tatali' kechani june' otikona'.

³¹ Jaxa judiyosi ti och stul-e' ton b'a oj xch'oj e'yi' ja Jesusi'.

³² Ti sjak'ayile' ja Jesusi':

—Jitsanxani lek ja jas jk'ulunej lek ja b'a Jtati' ¿b'a junuk jas sk'uluneji', oj ja ch'oj onex toni'?

³³ Ti sjak'awe' ja judiyos jumasa' sok ti yalawe'a':

—Mi ja'uk ja jastiknaka leknaka k'ulunej ja b'a oj ch'oj atikon toni. Oj jch'oj a'tikon ton yuj lom milek la k'umani sb'aj ja Dyosi', ja we'ni juni winika'a sok wanixa k'ulanab'aj jastal Dyosa'.

³⁴ Ja Jesusi' ti sjak'ayile'a': —¿Mini ma' ti ts'ijb'unub'al ja b'a wa leyexi': “Ja ke'ni kala' ja we'nlexi' diosexni'a’”. ³⁵ Yani sb'i'iluke' dios ja mani smaklaye' ja yab'al ja Dyosi', ja jas ts'ijb'unub'al ja b'a sju'unil ja Dyosi' mi b'ob' jk'ok'xuk.

³⁶ Ja Dyosi' stsa'awon sok sjekawonkon ja b'a lu'umk'inali', ja we'nlexi waxa walawex: mini lek ja jas waxa sb'aj ja Dyosa', yuj lom kala' ke Yuninon ja Dyosi'.

³⁷ Ja lek mi xk'ulan jas wa xyala' ja jTati', moka k'u'ukonex.

³⁸ Pe ta wanonk'a' sk'ulajel, a'ma mixa k'u'anonex ja ke'ni, k'u'anik yuj jastik wa xch'ak jk'uluki', nab'al oj ja na'ex sok oj ja k'u'ukex ke ja Tatali' tey jmoka' sok ti ayon sok ja Tatali'.

³⁹ Wa xcho sk'anawe' oj cho syam-e' pilan ek'ele' ja Jesusi', pe b'a vojxani sk'ab'e' ela'.

⁴⁰ Sok ti cho waj pilan ek'ele' ja pilan sts'e'el ja b'a sti' ja b'a jordani, ja b'a luwar b'a b'ajtani' ajyi ja Juan ya'a ja'i' sok tini kan tiwa'.

⁴¹ Jitsan lek ja ma' waj ja b'a b'ay ja Ye'ni sok ti yalawe'a':

—Ja Juani mini jun milagro sk'ulana', pe spetsanil ja jas yala' sok ja b'a winik iti smeranilni'a'.

⁴² Sok jel jitsan ja ma' sk'u'an ja b'a Ye'n ja tiwi'.

11

Ja Lásaro wa xchami'

¹ Maloni ay jun winik ke sb'i'il Lásaro, tini sb'aj b'a Betanya, ja b'a yal xchonab'il María sok smoj aljel Marta.

² Ja Mariya ja yijts'in ja Lásaro ma' malo ayi', ye'nani ja ma' sb'ats'ayi' perjume ja yok ja Kajwaltik sok ya' takuk sok ja stso'otsil yolomi'.

³ Ja smoj alijel jumasa' ja Lásaro sjekawe'yi rason ja Jesusi' sok ti yalwe'yab'a':

—Kajwal, ja ma' waxa yajta' malo ay.

⁴ Ja yajni yab' ja Jesús, ti yala'a':

—Mi oj chamsok ja chamel jawi', jani oj jmakunuk ja b'a oj ilxuk janek' sniwanil ja Dyos sok oj cho' ilxuk janek' sniwanil ja yunin ja Dyosi'.

⁵ Ja Jesusi' wa syajta' ja Marta sok ja Mariya sok Lásaro.

⁶ Pe ja yajni yab' ja Jesús ke malo' ay ja Lásaro, ti cho' kan chab' k'ak'uj smoj ja b'a luwar b'ayi'.

⁷ Jaxa tsa'ani ti yalyab' ja sneb'uman jumasa':

—Cho wajtikik b'a Jude'a'.

⁸ Sok ti yalawe' ja sneb'uman jumasa':

—Je'uman, mito a'ayuk k'ak'uj ja judiyos jumasa' sk'anawe' oj xch'o'a' ton, ¿oj cho wajan pilan ek'ele' ja tiwi?

⁹ Ti sjak'a ja Jesusi': —¿Mi ma' ay yi oj lajchawe' ora ja jun k'ak'uji'? Ja ma' wa xb'eji b'a sat k'ak'uji mi sk'ojchin yok, yuj wa xyila' ja yijlab' ja lu'umk'inal iti'.

¹⁰ Ja ma' wa xb'eji a'kwali wa sk'ojchin yok, yuj mi xyia' ja sb'eji'.

¹¹ Yajni ch'ak yal ja iti', ti yalyab'ye'a':

—Ja kamigotik Lásaro wan wayel, pe oj waj yujkes.

¹² Jaxa sneb'uman jumasa' ti yalwe'yab'a':

—Kajwal, ta wank'a wayel oj tojb'uk.

¹³ Pe ja Jesusi' wan yaljel ke ja Lásaro' chamtani'a , ja ye'nle'i wa sk'ulane' pensar ke wan yaljel ke kechani wan wayela'.

¹⁴ Ja Jesusi' yalninyab'ye' jamanleka': —Chamta' ja Lásaro.

¹⁵ Wala' gusto'axiyon yuj ja b'a we'nlexi', yuj ja mi ti ajyiyon tiwi', nab'al oj ja k'u'ukex, waj k'eltikik.

¹⁶ Ja Tomás ja it wa xya' sb'i'iluke' ku'achi ti yalyab' ja sneb'uman jumasa' ja Jesusi':

—Wajtikiksok, b'a oj chamkotik sok lajan.

Ja Jesusi' ye'na ja ma' oj ya' sak'b'ujukotik sok ja ma' wa xya'a sak'aniltiki'

¹⁷ Ja yajni k'ot ja Jesús, chane'xani k'ak'uj mukan ja b'a sk'ejnal ja Lásaro.

¹⁸ Ja Betanya mojan yi oj ja Jerusalemi', junxtama' oxo' kilómetro.

¹⁹ Jitsanxa lek ja judiyo jumasa' wajta yulata' ja Marta sok ja Mariya, b'a oj ya' kulane' sk'ujole' yuj ja lom cham ja smoj alijele'i.

²⁰ Jaxa Marta ja yajni yab' jakumxa' ja Jesusi' ti waj sta'a', pe ja Mariya ti kan b'a snaj.

²¹ Ja Marta ti yalyab' ja Jesusi': —Kajwal, ja lek tini ajyiya' ili, ja kijts'ini meyni xchama'.

²² Pe wani xna'a ke ya'ni spetsanil ja jas oj ch'aka' k'anyi' ja Dyosi', ojni yawi'a'.

²³ Ja Jesusi' ti yalyab'a':

—Ja wa moj alijeli' oj sak'b'ujuk.

²⁴ Ja Marta ti yalyab'a':

—Wa xna'a ke oj sak'b'ujuk ja yajni sak'b'ujiye' ja cham winike' jumasa' ja b'a tsa'anil k'ak'uji'.

²⁵ Ja Jesusi' ti yalyab'a': —Ke'non ja ma' wa xya' sak'b'ujananiki' sok ja ma' xya'a' sak'anilexi', ja ma' wa sk'u'anoni', a'ma xchami' ojni sak'b'ujuka'.

²⁶ Spetsanil ja manaka sak'anto' sok wa sk'u'anoni', mixani oj jchamuke' b'a juntiro'a. ¿Wan ma'xa k'u'an ja iti'?

²⁷ Ti yalyab'a':

—Wan Kajwal, wa xcho xk'u'an ke we'nani ja Kristo Yunin Dyosi', ja mani jakel ja b'a lu'umk'inal iti'.

Ja Jesusi' wa x-ok' ja b'a sk'ejnal ja Lásaro

²⁸ Ja yajni ch'ak yal ja iti sok ti waj spayjan ja smoj alijel Mariya, ti yalyab' nak'ula':

—Ja Je'umani tey ili', wa sk'umana'.

²⁹ Ja Mariya ja yajni yab'i ti k'e ajnela' sok ti jak ja b'a b'ay ja Jesusi'.

³⁰ Ja Jesusi' mitoni x-och ja b'a yal luwar jawi', titoni ay ja b'a luwar ja b'a taji' yuj ja

Marta.

³¹ Jaxa judiyo jumasa' ja manaka tey b'a snaji, ja ma' wa x-ajikulan sk'ujul yujile'i, ja yajni yilawe' k'e' ajnel we'go ja Mariya sok el ele', ti snochowe'a' sok ti yalawe'a': —Wajum b'a sk'ejnal oj waj ok'uk.

³² Ja yajni k'ot ja Mariya ja b'a b'ay ja Jesusi', ja yajni yila' ti komek'an b'a sti' sat, ti yalyab'a':

—Kajwal, ja lek titoni ajyiya' ili', ja jmoj alijeli' meyni xchama'.

³³ Ja yajni yila' ja Jesús wan ok'eli', cho jachni ja Judiyos jumasa' manaka' wan mojta jel yujile'i waneni' ok'ela', syats'a sb'aj ja yaltsili sok jel triste'axi'.

³⁴ Ti sjob'oyile'a':

—¿B'a'a' mukunejexa'?

Ti yalweyab'a':

—Kajwal, la' laka k'ela'.

³⁵ Ja Jesusi' ok'i'.

³⁶ Jaxa judiyo jumasa' ti yalawe'a':

—K'elawik, wani syajtalek ajyi'a'.

³⁷ Sok chab' ox'e' ja ye'nle'i yalawe':

—Ja ye'ni ya' tojb'uk ja sat ja ma' mi xyila' k'in'al ajyi'i', mini ma' jas oj sk'ul ajyi, ja b'a mi oj chamuk ja Lásaro.

Ja Lásaro aji' sak'b'uyuk

³⁸ Ja Jesusi' jel och jontro ja striste'il ja yajni mojxi' ja b'a sk'ejnal ja Lasáro, jun k'e'en makan sok ton ja b'a sti'i'.

³⁹ Ja Jesusi' ti yala'a':

—A'a elukex ja ton jawi.

Ja Marta smoj alijel ja cham winiki', ti yalyab'a':

—Kajwal, tu'uxa' yuj chanexa' k'ak'uj makan.

⁴⁰ Ja Jesusi' ti yalyab'a':

—¿Mi ma' kaltawab'i ja lek wanixa k'u'ani', oj ja wil ja yip ja Dyosi'?

⁴¹ Jaxa tiw ti ya' eluke' ja ton ja b'a makan ja cham winiki'. Ja Jesusi' ti sjacha ja sat b'a nalan cha'an, ti yala'a': —Tat, ts'akatal lek wa xkawi' yuj ja lom ja maklayoni'.

⁴² Wani xna'a ke spetsanil k'ak'uj waxa maklayona', pe wa xkala' jachuk yuj ja winike' it manaka ti nolane'ki', nab'al oj sk'u'uke' ke we'nani ja jekonejonkona'.

⁴³ Ja yajni ch'ak yal ja iti', ti a'wani tsats leka ti yala'a':

—¡Lásaro, elajani'!

⁴⁴ Jaxa Lásaro eljana b'a sk'ejnali', ja jastalni potsan sok k'u'uts ja yok sk'ab'i', ja sati' makan sok jun mojchilal. Ja Jesusi' ti yalyab'ye'a':

—Tukuwik, a'wikani sok ti xwaja'.

Wa slajawe' ja b'a oj smil-e' ja Jesusi'.

(Mt. 26.1-5; Mc 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Jitsane' lek ja judiyo jumasa' ja manaka wan smojtajel ja Mariya, sk'u'ane' ja b'a Jesusi' ja yajni yilawe' ja jasunk'iluk ja sk'ulani'.

⁴⁶ Pe chab' ox'e' ja ye'nle'i waj yalyab'ye' ja parise'os jumasa' ja jas sk'ulan ja Jesusi'.

⁴⁷ Jaxa ja ajwalal jumasa' b'a saserdote sok ja parise'os jumasa', ya'awe' junta sok ti

yalawe'a': —¿Jasunk'iluk ja oj jk'ultiki'? Yuj ja winik iti jel jitsan ja milagro wan sk'ulajeli'.

⁴⁸ Ta wank'a xkatikan jachuk, spetsanile' oj sk'u'uke' ja b'a ye'ni sok oj jakuke' ja swinkil b'a Roma, oj ch'ak xch'ay-el snajel ja kiglesyatiki sok ja b'a jnasyontiki.

⁴⁹ Junuk ja ye'nle'i sb'i'il Kaypas ye'nani ja saserdote' mas t'ilan wa sk'ulan mandar ja b'a jab'il jawi, ti yalyab'ye'a': —Ja we'nlexi mini jas waxa na'awexa'.

⁵⁰ Sok minixa k'ulanex pensar ke masni lek ke kechani jun winik oj chamuk yuj ja b'a jpetsaniltiki', yuj ja lom oj xch'ayuk snajel ja jnasyontiki'.

⁵¹ Ja Kaypasi mi yala' ja it yuj b'a ye'nta, yuj ye'nani ja saserdote' mas t'ilan ja b'a jab'il jawi', ja yuj yala' ja jasunk'iluk ja oj ek'uki', ke ja Jesusi' oj chamuk yuj ja b'a nasyoni'.

⁵² Sok mini kechanuk yuj ja b'a nasyon jawi', nab'al oj ch'ak stsom b'a juneta' ja yuntikil ja Dyosi' kenaka sak tantan naka aye'i'.

⁵³ Mani b'a sk'ak'ujil jawi, lajani' wa xchapawe' ja b'a oj smil-e' ja Jesusi'.

⁵⁴ Ja yuj ja Jesusi' nak'ani wa x-ajyi' ja b'a b'aye' ja judiyo jumasa', ti el ja tiwi ti waj b'a jun yal takin luwar wa sb'i'ilan Epra'in sok tikan ja tiw sok ja sneb'uman jumasa'.

⁵⁵ Sok mojanxa' ja sk'ine' ja judiyo jumasa' ja b'a paskwa, jitsane' lek ja ma' wajye' ja b'a Jerusalemi ja metoni xk'ot ja sk'inil ja paskwa, ja b'a sak oj ajyuke' ja b'a sti' sat ja Dyosi'.

⁵⁶ Sok waneni' slejel ja Jesusi' sok ti wa sjob' tala'an sb'aje'a' ja b'a templo:

—Jas la' chiyex, ¿Oj ma' oj jakuk ja b'a k'in ma' mi oj jakuk?

⁵⁷ Jaxa ja ajwalal jumasa' b'a saserdote sok ja parise'o jumasa' yalone' jexani'a', ta ayk'a jun ma' wa sna'a b'ay ja Jesusi', ke'a yal-e' b'a oj syam-e'.

12

Ja Mariya wa st'oloyi' perpume ja yok ja Jesusi'

Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

¹ Sok aytoni sk'ana' wake' k'ak'uj ja sk'ijnal ja paskwa'i, ja Jesusi' waj b'a Betanya, tini sb'aj tiw ja Lasaro ja it ma' ye'n ya' sak'b'ujuki'.

² Ja b'a jun a'kwalil slokowe' wa'el ja Jesusi', ja Marta ye'na ja ma' wa spacha ja sek'i', ja Lásaro ye'nani kulan sok ja Jesús ja b'a lechante'i'.

³ Jaxa Mariya syama' jun nalan litro perjume k'ulub'al sok puro nardo ke jel a'ay ja sts'akoli' sok ti st'oloyi b'a yok ja Kajwaltik Jesusi' sok ti skusu' sok ja stso'otsil yolomi', ja b'a yoj na'its jawi jel x-ajb'ani yik'el waji'.

⁴ Jaxa Judas Iskaryote yunin Simoni' ja junuk ja sneb'uman ja Jesusi', ja mani oj sk'ul entregari, ti yala'a':

⁵ ¿Jaslom mi chonxi ja perjume it jo'lajune' winik sok jo' winike' sat tak'in b'a denario, ke jani jk'ebtikiyi' ja ma' mey stak'ini'?

⁶ Pe yala' ja iti', mi ja yuj wa sk'ulan pensar yuj ja b'a ma' mey stak'ini yuj elk'anumni'a' yuj ye'nani yi oj ja sbolsa'il ja tak'ini sok wani xyelk'an ja jas wa x-ajji' snoli'.

⁷ Jaxa Jesusi' ti yalyab'a': —Aktakani', ja ye'ni ja wan snoljel kan ajyi ja b'a sk'ak'ujil oj mukxikoni'.

⁸ Yuj ma' mey stak'ini spetsanil k'ak'uj ti oj ajyuka' mokexa', pe ja ke'ni mi ti oj ajyikona' mokex jitsan k'ak'uja'.

Xchapawe' yab'alil ja Lásaro

⁹ Jaxa Judiyo jumasa' ja yajni yab'ye' yab'al ke ja Jesusi' tixani ay b'a Betanya, ti waj yil-

e'a', mi kechanuk oj sk'el-e' ja Jesusi', cho wani sk'anawe' oj sk'el-e' ja Lásaro, ja it ma' ya' sak'b'ujuk ja ye'ni.

¹⁰ Jaxa ja ajwalal jumasa' b'a saserdote, cho' yalaweni' oj smil-e' ja Lásaro.

¹¹ Yuj smul ye'na, jitsan lek ja judiyo jumasa' wa spila' sb'aje' sok jani wa sk'u'ane' ja Jesusi'.

Ja Jesusi' wa x-och ja b'a Jerusalemi'

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Ja b'a pilan k'ak'uji', jitsan lek wajye' ja b'a sk'inil ja paskwa, yuj yajni yab'ye' yab'al ke oj k'otuk ja Jesusi' ja b'a Jerusalemi'

¹³ Ti sk'utsuwe' skab' apak'a sok ti jak sta'e'a', ti wane' a'wane'la:

—¡Koltayotikon! Jelni lek ja ma' jakum ja b'a sb'i'il ja Kajwaltik, jani ja rey b'a Isra'ela'.

¹⁴ Ja Jesusi' tini sta'a jun yal burro sok tini k'e'a', b'a oj jk'ulaxuk ja jastalni wa xyala' ja ju'unil ja Dyosi', jach wa xyala':

¹⁵ Mokxiwan xchonab'il Sión,

k'ela' ja wa Reyi ti jakuma',

kajan ek' jun yal burro.

¹⁶ Ja sneb'uman ja Jesusi' mini sna'awe' ja jas wan ek'el ja b'a ora'il jawi', pe ja yajni k'e ja Jesús ja b'a satk'inali', ti jak sk'ujule'a' jastik ch'ak k'ulajuky'i' ke tini ts'ijb'unub'alkana' ja b'a ye'ni.

¹⁷ Ja winike' ma' tinaka ay sok ja Jesusi' ja yajni spaya' ja Lásaro ke oj eljan ja b'a sk'ejnali sok yani sak'b'ujuka', ja ye'nle'i wa xcholowe' ek' ja jas yilawe'i'.

¹⁸ Ja yuj ja winike' jumasa' waj sta'e', yuj yab'ye' yab'ali' ja milagro jas sk'ulani'.

¹⁹ Jaxa pariseo jumasa' ti yalta la'an sb'aje'a':

—Ja wilawexta', mini jas wan b'ob'el kujtika'. K'elawik, spetsanil ja winike'i wane'ni snoch jela'.

Chab' oxe' ja gri'egos jumasa' wa sle'awe' ja Jesusi'

²⁰ Ja manaka wajye' stoy-e' ja Dyos ja ba k'in jawi', ay chab' oxe' griego jumasa'a.

²¹ Ja ye'nle'i ti wa sta'e' och ja Felipe, ja mani ti sb'aj b'a Betsayda jun xchonab'il b'a Galile'a, ti spatala'ane' sk'ujola' sok ti yalwe'yab'a':

—B'ankil, wa xk'ana' oj jk'umtikon ja Jesusi'.

²² Ja Felipe ti waj yalyab' ja Andresi, jaxa Andres sok ja Felipe ti waj yalwe'yab' ja Jesusi'.

²³ Ja Jesusi' ti sjak'ayile'a sok ti yalyab'ye'a': —K'otani ja sk'ak'ujil ja winik ma' sjekonejkon ja Dyos ja b'a oj toyjuki'.

²⁴ Ja smeranili oj kalawab'yex, ja yal sb'ak' ja trigo ta mi xmukxi' b'a lu'um, ta mik'a cho xts'unxi' wa xkan stuch'il, pe ta wank'a xts'unxi' jelni jitsan oj ya'a sata'.

²⁵ Ja mani wa xcham sk'ujol sok ja sak'anil ja b'a lu'umk'inal iti' ojni xch'aya', pe ja ma' mini xcham sk'ujol sok ja b'a sak'anili chikan jas oj ek' sb'aj, ojni sta'a' ja sak'anil b'a mey xch'akelali'.

²⁶ Ta ayk'a june' ma' wa sk'ana' oj ya'teltayon, a'a snoch-on, ja b'a ajyikon ja ke'ni sok ti cho' ajyuk ja ye'ni, ja ma' oj ya'teltayon, oj toyjuk yuj ja jTati'.

Ja Jesusi' wa xyala' ke oj chamuk

²⁷ Ja we'go jelni chamk'ujol ayona', ¿jasunk'iluka oj kali'? Oj ma' kale', Tat koltayon sok ja

b'a jwokol iti', pe yuj ja iti jani jakelona'.

²⁸ Ja yuj wa xkala':

—Tat, je' yile' ja wa wipi'. Ja yajni yala' ja Jesús ja iti, ti chiknaji jun k'umal ja b'a satk'inali, ti yala'a:

—Je'atani'a sok ojni cho' je' pilan ek'ele'a'.

²⁹ Ja winike' ma' tinaka ay tiwi', ja ma' yab'ye' ja k'umal jawi', wani xyalawe' ke chawukni'a', jaxa ja tuki wa xyalawe':

—Ja ma' k'umaji' yuj juni Angela'.

³⁰ Ti sjak'a' ja Jesusi' sok ti yala'a': —Ja k'umal it mi ke'n b'a oj jmakla', yuj b'a we'n oj ja maklayex.

³¹ Yuj k'otani ja yora'il ja b'a oj k'elxuk ja jas wane' sk'ulajel ja winike' ja b'a lu'umk'inal iti', cho ojni' nutsjuk el ja pukuj ma' wa sk'ulan mandar ja b'a lu'umk'inali'.

³² Ja yajni ya'ta k'e' kone' lokan ja b'a Krusi, spetsanile' oj sk'u'uke' ja b'a ke'ni.

³³ Yuj ja jas yala', yani ya' jul sk'ujule' jastal oj chamuka'.

³⁴ Sok ti sjak'ayile' ja winike'i':

—Ja ke'ntikoni wa xna'atikon, ja leyi wa xyala', ja Kristo mini nunka oj chamuka' ¿Jaslom waxa wala' ke ja winik ma' sjekakon ja Dyosi' ojni waj lokan b'a krus b'a? ¿machunk'iluk ja winik jaw sjekakon ja Dyosi'?

³⁵ Jaxa Jesusi' ti yalyab'ye'a': —mixani jel alb'el ti ojajyuk ja lijpum ja b'a we'nlexa', nochowik ja lijpum jawi lekni ja tito ayamokexi', nab'al mi oj jkananik jakan ja yajnixa wilawex ja k'ik'inali'. Ja mani ti wan b'ejyel b'a k'ik'inali' mini sna'a b'a wajuma'.

³⁶ K'u'anik ja b'a ijlab'anum iti lektoni ja tito aya mokexi', nab'al yuninexni ijlab'anuma'. Ja yajni ch'ak yal jastik ja Jesusi' ti waja' sok tini snak'a sb'aj ja b'a ye'nle'i'.

Ja judiyo jumasa' mi sk' u'ane'

³⁷ A'ma jitsanxa milagro sk'ulunej ja Jesús ja b'a sti' sate'i, pe mini sk'u'ane' ja b'a ye'ni.

³⁸ Nab'al oj ch'ak ts'ikb'uk ja yab'al ja aluman Isa'iyasi ja iti yala':

—¿Kajwal, mach'unk'iluk ja wa sk'u'an ja jas kalonejtiki?

¿Machunk'iluk ja je'onejyi' ke jel ja wa wipi'?

³⁹ Ja yuj mi sk'u'ane', cho' yalani ja Isa'iyasi':

⁴⁰ Smaka' ja sate'i sok ya' ch'u'uy b'uk ja yaltsile'i,

b'a mi oj yil-e' sok b'a mi oj sna-e',

B'a mi oj kumxuke' jmok

sok b'a mi oj sta' skoltajele'.

⁴¹ Ja Isa'iyasi jach yala', yuj mani b'a tyempo'il jawi yila' ja yipi ja Jesusi' sok jachni yala'a ja b'a ye'ni.

⁴² Pe jitsani ja judiyos jumasa' sk'u'ane' ja b'a Jesusi', cho jachni chab' oxo' ja ma jel cha'an ja choli' sk'u'ane' ja b'a ye'ni, pe mi xyalwe'yab' ja winike' jumasa', yuj wa xiwye' yuj ja parise'o oj jnuts juke' ja b'a yiglesya ja judiyo.

⁴³ Yuj sk'ulane' gusto oj toyjuke' yuj ja winike' jumasa', ke yuj ja Dyosi'.

Ja jas wa xyala' Jesusi' jani oj ajuk yuj yochel ja winike' jumasa'

⁴⁴ Ja Jesusi' ti yala' tsats leka': —Ja ma' was k'u'an ja b'a ke'ni, mi kechan ke'n wa sk'u'anon, cho wani sk'u'an ja ma' sjekonejon koni'.

⁴⁵ Ja ma' wa xyilawon ja ke'ni, ja wan yiljel ja ma' sjekonejonkoni'.

⁴⁶ Ke'non ja ijlab'anum ja b'a lu'umk'inal iti', nab'al spetsanil ja ma' wa sk'u'an ja b'a ke'ni mixa ti oj ajoyuk b'a k'ik'inal.

⁴⁷ Ja ma' wa xyab' ja kab'ali' sok mi xk'okxi sok, ja ke'ni mi oj ka kochel, yuj ja ke'ni mi jakelukon ja b'a lu'umk'inal iti b'a oj ka kochel ja winike'i, jakyon b'a oj jak jkolta'.

⁴⁸ Ja ma' mi sk'anawoni sok mi skits'a ja kab'ali ayxani ma' oj ajuk yuj yochela', ja lo'il jastik kalone'ji, ye'nani oj ajuk yuj yochel ja b'a stsa'anil k'ak'uji'.

⁴⁹ Yuj mi ke'n xta x-el j-olom ja jas wanon yaljeli', yuj ja Tatal Dyos ma' sjekonejonkoni ye'n yalkab' ja jas oj kali' sok ja jas oj je'i'.

⁵⁰ Wa xna'a ke smandar ja jTati' jani ja sak'anil b'a mey xch'ake'lali', ja yuj ja jas wa xkala', jachni wa xkala' ja jastalni yalunej ja Tatali'.

13

Ja Jesusi' wa sak'a ja yok ja sneb'uman jumasa'

¹ Mojanxa ja sk'inil ja Paskwa, ja Jesusi' sna'atani ke k'otani ja yora'il ke oj eluk ja b'a lu'umk'inal iti' oj waj sok ja Tatal Dyos, ja ye'ni syajta ja ma' sb'aj ye'n ja b'a lu'um iti, syajtani man b'a stsa'anil k'ak'uja'.

² Ja yajni wane'to wa'el b'a a'kwal jawi', ja pukuji ochtani ja b'a yaltsil ja judas Iskaryote yunin ja Simoni, b'a oj sk'ul entregar ja Jesusi'.

³ Pe ja Jesusi' wani sna'a ke a'ub'alxaniyi' sk'ab' spetsanil yuj ja Tatali', wani xcho sna'a ke tini jakel b'a Dyos sok jani oj kumxuk sok ja Dyosi'.

⁴ Ja yajni wane'to wa'el b'a a'kwal jawi', ja Jesusi' ti k'e'a ti sopo jun lame' ja sk'u'i, ti syama jun tuwaya sok ti syuch'u b'a snalan.

⁵ Ti sb'ut'u yalel jun basija sok ti och sak' ja yok ja sneb'uman jumasa' sok ti wa skusu' sok ja tuwaya it mochan b'a snalani'.

⁶ Ja yajni oxa sak' ja yok ja Simon Pedro, ja Pedro ti yalyab'a':

—Kajwal ¿We'n oj ja sak'ki' ja koki'?

⁷ Ti sjak'a' ja Jesusi' sok ti yala'a':

—Ja we'go mixa na'a jas sb'ej ja jas wanon sk'ulaje'li, pe tsa'anto oj ja na' jas sb'ej.

⁸ Ja Pedro ti yalyab'a':

—Mini oj ka' sak'ki' ja koka'.

Ti sjak'a' ja Jesusi':

—Ta mik'a oj sak'e', mixani jneb'umanuka'a'.

⁹ Ti yalyab' ja Simon Pedro:

—Lek Kajwal, mi kechanuk ja kok, cho jachni ja jk'ab' sok ja kolomi'.

¹⁰ Ja Jesusi' ti yalyab'a':

—Ja ma'ni sak'ub'ali, kechani oj sak'xuk ja yoka', yuj sakni ay spetsanila'. Ja we'nlexi sakni ayexa', a'nima ma' mi'a petsanilukex.

¹¹ Yuj ja ye'ni sna'atani machunk'iluka oj ijuk yuj spatiki', ja yuj yala': —Mi'a petsanalukex sak ayex.

¹² Ja yajni ch'ak sak' ja yoke'i', ti slapa pilan ek'ele' jun lame' ja sk'u'i sok ti cho och kulan pilan ek'ele'a ja b'a lechan te'i sok ti yalyab'ye'a: —¿Wan ma' xa na'awex jas b'ej ja jas jk'ulana' wilexi'?

¹³ Ja we'nlexi waxa walwex kab' Je'uman sok Kajwal, merani ja jas waxa walwex kab'a', yuj jachukoni'a'.

¹⁴ Ja ke'ni Je'umanoni'a sok Ajwalaloni'a', sak'ata ja wa wokexi', cho jachuk ja we'nlexi jel st'ilanil oj ja sak'a b'ajex ja wa wokexi'.

¹⁵ Yuj je'atawilex jastal oj ja k'ulukex, nab'al ja we'nlexi' jachuk oj ja k'ulukex jastalni jk'ulana' wilexi'.

¹⁶ Ja smeranil oj kala wab'yex, ja a'tujumi mi mas t'ilanuk ja ye'n ke yuj ja yajwali sok mini mas t'ilanuk ja apostoli yuj ja ma' jekjikon yuji'.

¹⁷ Ta wank'axa na'a jas sb'ej ja jastal iti sok wank'axa' k'ulan jelni lek juntiro'a'.

¹⁸ Mi wanukon yaljel b'a wa petsanalex, ja ke'ni jna'onexani' ja ma'tiknaka' jtsa'one'ji', pe nab'al ja b'a oj ts'ikb'uk ja jas ts'ijb'unub'al ja b'a sju'unil ja Dyosi' ja iti b'a wa xyala': —Ja ma' lajan wa xwa' jmoki', ye'nani yi'ajta jpatika'.

¹⁹ Wa xkalawab'ex ja iti ja ya'ni, lek ja meto x-ek'i', nab'al ja yajni x-ek'i' ja we'nlexi oj ja k'u'okenex ke ke'noni'a'.

²⁰ Ja smeranili' oj kala wab'yex, ja ma' oj skits' ja ma' oj jeki', ke'nani wa skits'awon. Ja ma' wa skits'awon ja ke'ni, ja wa skits'a ja ma' sjekonejon koni'.

Ja Jesusi' wa xyala' ke oj ijuk spatik yuj ja Judasi'

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Ja yajni ch'ak yal ja iti Ja Jesusi', ti syats'a sb'aj ja yespiritu sok ti yala' jaman leka': —Ja smerani oj kala wab'yex, junuk ja we'nlexi ye'n oj jyi' jpatika'.

²² Jaxa sneb'uman jumasa' ye'nta wa sk'el'ta la'an sb'aje', yuj mi sna'awe' ja ye'nle' b'a machunk'iluka ja wan tajel ti'i.

²³ Junuk ja sneb'uman ja ma' wani syajta' leki', ti kulan ek' b'a sts'e'el ja yajni wane'to wa'el b'a a'kwali'.

²⁴ Ja Simon Pedro ti sjeji' senya b'a oj sjob'yi' ja Jesús machunk'iluk ja wan tajel ti'i.

²⁵ Ti mojxi' och ja b'a sts'e'el ja Jesusi' sok ti sjob'oyi'a':

—Kajwal, ¿Machunk'iluka'?

²⁶ Ti sjak'ayi' ja Jesusi':

—Oj ka' poxuk xe'n pan, ja ma' oj kayi'i ye'nani'a. Ja Jesusi' tixa ya' poxuk xe'n pana sok ti ya'yi ja Judas Iskariote yunin Simoni'.

²⁷ Ja yajni syama' ja pan ja Judasi ti och ja pukuj ja b'a yaltsili'. Jaxa Jesusi' ti yalyab'a:

—Ja jas oj ja k'uluki k'ulan xch'ay.

²⁸ Pe mini june' ja manaka kulane' ek' ja b'a lechante'i sna'awe' jas sb'ej yuj ja lom jach yalyab'i'.

²⁹ Yuj ja Judasi ye'nani wa snolo' ja sbolsa'il ja tak'ini, chab' oxo' ma' ek' sk'ujol ke ja Jesusi' wan yaljel ke a'a sman ja jas oj makunuk ja b'a k'ini, ma' ja oj sk'eb'yi' ja ma'tik jel awula' sb'aji'

³⁰ Ja yajni ch'ak slo' ja xen pan jaw ja Judasi, tixta ela' sok a'kwaxani'a'.

Ja yajk'achil mandari'

³¹ Jaxa yajni el ja Judas ti yala' ja Jesusi': —K'ota yora'il ja oj ilxuk ja jastal ay yi oj yip ja winik ma' sjekakon ja Dyosi', yuj b'a ye'na oj naxuk jastal ja yip ja Dyosi'.

³² Ja jastalni oj sje' ja winik ma'sjekakon ja Dyosi' jastal ja yip ja Dyosi', cho jachni oj sje' ja Dyos jastalni ay yip ja winik ma' sjekakoni, mixa alb'el oj ek'uk ja jawi'.

³³ Kuntikil mixani jitsan tyempo oj ajoyukona mokexa'. Oj ja le'onex, pe jastalni kalyab'ye' ja judiyos jumasa', jach oj kalawab'yex ja we'nlex ja we'go, ja b'a oj wajkon ja ke'ni mi oj b'ob'

wajanik ja we'nlexi'.

³⁴ Wa xka'awilex jun yajk'achil mandar: —Yajta b'ajik. Ja jastalni wa xyajtayex ja ke'ni, cho jach yajta b'ajik.

³⁵ Ta wank'axa yajtab'ajex, ojni ch'ak sna'e' spetsinale'a' ke we'nlexni ja jneb'uman.

Ja Jesusi' yala' ke oj yal ja Pedro ke mi sna'a sb'aj

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ Ja Simon Pedro ti sjob'oyi' ja Jesusi':

—Kajwal, ¿B'a oj wajan b'a?

Ja Jesusi' ti sjak'a'a':

—Ja b'a oj wajkon mi oj b'ob' ja noch-on ja we'go, pe tsa'anto oj ja noch-on.

³⁷ Ti yalyab'a ja Pedro:

—Kajwal, ¿Jasyuj ja lom mi jb'ob' jnoch-a ja we'go? Ti xyila' sb'aj tala chamyon yuj b'a we'na.

³⁸ Ja Jesusi' ti sjak'a'a':

—¿Meranima' oj chaman yuj ja b'a ke'ni? Pe oj kalawab'i, meto x-ok' ja stat muti, ja walata oxe' ek'ele' ke mixa na'a jb'aj.

14

Ja Jesusi' ye'na ja b'ej ja b'a jk'otik ja b'a sti' sat ja Dyosi'

¹ Mi lom xchama' k'ujulex, k'u'anik ja Dyosi', cho k'u'anonik ja ke'ni'.

² Ja b'a snaj ja jTati' ay jitsan luwar ja b'a ajyaniki', ja lek mini jachukuki', me xkalawab'yex oj waj chapawilex jun luwar ja b'a we'nlexa'.

³ Yajni wajta' jchap ja luwar ja b'a we'nlexi', oj cho jakon pilan ek'ele' b'a oj ki'ex k'e'e', nab'al ja b'a oj ajyikon ja ke'ni ti cho ajyanik ja we'nlexi'.

⁴ Ja we'nlexi waxa na'awex b'a wajumona', wa xchoxa' na'awex b'a'a ja b'ej ja b'a oj wajkoni'.

⁵ Ja Tomasi ti yalyab' ja Jesusi':

—Kajwal, mi xna'atikon b'a oj jwajana' ¿Jastal oj jnatikon ja b'ej?

⁶ Ja Jesusi' ti yalyab'a': —Ke'non ja b'ej' sok ja smeranili' sok ja sak'anili'. Mini june' ma'oj jk'otuk ja b'a sti' sat ja Tatal ta mik'a ke'nuki'.

⁷ Ta wank'axa' na'awex jb'aj ja ke'ni, oj cho ja na'ex sb'aj ja jTati'. Sok wanxaxa na'awex sb'aj mani we'go'a, yuj ja wilawex tani'a'.

⁸ Ja Felipe ti yalyab'a':

—Kajwal, je'akitikon ja Tatal Dyosi' malan sok ja jawi'.

⁹ Ja Jesusi' ti yalyab'a': —Felipe, jitsanxa tyempo ti ayona mokexa', ¿mitoxa na'a jb'aj? Ja ma' yilawonta ja ke'ni cho yilatani ja Tatala', ¿Jaslom waxa walkab'a je'akitikon ja Tatali'?

¹⁰ ¿Mi maxa' k'u'an ke ti ayon sok ja Tatal Dyosi', ja ye'ni tey jmoka'? Spetsanil ja jas wa xkalawab'yex ja we'nlexi mi ke'n'ta wa x-el j-olom, ja Tatal Dyos ma' tey jmoki', ye'n wa sk'ulan ja jas waxa wilawex wa xk'ulani'.

¹¹ K'u'anik ke ti ayon sok ja Tatal Dyosi', ja ye'ni tey jmoka', ta mi k'axa k'u'anex, k'u'anik yuj ja jastiknaka' wilonex jk'uluneji'.

¹² Ja smeranili' oj kala wab'yex, ja ma' wa sk'u'an ja b'a ke'ni, ja jas wa xk'ulan ja ke'ni oj sk'uluk, ay jasto mas niwan oj b'ob' sk'uluk, yuj ja ke'ni wajumonxa sok ja Tatali'.

¹³ Spetsanil ja jas oj ja k'an-exyi ja b'a jb'i'il ja Tatali', ja ke'ni oj k'uluk, nab'al yuj ja Yunin ja Dyosi' oj chiknajuk ja yip ja Tatali'.

¹⁴ Spetsanil ja jas oj ja k'an-ex ja b'a jb'i'ili', ja ke'ni oj jk'uluk.

Ja Jesusi' wa xyala' oj sjekon ja Espíritu Santo

¹⁵ Ja we'nlex ta wank'axa yajtayonexi', oj jk'okxanik sok ja jmandari'.

¹⁶ Ja ke'ni oj pata la'uk sk'ujuk ja Tatal Dyosi' b'a oj sjekonawilex ma' oj skoltayex, b'a ti oj ajyuka' mokex spetsanil k'ak'uja'.

¹⁷ Ja Espíritu b'a smeranili, ja swinkil ja lu'umk'inali' mi xb'ob' sk'uluke' resibir, yuj mi xyilawe' sok mi sna'awe' sb'aj. Pe ja we'nlexi waxa na'awex sb'aj yuj teya mokexa' sok ti oj ajyuka mokexa'.

¹⁸ Mi oj ka'ex kan meb'a'il, oj kumxikon b'a ti oj ajyukona mokexa'.

¹⁹ T'usanxta sk'ana' ja swinkil ja lu'um k'inali' mixani oj jyil-one'a', pe ja we'nlexi oj ja wil-onex, yuj ja ke'na sak'anon cho jachuk ja we'nlexi' sak'an oj ajyanik.

²⁰ Ja b'a sk'ak'ujil jawi ja we'nlexi oj ja na'ex ke ja ke'ni ti ayon sok ja Tatali', ja we'nlexi ti ayex jmoka', ja ke'ni ti oj ajyukona mokexa'.

²¹ Ja ma' wa xk'ok'xi' jmoki' sok wa xcho sk'ulan ja jas wa xkala', ja jawi jani ma' meran wa syajtayona', ja ma' wa syajtayoni, ja jTati' oj yajtajuk yuj, oj cho yajta ja ke'ni, oj cho je' jb'ayi'.

²² Ti yalyab' ja Judasi, mi ja'uk ja Iskaryote:

—Kajwal, ¿Jas yuj lom kechan ke'ntikon oj na'tikon machunk'iluka'? ¿Jas yuj lom mi oj sna'e' ja swinkil ja lu'umk'inal iti'?

²³ Ja Jesusi' ti sjak'a'a sok ti yala'a': —Ja ma' wa syajtayon wa xk'okxi' sok ja kab'ali', oj yajtajuk yuj ja jTati', ja jTat sok ja Ke'ni oj jaktikon b'a ti oj ajyitikon soka'.

²⁴ Ja ma' mi syajtayoni sok mi xk'okxi' sok ja kab'ali', ja lo'il jas wane' yab'je'li mi ke'n jlo'iluk, jani ja b'a Tatal ma' sjekonejkoni'.

²⁵ Wa xch'ak kalawab'yex ja jastik iti ja wego ke ti ayona' mokexi'.

²⁶ Pe ja ma' oj ya' laman ja wa k'ujulexi', ja Espíritu Santo ma' oj sjekon ja Tatal Dyos ja b'a jb'i'ili', ye'n oj ch'ak sje'a wilex spetsanil sok oj cho ya' juluka' k'ujulex spetsanil ja jas kaloneja' wab'yexi'.

²⁷ Wa xkakana wilex ja slamanili', wa xcho xka'awilex ja jlamanili. Mi kechanuk wanon yaljel ja jastal wa xyalawe' ja swinkil ja lu'umk'inal iti'. Mok xiwanik, moklom chamuka' k'ujulex.

²⁸ Ja wab'yexta ja jas kala', oj wajkon sok oj cho jakon pilan ek'ele' ja b'a we'nlexi. Ta merank'a waxa yajtayonexi', ja we'nlexi gusto axiyex ja yajni ja wab'yexi ke oj wajkon sok ja Tatali', yuj ja Tatali' masni niwan yuj ja ke'ni.

²⁹ Wanxa xkalawab'yex ja iti ja we'go, lek ja meto x-ek'i, nab'al ja yajni x-ek'i ja we'nlexi oj ja k'u'ukonex.

³⁰ Mixa oj alb'ikon jlolanukona' mokex, yuj oj jakuk ja ma' wa sk'ulan mandar ja b'a lu'umk'inal iti', pe mi jas oj b'ob' sk'ulki'.

³¹ Pe jachni oj ek'uka' nab'al ja swinkil ja lu'umk'inal iti' oj sna'e' ke ja ke'ni wa xyajta ja Tatali' sok wanon sk'ulajel ja jastalni sjekawon oj jk'uluki'. K'e'anik tek'an, wajtikik ja ili'.

Ja Jesusi' ye'na ja yak'il ts'usub'i'

¹ Ja ke'ni, ke'non ja yak'il ts'usub'i b'a smeranili, ja jTati' ja ma' wa xyatelta'ani'.

² Ta ayk'a jun ja sk'ab'i mi xya'a sat wa sk'utsu', pe ta wa xya'a sat wa xajla' b'a oj ya' mas sat.

³ Ja we'nlexi sakxani ayex sok ja lo'il jas kalonej ja wab'yexi'.

⁴ Ti la' ajyiyex jmoka', jastalni tini ayona mokex ja we'nlexi'. Jun sk'ab' ts'usub' mi oj b'ob' ajyuk sat ta mik'a ti nok'an sok ja ste'il ja ts'usub'i, cho jachuk ja we'nlexi mini jchiknajuk ta tukb'esta' b'ajexa', ja ta mik'a tila' ajyiyex jmoki'.

⁵ Ke'non ja yak'il ja ts'usub'i, ja we'nlexni ja jastal yal sk'ab' ts'usub'i', ja ma' mi ti oj ajyuk jmok ja ke'ni, ja ke'ni ti oj cho ajyukon soka', ja ye'ni masni jel jitsan ja jas oj sk'uluka', ta mi k'a ti ajyukona' mokexa mini jas oj jb'ob'a' k'ulukexa'.

⁶ Ja ma' mi ti x-ajyi jmok ja ke'ni, ojni k'utsju'el jastal jun sk'ab' ts'usub' sok ojni takuka', wa xtsomxi' b'a oj lapxuk k'ak'.

⁷ Ja we'nlexi ta tik'a la' ajyiyex jmoki' sok wani la' k'ok'xiyex sok ja kab'ali', k'anawik spetsanil ja jas oj ja k'an-exi' sok ojni ajuka' wililexa'.

⁸ Ja b'a jastal iti' ojni tojxuk ja jTati', ja jastalni wanxa' xchiknaji' ke lekxalek ja wa modo'exi', jachni oj ilxuk ke smeranilni jneb'umanexni'a'.

⁹ Ja jastalni wa syajtayon ja Tatal Dyosi', jach wa xcho xyajtayex ja we'nlexi', na'awik ke wani xyajtayex.

¹⁰ Ta wank'ala' k'okxiyex sok ja jmandari', ojni yajtayex b'a juntiro'a, ja jastalni wala k'ok'xion sok ja smandar ja jTati' sok wani wa syajtayoni'.

¹¹ Wa xkalawab'yex jastik iti', nab'al oj jgusto'axanik jmoka', ojni gusto'axanikleka'.

¹² Ja iti ja'a jmandari: —Yajta b'ajik ja jastal wa xyajtayex ja ke'ni'.

¹³ Ja mani' oj yajtanuk leki', jani ma' oj chamsok ja b'a yamigo jumasa'.

¹⁴ We'nlexni ja kamigo'a, ja ta wank'axa k'ulanex ja jas kalonej ja wab'yex oj ja k'ulukexi'.

¹⁵ Ja ke'ni, mixa' oj kala' wab'yex ka'tujum, yuj ja a'tujumi mi sna'a ja jas was sk'ulan ja jajwali'. Ja ke'ni wanxa xkala' wab'yex kamigo jumasa', yuj ch'akta ka'a na'ex spetsanil ja jas yalonej kab' ja jTati'.

¹⁶ Ja we'nlexi mi we'n ja tsa'onejonex, ke'nani jtsa'unejexa', jtsa'awex b'a oj jwajanik sok ajyuk ja satex jastal ts'usub', ja sat ja wa watelexi' tini oj ajyuka'. Nab'al spetsanil ja jas oj ja k'an-exyi' ja Tatal ja b'a jb'i'ili', ojni ya'awilexa'.

¹⁷ Ja iti ja jas oj kalawab'yex oj ja k'ulukex: —Yajta b'ajik.

Ja swinkil ja lu'umk'inal iti' mini oj sk'an-exa' .

¹⁸ Ta korajak'a wa xyilawex ja swinkil lu'umk'inal iti', a'a jakuka' k'ujulex ke ja ke'ni b'ajtantoni' koraja yilawona'a'.

¹⁹ Ja we'nlex ja lek waxa k'ulanex ja jastal wa sk'ulane' ja swinkil ja lu'umk'inali', oj syajtayex ja jastalni wa syajta sb'aje'i, pe ja ke'ni jtsa'awexta', ja yuj mixa skits'awex ja swinikil ja lu'umk'inali'.

²⁰ A'a juluka' k'ujulex ja lo'il jas kalone' ja wab'yexi': —Ja a'tujumi mi mas t'ilanuk yuj ja jajwali'. Ja ke'ni yi'ajeta' jpatik cho jachuk ja we'nlexi oj ijuk ja patikex. Ta k'ulunexk'a ja jas wa xyala' ja kab'ali' oj cho sk'uluke' ja jas ja walunexi'.

²¹ Spetsanil ja jastik iti' oj k'ulajuka wilex yuj jkaje'il ke'ni, yuj mi sna'awe' sb'aj ja ma' sjekonejonkoni'.

²² Ja lek moxta jakelukon oj lolanikonsok ja ye'nle'i mey smule'a'. Pe ja we'go mixani' oj

sta'e' modo oj yal-e' ke mey smule'.

²³ Ja ma' mi sk'anawon ja ke'ni, cho mini skits'a' ja Tatala'.

²⁴ Ja lek mokxtani jas jk'ulunejuk ja b'a sti' sate' ja b'a mini june' ma sk'uluneji', mini ay smule'a, pe yilawetani'a, mini skits'awone'a' sok mini skits'awe' ja jtata'.

²⁵ Pe ja iti wan ek'el b'a oj k'ulaxuk ja jastal wa xyala' ja sleye' ja ye'nle'i: —Meyni ay sb'ej ja lom koraja wa xyilawone'a'.

²⁶ Pe ja yajni xjak ja ma' jya' laman ja wa k'ujulexi', ja ke'ni oj jekona wilex ja b'a Tatali', ja Espíritu b'a smeranili', ti wa xjak b'a Tatala', ja ye'ni ye'n oj slo'ilta' ja b'a ke'ni.

²⁷ Ja we'nlexi oj cho ja lo'iltayex ja b'a ke'ni, yuj tini ajyiyex jmok man k'e' jtul ja ka'tela'.

16

¹ Ja jastik iti ch'akta kalawab'yex, nab'al ojto ja k'u'ukonex.

² Yuj ojni nuts janik ja b'a yiglesya ja judiyo jumasa', oj k'otuk ja sk'ak'ujil ja chikani ma' oj smil-exi', oj yal-e' ke wane' sk'ulajel ya'tele' ja b'a sti' sat ja Dyosi'.

³ Oj sk'uluke' ja jastal iti', yuj mi sna'awe' sb'aj ja Tatali' sok mini ja ke'ni.

⁴ Ch'akta kalawab'yex ja jastik iti nab'al ja yajni xk'ot ja yora'il, oj jakuk ja k'ujulex ke kaltani'a wab'yexa'. Ja iti mi kalawab'yex ja b'a sb'ajtanili' yuj ti ayona mokexa'.

Ja jas wa sk'ulan ja Espíritu Santo

⁵ Pe ja we'go wajumonxa ja b'a b'ay ja ma' sjekonejon koni', mini junuk ja we'nlex wa sjob'oki: —“¿B'a wajuma'a?”,

⁶ pe ja lom kaltawab'yex jastik iti', ja we'nlexi jel xchama' k'ujulex yuj ja jas kalawab'yexi'.

⁷ Pe wa xkalawab'yex ja smeranili': —Jelni' st'ilanil oj wajkona', yuj ta mik'a la' wajyon ja ma' jya' laman ja wa k'ujulexi' mi oj b'ob' jaka' mokex, pe ja ta oj wajkoni', oj jekoni'.

⁸ Ja yajni xjak ja ye'ni oj sjeyi' ja swinkil ja lu'umk'inal iti machunk'iluk ja mulanumi sok machunk'iluk ja mi mulanumuki' sok machunk'iluka toji' ja b'a oj ajuk yocheli'.

⁹ Ojni jejukyile' ke mulanume', yuj ja lom mi sk'u'ane' ja b'a ke'ni.

¹⁰ sok ja machunk'iluk ja mey smuli', yuj ja ke'ni oj wajkon ja b'a b'ay ja Tatali' sok mixani oj ja wil-onexa'.

¹¹ Ja mani ajuk yuj yochel ja Dyosi', ja ma' wa sk'ulan mandar ja b'a lu'umk'inal iti', ajitani' yochela'.

¹² Aytoni jitsan ja jas oj kalawab'yexa', pe mitoni och'ak ochuk'a' olomexa'.

¹³ Pe ja yajni xjak ja Espíritu b'a smeranili', ye'n oj sje'awilex spetsanil ja smeranili', yuj mi ye'nta oj yal ja jas oj yala' wab'yexi', jani oj yal ja jas wa xyab'i sok oj ya' na'ex ja jastik junk'iluka oj ek'uki'.

¹⁴ Ja ye'ni oj stoy-on, yuj ojni jyi' ja jas jb'aj ke'ni sok ojni sje'awilexa'.

¹⁵ Spetsanil jas yi oj ja Tatal Dyosi' ke'n jb'aj. Ja yuj kalawab'yex ke ja espíritu oj jyi' ja jas jb'aj ke'ni sok ojni sje'awilexa'.

Ja chamk'ujuli' oj pax b'a gusto'il

¹⁶ T'usan xta sk'ana ja we'nlexi mixa oj ja wil-onex, pe ja yajni x-ek' t'un mas k'ak'uj oj cho ja wil-onex yuj wajumon ja b'a b'ay ja Tatal.

¹⁷ Chab' ox'e' ja sneb'umani ye'nta wa sjob'o sb'aje': —¿Jas sb'ej ja it wan yaljeli': — T'usanxta sk'ana mixa ja wil-onex pe ja yajni x-ek' t'un mas k'ak'uj oj cho ja wil-onex, yuj wajumon ja b'a b'ay ja Tatali'?

¹⁸ Ti wa xcho xyalawe'a: ¿Jas sb'ej ja it wa xyala': —T'usan xta sk'ana? Mi xna'atik jas sb'ej ja jas wa xyala'.

¹⁹ Ja Jesús sna'a ke ay jas wa sk'ana oj sjob'-e' sok ti yalyab'ye'a: —Ja jas kaltawab'yex t'usanxta sk'ana mixa oj ja wil-onex, pe ja yajni x-ek' t'un mas k'ak'uj oj cho ja wil-onex, ¿ja'a iti ja jas wana sjob'jela' b'ajexi'?

²⁰ Oj kala' wab'yex ja smeranili': —Ja we'nlexi oj ok'anik sok oj cho chamuka' k'ujulex, jaxa swinkil ja lu'umk'inal iti' oj gusto axuke', pe a'ma ja we'nlex cham k'ujul ayex, ja wa chamk'ujulexi oj pax b'a gusto'il.

²¹ Jach jastal jun ixuk ja yajni oxa manxuk ja yalatsi' wa xyi'a wokol yuj k'ota ja yora'ili', pe ja yajni manxita' ja yal skeremi, mixa xjak sk'ujul ja swokoli yuj ja sgusto'ili', yuj lom manxelxa' jun winik ja b'a lu'umk'inal iti'.

²² Jachuk ja we'go ja we'nlexi aya wi'ojex cham k'ujol, pe ja ke'ni ojtoni kumxikon ja kil-exa', ja wa waltsilexi oj gusto axuk juntiro, ja wa gusto'ilexi' mini ma' oj ya' eluka'.

²³ Ja b'a sk'ak'ujil jawi mixani jas oj ja job'-exki'a'. Ja smeranili oj kala wab'yex, chikan jas oj ja k'an-exyi' ja Tatali' ja b'a ke'ni ojni ya'awilexa'.

²⁴ Mantoni b'a we'go metoni jaxa k'anawexyi' ja b'a jb'i'ili', k'anawik oj ajuka' wilex, nab'al jachni gusto ajyanik leka'.

Ja Jesusi' sk'ulan ganar ja swinkil ja lu'umk'inali'

²⁵ Kalta wab'yex ja jastik iti' sok slajel lo'il, pe oj k'otuk ja yora'ili ke mixa oj kala wab'yex sok b'a slajel lo'il, jamanilek oj kalawab'yex jastal ja Tatali'.

²⁶ Ja b'a sk'ak'ujil jawi oj ja k'an-exyi' ja b'a jb'i'ili', mixa st'ilaniluk oj pata la'uk sk'ujol ja Tatali' yuj ja we'nlexi',

²⁷ yuj ja Tatali' wa syajtayex, yuj ja we'nlexi' waxa yajtayonex, yuj k'u'anexta ke tini jakelon b'a Dyosa'.

²⁸ Ti elyonkon ja b'a b'ay ja Tatali' sok jakeloni ja b'a lu'umk'inal iti', ja we'go oxa ka'kan ja b'a lu'umk'inal iti b'a oj kumxikon sok ja Tatali'.

²⁹ Ti yalawe'a' ja sneb'uman jumasa': —Ja we'go wana' k'umal jaman lek mi jas wa xwaj slaj sb'ajsok.

³⁰ Ja we'go wa xna'atikon ke wa xch'aka na' spetsanil ja jastik iti', mi t'ilanuk ma' oj sjob'awi', yuj ja iti wa xk'u'antikon ke tini jake'la b'a Dyosa'.

³¹ Ja Jesusi' ti sjak'ayile'a': —¿Ja we'go wanxaxa k'u'anex?

³² Oxa k'otuk ja yora'ili' sok jaxani ja we'go'a, oj ch'aka' pilta la'uka' b'ajex chab' oxex b'a tuktukil lado, oj ja wawonex kan jtuch'il, pe mini jtuch'il ayukona', yuj tey jmok ja Tatali'.

³³ Wanon yaljel ja wab'yex ja jastik iti nab'al ja b'a ke'ni oj ta'ex slamanil ja wa k'ujulexi'. Ja b'a lu'umk'inal iti oj ja wi'ex wokol, pe k'u'anik, ja ke'ni jk'ulanta' ganar ja swinkil ja lu'umk'inal iti'.

17

Ja Jesusi' wa sk'uman ja Dyosi', yuj ja sneb'uman jumasa'

¹ Ja yajni ch'ak yal ja jaw ja Jesusi' ti sjacha ja sat b'a nalan cha'an sok ti yala'a': —Tatey, k'ota ja yora'il, toyo' ja waWunini', nab'al ja wa wunini' oj stoj-a'a'.

² Yuj we'nani wa'unejyi' yip b'a oj sk'ul mandar spetsanil ja swinkil ja lu'umi', b'a oj yayi' sak'anil b'a mey xch'akelal ja ma' ja wa'onej yi' ja ye'ni.

³ Ja sak'anil jawi b'a mey xch'akelali' jani sb'aj ja ma'tik wa sk'u'an ke kechani we'na ja Dyos b'a smeranili sok ja Jesucristo ma'a' jekakoni'.

⁴ Ja ke'ni jtoyowata' ja b'a lu'umk'inal iti', ch'akta' jk'uluk ja jasa' walkab' oj jk'uluki'.

⁵ Ja we'go Tatal, toyowon we'na ja b'a wa ts'e'eli' sok ja b'a stoyjel ki'oj ajyi ja moki', ja yajni meto xk'ulaxi ja lu'umk'inali'.

⁶ Ja swinkil ja lu'umk'inal iti' ja manaka wa'unejki'i', je'atayile' ja wab'i'ili', we'naka b'aj sok ja waki' sok k'okxiye'ta sok ja wa wab'ali'.

⁷ Ja we'go sna'aweta' ke spetsanil ja jasnaka wa'unejki' tinaka jakel b'a we'na.

⁸ Ja wawalab' it ja walkab'i' kata ek'yile', ja ye'nle'i lekni' yab'ye'a'. Sna'awe'ta meranlek ke ti jakelon b'a we'na sok sk'u'aneta' ke we'na jekonejonkoni'.

⁹ Wa xpata la'an ja k'ujul yuj ja b'a ye'nle'i, mi wa xpata la'ana k'ujul yuj b'a ja swinkil ja lu'umk'inali', wa xpata la'an ja k'ujol ja manaka wa'unejki'i' yuj we'naka' b'aj,

¹⁰ spetsanil ja jas b'aj ke'ni we'naka' b'aj, spetsanil ja jasnaka b'aj we'ni, naka b'aj ke'na. Toyjiyonta' b'a ye'nle'.

¹¹ Ja ke'ni mixa ti oj ajyikon ja b'a lu'umk'inal iti', ja ye'nle'i titoni ajyuke' ja b'a lu'umk'inal ita', ja ke'ni oxani' wajkon ja b'aya'i'. Tatey, ja we'ni jel santo'a', talnaye' sok ja yip ja wa b'i'ili', nab'al jun ita oj ajyuke'a' ja jastal june'otikta ja ke'ntiki'.

¹² Ja yora tito ayonsoke' ja b'a lu'umk'inal iti', jtalnaye' sok ja yip ja wa b'i'ili', ja ma' ch'aka' waki'i', jtalanyeni'a', mini ma' ch'aye'a', kechani ja jun ma' ch'ayelxa' ayi', nab'al oj ts'ikb'uk ja jas ts'ijb'unub'al ja b'a Sju'unil ja Dyosi'.

¹³ Ja we'go oj kumxikona' mok, pe wanon yaljel ja iti ja we'go ke tito ayon ja b'a lu'umk'inal iti', nab'al ja ye'nle'i oj gusto'axuke' juntiro ja jastal gusto'ayoni'.

¹⁴ Kataka ek' yile' ja wa wab'ali', pe ja swinkil ja lu'umk'inal iti' mi xk'anjiyujile' yuj mixani' ti sb'ajuke' ila', ja jastalni ja ke'n mixani' ti jb'ajuk ja b'a lu'umk'inal iti'.

¹⁵ Mixa wa xpata la'an ja k'ujol ke oj wa eluke' ja b'a lu'umk'inal iti', talnaye' ja b'a jas mi lekuki'.

¹⁶ Mixani' ti sb'ajuke' b'a lu'umk'inali' ita', cho jachuk ja ke'ni mixani' ti b'ajuk b'a lu'umk'inali' ita'.

¹⁷ A'a ajyuke' saklek sok ja wa meranili', ja wa wab'ali' smeranilni'a'.

¹⁸ Ja jastalni ja jekawonkon ja b'a lu'umk'inal iti', jach cho oj jek-e' ja ye'nle' ja lu'umk'inal iti'.

¹⁹ Sok b'a ye'nle' ja ke'ni saknilek wala ajyikon b'a ke'ntani'a', nab'al ja ye'nle'i saknilek oj ajyuke' ja b'a smeranili'.

²⁰ Mi kechanuk wa xpata la'an ja k'ujul yuj ja ye'nle'i, wa xcho xpata la'ana' k'ujol yuj ma' oj sk'u'ukone' ja ke'ni, ja yajni oj yab'ye' ja jas oj yal-e' ja jneb'uman jumasa',

²¹ nab'al jun ita' oj ajyuke', jastalni' ja we'n Tatey ja b'a ke'ni sok ke'n ja b'a we'ni, cho jachuk ja ye'nle'i june' oj ajyuke' sok b'a ke'ntiki', nab'al ja swinkil ja lu'umk'inal iti' oj sk'u'uke' ke we'na jekonejonkoni'.

²² Ja jtoyjel ja waki'i' katayile', nab'al jun ita' oj ajyuke'a', jastal june'otik ja ke'ntiki'.

²³ Ja ke'ni b'a ye'nle' ja we'ni b'a ke'na, nab'al ja ye'nle'i smeranilek tojni' oj ajyuke' lajana', nab'al ja swinkil ja lu'umk'inal iti' oj sna'e' ke we'na jekonejonkoni' sok waxa yajtaye' ja jastal waxa yajtayon ja ke'ni.

²⁴ Tatal, ja manaka wa'unejki'i', wa xk'ana' ja b'a oj ajyikoni ja ke'ni ti oj cho ajyuke' jmoka', nab'al oj yil-e' jastal wala' jtoyjiyon ja wa'unejki'i', yuj yajtayoni' mantoni meto xk'ulaxi' ja lu'umk'inal.

²⁵ Tatey ma' toj, ja swinkil ja lu'umk'inal iti mi sna'awe' ja b'aj, pe ja ke'ni wa xna'a b'aj, ja ye'nle'i sna'aweta' ke we'na jekonejonkona'.

²⁶ Kata ka sna'e' machunk'iluka'a' sok ojtoni choka sna'e' machunk'iluka'a', nab'al ja jastal ja yajtunejoni' tini oj ajoyuk b'a ye'nle' sok ti oj cho ajoyukon soke'a'.

18

Wa syamawe' ja Jesusi'

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

¹ Ja yajni ch'ak yal ja iti ja Jesusi' ti el sok ja sneb'uman jumasa' ti ek'ye' och ja b'a pilan ts'e'el yok ja' wa sb'i'ilan Sedrón. Ja tiwi tey jun werto'a' ti och ja Jesús sok ja sneb'uman jumasa'.

² Cho jachuk ja Judas ma' wanxani' yijel spatiki', wa sna'a b'a wa xkan ja luwar jawi', yuj jitsan ek'ele' ja Jesusi' stsomo sb'aje' sok ja sneb'uman jumasa' ja tiwi'.

³ Jaxa Judas ti k'ot sok jun nole' soldado'a' sok ja ma' wa stalnaye' ja templo ja jekub'ale' yuj ja ajwalal b'a saserdote jumasa' sok ja parise'osi'. Chapane' sok spoko'e' sok xch'ij staje' sok stujk'ume'.

⁴ Pe ja Jesusi' wanxa xch'ak sna' ja jastik junk'iluka' oj ch'ak ek' sb'aji' sok ti eljan ja b'a b'ayi' sok ti sjob'oyile'a':

—¿Machunk'iluka' waxa le'awe'xi'?

⁵ Ja ye'nle'i ti sjak'awe'a':

—Ja Jesús Nasareno.

Ja Jesusi' ti yalyab'ye'a':

—Ke'non. Cho' teyni ay soke' ja Judas ma' wan yijelyi' spatik ja Jesusi'.

⁶ Ja yajni aljiyab'ye' yuj ja Jesusi': —Ke'non, ti kumxiye' kaxkan patika' sok ti mok'ye' man lu'uma'.

⁷ Ti cho sjob'yile' pilan ek'ele'a':

—¿Mach'unk'iluka' waxa le'awe'xi'?

Ja ye'nle'i ti cho yalawe'a':

—Ja Jesús Nasareno.

⁸ Ti sjak'a ja Jesusi':

—Kaltawab'yex ke ke'non: —Ta ke'n waxa le'awonex, a'wikan ke a'a wajukex ja ye'nle'i.

⁹ Ja iti ek'i nab'al oj ts'ikb'uk ja jas yala' ja yajni yala': —Mini june' ma' jch'aya' ja manaka wa'unejki'i'.

¹⁰ Jaxa Simón Pedro ti ya'elk'en ja yespada yi oji' sok ti sk'utsuyi' ja stojol xchikin jun winik sb'i'il Malko, jani ja ya'tujum ja saserdote' mas niwani'.

¹¹ Ja Jesusi' ti yalyab' ja Pedro:

—Nolo' ja wa wespada b'a snaj. Ta yalata' ja Tatal Dyos ke oj ek' b'aj ja wokol iti ojni ek' jb'aja'.

Ja Jesusi' ti iji och b'a sti' sat niwan saserdote'

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Jaxa soldado jumasa' sok ja skomandante'e'i sok polisiya b'a judiyo' jumasa', ti syamawe' ja Jesusi' sok ti syuch'uwe'a'.

¹³ Ti yi'aje' och b'ajtan b'a sti' sat Anas, yuj jani' sni'al ja Kaypasa', ja b'a jab'il jawi' ye'nani ja saserdote mas niwana'.

¹⁴ Ja Kaypas iti, ja ma' yalyab' ja Judiyos jumasa' ke masni lek oj cham jun winik yuj spetsanil swinkil ja sluware'i'.

Ja Pedro ja b'a sti' snaj ja Anasi'

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Ja Simon Pedro sok jun sneb'uman ja Jesús snochowe'. Ja jun sneb'umani wa xnaji' sb'aj yuj ja saserdote' mas niwani' sok ti ochsok ja Jesús ja b'a sti' snaj ja saserdote' mas niwani'.

¹⁶ Pe ja Pedro tikan b'a jwera, b'a sti' maka'. Jaxa tiwi ti eljan ja sneb'uman ma' wa xnaji' sb'aj yuj ja saserdote' mas niwani', ti sk'uman ja ixuk ma' wa stalna' ja sti' maka' b'a oj ya' och och ja Pedro.

¹⁷ Jaxa ixuk jaw ma' wa stalna ja sti' maka' ti sjob'oyi' ja Pedro:

—¿Mi ma' we'nuk junuk ja sneb'uman ja ta winik jawi'?

Ti sjak'a ja Pedro'i:

—Mi ke'nukon.

¹⁸ Ja a'tujum jumasa' sok ja polisiya jumasa' b'a judiyosi' tinaka tek'ane' ek' b'a sti' k'ak' stsomoneje', yuj jel ja che'eji' ti wane' sk'ixnajel sb'aje'a', cho jachni ja Pedro ti tek'an ek' soke' wan sk'ixnajel sb'aja'.

Ja Anasi' wa sjob'oyi' ja Jesusi'

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ Ja saserdote' mas niwani' ti sjob'yi' ja Jesusi' machtikjunk'a ja sneb'uman jumasa' sok ja jastik wa xch'ak sje'i'.

²⁰ Ja Jesusi' ti sjak'a'a': —Ja ke'ni jamanlek jk'umaneta' ja swinkil ja lu'umk'inali', tolabida wa xje'a ja b'a sinagoga'e'i sok ja b'a templo, ja b'a wa stsomo sb'aje' spetsanile' ja judiyo jumasa', mini jas kalonej nak'ula'.

²¹ ¿Jaslom ke'n waxa job'oki'i'? Job'oyi' jamanaka' yab'uneji', ja jas kalonej yab'ye'i. Ja ye'nle'i wa sna'awe' ja jas kaloneji'.

²² Ja yajni yala' ja iti ja Jesusi', junuk ja ma' wa stalna ja templo ti snochoyi' junuk b'a sti' sok ti yalyab'a':

—¿Jach ma' waxa jak'ayi' ja saserdote'i mas niwani'?

²³ Ti sjak'a' ja Jesusi':

—Ta ayk'a jas kalonej b'a mi lekuk, alka'b' ja jas milek kala', ta lekni' ja jas kaloneji', ¿Jas lom waxa mak'awoni'?

²⁴ Ja jastalni yuch'an ja Jesusi', ja Anasi' ti sjeka' ochyi' ja Kaypasi', ja saserdote' mas niwani'.

Ja Pedro wa sk'ulan negar ja Jesusi'

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

²⁵ Ja Pedro titoni ay tiw tek'an ek' wan k'atnela', ti yalwe'yab'a:

—¿Mi ma' we'nuka junuk ja sneb'uman b'a'a'?

Ja Pedro sk'ulan negar sok ti yala'a':

—Mi ke'nukon.

²⁶ Junuk ja ya'tujum ja saserdote' mas niwani', smoj aljel sb'aj sok ja iti ma' sk'utsuyi'

xchikin ja Pedro, ti yalyab'a':

—¿Mini ma' kilawani sok ja ye'n ja b'a werto b'a'?

²⁷ Ti cho sk'ulan negar pilan ek'ele' ja Pedro, jaxa tiwa' ti ok' ja stat muti'.

Ja Jesusi' ti ajyi' b'a sti' sat ja Pilato

(Mt. 27:1-2,11-31; Mr. 15:1-20; Lc. 23:1-5,13-25)

²⁸ Ti yi'aje' och ja Jesús ja b'a snaj ja Kaypas ja b'a spalasyo ja gobernadori'. Yuj wanxani' sakb'ela', ja judiyos jumasa' mi ochye' och'e', ja b'a mi oj sta' smule'i', nab'al oj b'ob' slo'e' ja sena b'a paskwa'i'.

²⁹ Jaxa Pilato ti eljana' sok ti yalyab'ye'a':

—¿Jasunk'iluka smul ja ta'unejexyi' ja winik iti'?

³⁰ Ti sjak'awe'a' sok ti yala'we'a':

—Ja lek meyni ay smuli', me xki'ajtikon jana wi'a'.

³¹ Ja Pilato ti yalyab'ye'a':

—I'ajik och we'nlex, a'a wochelex ja jastalni wa leye'xi'.

Ja judiyos jumasa' ti sjak'awe'a':

—Ja ke'ntikon mini sb'ejuk ma' oj jmiltikona'.

³² Ja yuj k'ot ja smeranil ja jas yala' Jesusi', ja jastalni yala' jastal oj jmiljuki'.

³³ Jaxa Pilato och och pilan ek'ele' ja b'a yoj palasyo, ti spaya' ja Jesusi' sok ti yalyab'a':

—¿We'nani ma' ja rey b'a judiyosa'?

³⁴ Ja Jesusi' ti sjak'a'a':

—¿We'n ma' waxa wala' ja it, b'a we'n'ta, ma' ay ma' yalonej ja wab'i'?

³⁵ Ti sjak'a ja Pilato:

—¿Yuj ma' judiyo'on ja ke'n b'a'? Ja manaka b'a wachonab'ili' sok ja ajwalal b'a saserdote jumasa', ye'nle' sk'ulanaki' entregar b'a jk'ab'. ¿Jasunk'iluk ja k'ulune'ji'?

³⁶ Ti sjak'a ja Jesusi':

—Mini ti oj jk'ul mandar b'a lu'umk'inal ita'. Ja lek tini' b'a lu'umik'inal iti', ja ka'tujumi oj ya' tiro b'a mi oj k'ulajikon entregar ja b'a sk'ab' ja judiyo jumasa', pe mini ti oj jk'ul mandar b'a lu'umk'nal ita'.

³⁷ Ja Pilato ti yalyab'a':

—¿Yuj we'nani ma' ja reyi'?

Ja Jesusi' ti sjak'a'a':

—We'n waxa wala' ke reyon. Yuj ja b'a jastal iti ja manxe'lon sok jakyon ja b'a lu'umk'inal iti', b'a oj jlo'ilta' ja smeranili'. Spetsanil ja ma'tik wa sk'anawe' oj sk'uluk smeranili', wa smaklayone'.

³⁸ Ja Pilato ti yalyab'a': —¿Jasunk'iluka ja smeranil? Ja yajni yalata ja iti', ti eljan jak sk'umuk ja judiyos jumasa', ti yalyab'ye'a':

—Mini jun smul xta'ayi' ja winik iti'.

Aljini' ke t'ilani' oj chamuk ja Jesusi'

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

³⁹ Pe ja we'nlexi ayni ja kostumbre'ex ja b'a paskwa ke ayni' june' ma' oj ja sijpuxuka'. ¿Wan maxa' k'anawex oj sijpuk ja Rey b'a judiyosi'?

⁴⁰ Sok ti ch'ak a'wanuke' spetsanile'a' ti yalawe'a':

—¡Ja ye'ni miyuk! ¡Jaxa sijpun ja Barrabasi'!

Ja Barrabas jawi' elk'anumnia' ajyi'a'.

19

¹ Jaxa Pilato ti k'ulwani mandar ke'a' smak'-e' ja Jesusi'.

² Ja soldado jumasa' sk'ulane' jun korona sok k'l'ix, ti ya' slap-e' b'a yolom sok tiya' slap-e' jun morado sk'u'a'.

³ Sok ti wa xyalwe'yab'a':

—¡Koltanan, Rey b'a judiyos!

Sok ti wa snochowe'yi jun b'a xchoja'.

⁴ Jaxa Pilato ti cho eljan pilan ek'ele'a' sok ti yalyab'ye'a:

—K'elawik, wa xkijana' b'a oj ja na'ex ke ja ke'ni mini jun smul jta'unejyi'.

⁵ Ti eljan ja Jesús slapunej ja korona jaw ay yi'oj k'l'ixi' sok slapunej ja morado sk'u'i'. Ja Pilato ti yalyab'ye'a':

—¡It b'a jul ja winik iti'!

⁶ Ja yajni yilawe' ja Jesus ja ajwalal jumasa' b'a saserdote sok ma' wa stalnaye' ja templo, ti och a'wanuke'a':

—¡A'a k'e' lokan b'a krus! ¡A'a k'e' lokan b'a krus!

Ja Pilato ti yalyab'ye'a':

—I'ajik oche', a'a k'e'ukex lokan we'nlex ja b'a krusi', yuj ke'ni mi xta'ayi' smul.

⁷ Ja judiyos jumasa' ti sjak'awe'a':

—Ja ke'ntikon ay jun jleytikon, ja b'a jleytikon ja ye'ni jel st'ilanil oj chamuk, yuj ye'nta wa sk'ulan sb'aj Yunin Dyos.

⁸ Ja yajni yab' ja it ja Pilato, masto jel xiwi'.

⁹ Ti och och pilan ek'ele' ja b'a palasyo sok ti sjob'yi' ja Jesusi':

—¿B'a'a b'aja' ja we'ni?

Pe ja Jesusi' mi sjak'ayi'.

¹⁰ Jaxa Pilato ti yalyab'a':

—¿Mi ma' oj ja k'umukon? ¿Mi ma'xa na'a' ke ke'n ay jchol, wank'a xk'ana oj kal ke oj aji' k'e'an lokante' ma' oj kal ke oj sijpujanan?

¹¹ Ti sjak'a' ja Jesusi':

—Mini juna wip ja wi'oj b'a jmok ja lek mokxta ti ak'ub'al lawi b'a nalan cha'ani', ja yuj, ja ma' ya'awona' wi'i masni jel ja smula'.

¹² Mani b'a ora jawi ja Pilato wa sle'a modo jastal oj sijpuk ja Jesusi', pe jaxa judiyo jumasa' ti ya'waye'a' sok ti yalawe'a':

—¡Ta wank'axa sijpun ja ye'ni, mi yamigo'uka' ja Sésari! Spetsanil ja ma' wa sk'ulan sb'aj reyili', wani sk'oko' ja jas wa xyala' ja Sésari'.

¹³ Ja Pilato ja yajni yab' ja jas aljiyab'i' ti yi'aj elb'a jwera ja Jesusi', ti och kulan ja b'a wa xtojb'i' k'umali', ja luwar jawi' sb'i'il Gabata ja b'a Hebre'o, ja sb'ej ja lo'il jawi' Nok'ubal ton.

¹⁴ Jun xtani' k'ak'uj sk'ana' ja sk'inil ja paskwa, mojanxa' lajchawe' ora. Ja Pilato ti yalyab' ja judiyo jumasa':

—¡It b'ajul ja wa reyexi'!

¹⁵ Pe ja ye'nle'i' a'waniye':

—¡A'a eluk! ¡A'a eluk! ¡A'a k'e lokan b'a krus!

Ja Pilato ti yalyab'ye'a':

—¿Oj ma' ka k'elokan ja wa Reyex b'a crus?

Ti sjak'awe' ja ajwalal b'a saserdote jumasa':

—Mey ki'oj tikon mas jreytikon kechani ja rey Sesari'.

¹⁶ Jaxa Pilato ti sk'ulan yile' entregar b'a sk'ab'e' ja Jesusi', b'a oj ya' k'e'uke' lokan ja b'a krusi'. Jaxa ye'nle' i ti yi'aje' ocha'.

Ja jastal k'e' lokan ja Jesús ja b'a krusi'

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷ Ja Jesusi' kuchan yuj ja skrusi ti el ja tiwi', ti waj ja b'a luwar sb'i'il Kalabera, ja hebre'o wa sb'i'ılan Gólgota.

¹⁸ Ja tiwi tiya' k'e'uke' lokan b'a krusi' sok chab' winike', jujune' b'a sts'e'el, ja Jesusi' ti och b'a snalan.

¹⁹ Ja Pilato ti sk'ulan jun letrero'a', ti ya' och b'a yolom ja krusi', jach wa xyala': —JESÚS B'A NASARET, REY B'A JUDIYOS.

²⁰ Jitsan ja judiyo jumasa' sk'umane' ja letrero jawi, yuj ja b'a luwar a'aji' k'e' lokan b'a krus ja Jesusi' mojan yi'oj ja xchonab'i b'a Jerusalemi', ja letrero jawi ts'ijb'unub'al b'a k'umal hebre'o, b'a gri'ego sok b'a latín.

²¹ Ti yalwe'yab' ja Pilato ja ajwalal b'a saserdote jumasa' b'a judiyosi':

—Mixa ts'ijb'a': —Rey b'a judiyos. Ts'ijb'a': —Reyon b'a judiyos.

²² Ti sjak'a' ja Pilato:

—Ja jas jts'ijb'unejxa'i', jaxani' oj kanuka'.

²³ Ja soldado jumasa' ja yajni ya'ta k'e'uke' lokan b'a krus ja Jesusi', ti syamawe' ja sk'u'i', ti spilawe' b'a chane' pedaso, jujune' pedaso b'a kada soldado. Cho' syamawe' ja spay k'u'i' b'a juneta' sts'isjel yi'oji'.

²⁴ Ti yala' sb'aje'a':

—Mok jch'itik, la' jkultik ripar la' kiltik machunk'iluka' oj yi'i'. Ja iti ek'i' nab'al oj ts'ikb'uk ja jas Ts'ijb'unub'al ja b'a sju'unil ja Dyosi', ja it wa xyala':

—Ye'nta spila' sb'aje' ja jk'u'i', jaxa jpal k'u' toj ek'el manb'a koki' sk'ulane' ripar. Sok jachni sk'ulane' ja soldado jumasa'.

²⁵ Ti aye' ja b'a ts'e'el ja skrux ja Jesús ja snani sok ja smoj alijel ja snani sok ja Mariya xche'um Cle'opas sok ja Mariya Magdalena.

²⁶ Ja yajni yila' ja Jesusi' ja snani', tey sok ja sneb'uman ma' wa syajta', ti yalyab' ja snani':

—Naney, tey jaw ja wawali'.

²⁷ Tixa yalyab' ja sneb'umani':

—Tey jaw ja wanani'.

Manb'a ora'il jawi ja sneb'umani jawi' tixani ya' ajyuk b'a snaja'.

Ja jastal cham ja Jesusi'

(Mt. 27:45-56; Mc 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Ja yajni ek' ja iti', ja Jesusi' wa sna'a ke ch'akta ek' spetsanil ja jasni oj ek'uki', nab'al ja b'a oj ts'ikb'uk ja jas ts'ijb'unub'al ja b'a sju'unil ja Dyosi' ti yala'a':

—Jel takin jti'.

²⁹ Ja tiwi tey jun basija'a b'ut'el binagre', jaxa ye'nle'i tiya poxuke' xe'n yal kolchon sok binagre'a, ti ya' ochuke' b'a jun sjopanal yal te' sb'i'il isopo, tiya sta'e' ja sti'i'.

³⁰ Ja yajni yu'aj ja Jesús ja binagre jawi, ti yala'a':

—Ts'ikb'ita' spetsanil.

Ti ya' konujan ja yolomi', ti sk'ulan entregar ja yespiritu'a'.

Ch'ub'jiyi' lansa ja xa'ax ja Jesusi'

³¹ Ja judiyo jumasa' ja b'a k'ak'uj jawi, jani sk'ak'ujil wa xch'ak xchap-e' spetsanili ja b'a paskwa, b'a mi oj kanuk ja kwerpo jumasa' ja b'a krusi' ja b'a sk'ak'ujil jijleli', (yuj ja b'a sniwan sk'ak'ujil ja b'a jijleli'), spatala'ane' sk'ujul ja Pilato ke a'a k'okjukyile' ja yoke'i sok cho aya' ko'uk ja b'a lokane'i'.

³² Ja soldado jumasa' ti wajye'a', b'ajtan skokoweyi' ja yok ja juni cho tsa'an sk'okowe'yi ja yok ja juna' ja manaka och sok lokan ja Jesusi' ja b'a krusi'.

³³ Pe ja yajni mojxiye' ja b'a b'ay ja Jesusi', ti yilawe' ke chamta'a', mixa sk'okoweyi' ja yoki'.

³⁴ Pe junuk ja soldado jumasa' jawi ti xch'ub'uyi' lansa ja b'a xa'axi', b'a jutsina' ti el chik' sok ja'a'.

³⁵ Ja ma' wa slo'iltan ek' ja iti yila', ja jas wa slo'ilta'an ek'i merani'a', ja ye'ni wani sna'a' ke smeranilni' ja jas wan yaljela', nab'al ja we'nlex oj cho ja k'u'ukex.

³⁶ Ja iti ek'i nab'al oj ts'ikb'uk ja jas Ts'ijb'unub'al ja b'a sju'unil ja Dyosi', ja b'a wa xyala': —Mini jun sb'akil oj k'okjukyi' ja ye'ni.

³⁷ Wa xcho xyala' ja jas ts'ijb'unub'al ja b'a sju'unil ja Dyosi' ja b'a it ts'ijb'unub'ali': —Oj yil-e' ja ma' chub'jiyi' lansa.

Wa xmukji' ja Jesusi'

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Ja yajni ch'ak ek'uk ja jastik iti', ja José sb'aj b'a Arimate'a', ja ma' sneb'uman ja Jesús b'a jachni nak'ul ab'al, yuj wa xiwyuj ja Judiyos jumasa', spatayi' sk'ujol ja Pilato b'a oj yi' ja skwerpo ja Jesusi', ja Pilato ya'a' permiso. Ti waj ja b'a k'e lokan ja Jesusi' sok ti yi'aj ja skwerpo.

³⁹ Cho jachuk ja Nikodemo ja it ma' wa jyulata' jun a'kwat ja Jesús, waji' sok ti yi'a och jun tajab'e' sok lajune' kilo sts'ub'il perfume tojb'esnub'al sok mirra sokan sok alo'e jumasa'.

⁴⁰ Ti yi'aje' ja skwerpo ja Jesusi', ti sb'echawe' sok jun k'u'utsa' b'alub'al lek sok ja perfume jawi', jani jastalni ja skostumbre judiyo jumasa' wa smukuwe' jun chamwinik.

⁴¹ Mojan ja b'a stse'el ja luwar b'a aji' k'e' lokan b'a krus ja Jesusi', ay jun werto, ja b'a werto jawi' ay jun k'e'en yajk'achil, b'a mitoni june' ma' mukub'al.

⁴² Ja b'a ke'en jawi' ti smukuwe' ja Jesusi', yuj ja b'a k'e'en jawi mojan ay, yuj jalom oxa' k'e'uk ja sk'ak'ujil wa xjijliye' ja judiyosi'.

20

Ja Jesusi' sak'b'uji'

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ Ja b'a sb'ajtanil k'ak'uj ja b'a semana ja Mariya Magdalena sajto lek waj ja b'a sk'ejnali ja Jesusi' k'iktoni'a', ti yila' elel ja ton makan b'a sti' ja k'e'en jawi'.

² Jaxa tiwi ti waj ajnel ja b'a b'aye' ja Simon Pedro sok ja pilan sneb'umani ja ma' it jel syajta ja Jesusi' sok ti yalyab'ye'a:

—iYaweta' eluk ja Kajwaltik ja b'a sk'ejnali' sok mi xna'atikon b'a ya'uneje'a'.

³ Ja Pedro sok ja pilan sneb'umani ti elye'a' sok ti wajye' ja b'a sk'ejnali'.

⁴ Xchawanile' wajye' lajan ajnel, pe ja jun sneb'umani mas jel x-ajni ke yuj ja Pedro sok ye'n k'ot b'ajtan ja b'a sk'ejnali'.

⁵ Ti kokotan sk'ela'a', ti yila' tey tiwi ja sk'ujtsil b'a b'ech'ji'i', pe mi och oche'.

⁶ Ti k'ot nochan ja Simon Pedro b'a spatik sok ti och och ja b'a k'e'en jawi' sok ti cho yila' tey ay tiw ja k'u'uts jawi'.

⁷ Cho ti yila'a' ja k'u'us it b'ech'ji' b'a yolom ja Jesusi' mi lajan ay sok ja b'a k'u'uts jumasa' b'a bech'ji', pilan b'a la' ts'olana'.

⁸ Jaxa pilan sneb'umani ti cho ocha', ja it ma' k'ot b'ajtan ja b'a k'e'en jawi', ti yila' ja jas ek'eli' sok ti sk'u'ana'.

⁹ Yuj metoni sna'awe' jas sb'ej ja jas Ts'ijb'unub'al ja b'a sju'unil ja Dyosi', ke jel st'ilanil oj sak'b'ujuk ja b'a cham winiki'.

¹⁰ Tixa kumxiye' ja sneb'uman jumasa' ja b'a snaje'i'.

Ja Jesusi' sje'a' sb'ayi' ja Mariya Magdalena

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Pe ja Mariya ti kan tek'an b'a sti' k'e'en wan ok'el, ja yajni wanto ok'eli' ti kokotan sk'ela' ja b'a yoj k'e'eni'.

¹² Ti yila' chab' angel sakxta' juntiro ja sk'u'e'i', ti kulane' ek' ja b'a ajyi ja skwerpo ja Jesusi', june' ja b'a ajyi ja yolomi' sok june' b'a ajyi ja yoki'.

¹³ Ti yalawe' ja ye'nle'i':

—Ixuk, ¿Jas lom wana ok'eli'?

Ja ye'ni ti yalyab'ye'a':

—Yuj yi'aje'ta ja Kajwali' sok mi xna'a b'a ya'uneje'a'.

¹⁴ Ja yajni ch'akta yal ja jastal iti', ti sutu sb'aja' sok ti yila' ke tey tiw ja Jesusi', pe ja ye'ni mi sna'a' ta ja'a Jesusi'.

¹⁵ Ja Jesusi' ti sjob'oyi'a':

—Ixuk, ¿Jas lom wana ok'eli'? ¿Machuk'a waxa le'a'?

Ja ye'ni wa xyala' ke ja ma' wan stalna ja wuerto jawi', ti yalyab'a':

—Nu', ta we'nk'a wi'onej, alkab' b'a'a' wa'uneja', ke'n oj ki' oche'.

¹⁶ Ja Jesusi' ti yalyab'a':

—¡Mariya!

Ja ye'ni ti kumxi'a' sok ti yalyab'a':

—¡Raboni! —ja sb'ej ja lo'il jawi': «Je'uman» ja b'a k'umal hebre'o.

¹⁷ Ja Jesusi' ti yalyab'a':

—Mok ja yam-on, yuj meto la k'eyon ja b'a b'ay ja jTati', ka'ax alyab'ye' ja jmoj aljel jumasa' ke oxa' k'ekon ja b'a b'ay ja jTati' sok jani waTatexa', ja jDyosi' sok jani wa Dyosexa'.

¹⁸ Ti waj ja Mariya Magdalena b'a oj yalyab' ja sneb'uman jumasa' ke yila' ja Jesusi', ch'ak yalyab'ye' ja jastik ch'ak aljukyab' yuj ja Jesusi'.

Ja Jesusi' sje'a' sb'ajyi' ja sneb'uman jumasa'

(Mt. 28:16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Ja yajni och ja a'kwil ja b'a sb'ajtanil sk'ak'ujil ja semana, ja yajni lutanxa lek ja slutulab'il na'itsi ja b'a luwar ja b'a tso mane' ja sneb'umani jumasa' yuj wa xiw yuj jele' ja

judiyo jumasa', ja Jesusi' ti sje'a sb'aj b'a snalane' sok ti yalyab'ye'a':

—Slamanil ja b'a we'nlexi'.

²⁰ Ja yajni yalata' jachuki', ti sje'yile' ja sk'ab'i sok ja xa'axi'. Ja sneb'uman jumasa' gusto'axiye' ja yilawe' ja Jesusi'.

²¹ Ja Jesusi' ti cho yalyab'ye' pilan ek'ele'a':

—Slamanil ja b'a we'nlexi'. Ja jastal sjekawon ja Tatali', jachuk ja ke'ni wa xjekawex.

²² Ja yajni yala' jachuki', ti jujiye' ocha sok ti yalyab'ye'a': —I'ajik ja Espiritu Santo.

²³ Ja ma' waxa k'ulanex perdonar sok ja smule'i, ojni k'ula juke' perdonara', jaxa ma' mixa k'ulanex perdonari', mini oj k'ulajuke' perdonara'.

Ja Jastal mi sk'u'an ja Tomasi'

²⁴ Pe ja Tomasi', ja junuk ja b'a lajchawe'i', ja ma' wa xya' sb'i'iluke' Ku'achi', mi ti'aye' sok ja ye'nle' ja yajni jak sje' sb'aj yile' ja Jesusi'.

²⁵ Ti yalawe' ja pilan sneb'umani':

—Kilatikonta ja Kajwaltik.

Ja ye'ni ti sjak'ayile'a':

—Ta mik'a xkila' ja sk'ab' b'a och ja klabo, ta mi k'a xch'ika' ja yal jk'ab' ja b'a ocha klabo sok ja jk'ab' ja b'a xa'axi', mi oj jk'u'uk.

²⁶ Ek' waxake' k'ak'uj ti tsomane' pilan ek'ele' ja sneb'uman jumasa' b'a jun yoj na'its sok tini ay ja Tomasi'. Naka lutan lek ja slutu lab'il na'itsi', ja Jesusi' ti ochk'ot b'a snalan ja ye'nle'i sok ti yalyab'ye'a':

—Slamanil ja b'a we'nlexi'!

²⁷ Ti cho yalyab' ja Tomasi':

—Ch'ika ili ja yala' ch'ina k'ab'i', cho k'ela' ja jk'ab'i', cho ijan ja wa k'ab'i' cho ch'ika b'a xa'ax, mi x-ek' ja k'ujul ke mi ke'nukon, jK'u'an!

²⁸ Jaxa Tomasi' ti sjak'a'a' sok ti yalyab'a':

—Kajwal sok jDyos!

²⁹ Ja Jesusi' ti yalyab'a':

—Tomas, waxa k'u'an ja lom ja wila' wonta. Jelnilek juntiro ma' wa sk'u'an ja b'a ke'ni, a'ma mey xyilawone'.

Jaslom ts'ijb'axi' ja ju'un iti'

³⁰ Jel jitsan milagro sk'ulan ja Jesús ja b'a sti' sat ja sneb'uman jumasa' ke minaka ts'ijb'unub'al ja b'a ju'un iti'.

³¹ Pe ja jastik iti', naka ts'ijb'unub'al, nab'al ja we'nlexi' oj ja k'u'ukex ke ja Jesusi' ye'nani' ja Kristo Yunin b'a Dyosi', ja yajni waxa k'u'anex ja ye'ni oj ja ta'a' sak'anilex ja b'a sb'i'ili'.

21

Ja Jesusi' wa sje'a' sb'ajyi' jukwane' sneb'uman.

¹ Ja yajni ch'ak ek'uk ja jastik iti', ja Jesusi' sje'a sb'ajyi' pilan ek'ele' ja sneb'uman jumasa' ja b'a sti' pampaja' b'a Tiberyasi', ti sje'a sb'aj jachuka'.

² Tinaka aye' lajan ja Simón Pedro sok ja Tomasi' ja it wa x-ajyi' sb'i'iluk Ku'achi' sok ja Natana'el b'a Kana b'a Galile'a sok ja yuntikil ja Sebede'o sok chawane' mas ja sneb'umani'.

³ Ja Simón Pedro ti yalyab'ye'a':

—Oj wajkon le'o chay.

Ja ye'nle'i ti yalawe'a':

—Oj cho wajko tikonamok. Ti wajye'a', ti k'eye' b'a jun yal ch'in b'ejyum b'a satja', pe ja a'kwal jawi mini jun chay elyuje'le'a'.

⁴ Ja yajni wanxa sakb'eli', ja Jesusi' ti jak sje' sb'aj b'a sti' papamja' jawi', pe ja sneb'uman jumasa' mi sna'awe' ta ye'na Jesusi'.

⁵ Ti sjob'oyile'a':

—Keremtik, ¿Ja ta'a wexta ma ja chayi'?

Ja ye'nle'i ti sjak'awe'a':

—Miyuk.

⁶ Ja Ye'ni ti yalyab'ye'a':

—Jipawik ja wa elub' chayex ja b'a la' stojol ja ch'in b'ejyumi' sok ojni eluka' wujelexa'. Ti sjipawe' ko'a' sok mixa xb'ob' ya' eluke' ja yelub' xchaye'i', yuj jelxa a'ay juntiro ja chayi'.

⁷ Jaxa sneb'uman jaw ma' jel syajta ja Jesusi' ti yalyab' ja Pedro:

—¿Ja'a Kajwaltiki'! Ja Simón Pedro ja yajni yab' ye'na ja Kajwaltiki', ti slapa ja sk'u'u'i' (yuj kechan xch'in swex slapunej) ti sjipako' sb'aj yoj ja'a'.

⁸ Ja tuk sneb'uman jumasa' ja elyejan sok ja ch'in b'ejyumi', ti skichuneje' jan ja yelub' chaye'i', yuj ayto sk'ana' jo'winike' metro ja b'a oj elukejan ja b'a sti' papamja' jawi'.

⁹ Ja yajni koye' b'a lu'umi' ti yilawe' ja chakal k'ak'i', ja b'a sati' ti kajan ek' jun chaya' sok pan.

¹⁰ Ja Jesusi' ti yalyab'ye'a':

—I'ajik jan chab' oxe' ja chay it wanto wa elukexi'.

¹¹ Ti k'e' ja Simón Pedro ja b'a ch'in b'ejyum b'a sat ja'i', ti ya' eljan ja yelub' xchaye' b'a sti' ja pampaja'i', b'ut'el niwak chay, ay jukwinike' lajune' sok oxe' ja chayi', a'ma jel a'ay pe mi k'uts ja yelub' xchaye'i'.

¹² Ja Jesusi' ti yalyab'ye'a':

—Lak wa'anik. Mini june' ja sneb'uman jumasa' ya'a sb'aj b'a oj sjob'oyi': ¿Mach'unk'iluka' ja we'n b'a?», yuj wa sna'awe' ke ja'a Kajwaltiki'.

¹³ Ja Jesusi' ti mojxi ocha', ti syama' ja pani sok ti yayile'a', cho jach sk'ulan sok ja chayi'.

¹⁴ Ja jawi jaxa yoxil ek'ele' wa sje'a sb'ajyi' ja sneb'uman jumasa', ja yajni sak'b'uji' ja b'a jastal chami'.

Talna' ja yal jchej jumasa'

¹⁵ Ja yajni ch'ak wa'uke'i', ja Jesusi' ti yalyab' ja Simón Pedro:

—Simón yunin Jonás, ¿Wan ma'xa yajtayon mas ke yuj jastik iti'?

Ja Pedro Ti sjak'a'a':

—Wan, Kajwal, ja we'ni waxana'a ke wa xyajtaya'.

Ja ye'ni ti yalyab'a':

—Ayi' swa'el ja yal jchej jumasa'.

¹⁶ Ti cho yalyab' ja b'a xchab'il ek'ele'i':

—Simón yunin Jonás, ¿Wan ma'xa yajtayon?

Ja Pedro ti sjak'a'a':

—Wan, Kajwal, ja we'ni waxana'a' ke wa xyajtaya'.

Ja ye'ni ti yalyab'a':

—Talna ja yal jchej jumasa' b'a'.

¹⁷ Ti cho yalyab' ja b'a yoxil ek'ele'i':

—Simón yunin Jonás, ¿Wan ma'xa yajtayon? Ja Pedro jel cham sk'ujul ja lom job'yi' ja b'a yoxil ek'ele': ¿Waxa yajtayon?

Ja ye'ni ti sjak'a'a':

—Kajwal, ja we'ni wa xch'aka na' spetsanil, waxa na'a ke wa xyajtaya'.

Ja Jesusi' ti yalyab'a': —Ayi' swa'el ja yal jchej jumasa' b'a'.

¹⁸ Ja mero smeranil oj kalawab'i ja yora keremato'i', waxa lapa wa k'u'i, wala' waj-ek' ja b'a waxa k'ana', pe ja yajni ayxa k'ujoli', oj ja xija wa k'ab'i sok pilan ja ma' oj ya' lap ja wa k'u'i', oj yi'a' ja b'a mixa k'ana oj wajani'.

¹⁹ Ja iti yala', ya' sna'e' jastal oj chamuk ja b'a oj stoy ja Dyosi'. Ja yajni yala' ja iti', ti yala'a':

—Nochowon.

Ja neb'uman ma' jel xyajtaji'

²⁰ Ja yajni sutu sb'aj ja Pedro ti yila' ti nochanjan ja sneb'uman ja it ma' jel wa syajta' ja Jesusi', ye'nani cho majkil ja ma' och k'achan ja b'a sts'e'el ja Jesús'i' ja b'a sena sok ja ma' cho sjob'oyi'i': —Kajwal, ¿Machunk'iluk ja oj yi'a' patiki'?

²¹ Ja yajni yila' ja Pedro, ti sjob'oyi' ja Jesusi':

—Kajwal, ja ye'ni ¿Jas oj ek' sb'aj?

²² Ja Jesusi' ti yalyab'a':

—Ta wank'a xk'ana oj kanuk manto la' jakyon pilan ek'ele', ¿Ja we'ni jas ja wochela'?. Ja we'ni nochowon.

²³ Yuj yala' jachuk ja Jesusi', ti el ek' lo'il ja b'a ermano jumasa', ke ja sneb'uman jawi mi oj chamuk. Pe ja Jesusi' mi yalyab' ke mi oj chamuk, ja ye'ni yalyab'i: —Ta wank'a xk'ana' oj kanuk manto la' jakyon pilan ek'ele', ¿ja we'ni jas ja wochela'?

²⁴ Jani ja sneb'uman jawi ja ma' wa xcho slo'ilta'an ek' ja jastik iti', ye'nani ch'ak sts'ijb'a' ja jastik ita', wa xna'atik ke ja slo'iltajeli' smeranilni'a'.

²⁵ Sok ay jitsanlek jastik ch'ak sk'uluk ja Jesusi', ja lek wanto xch'ak ts'ijb'axuk jujuntik jujuntiki', wa xk'u'an ke b'a spetsanil ja lu'umk'inal iti' mi oj ch'ak ochuk ja ju'un jumasa' jawi', ja lek wanto xch'ak ts'ijb'axuki'. Amén.